

1. ~~22~~ - Her 6103 vol

2. Observations on

00 1/2

OBSERVATIONES
DE
PRIVILEGIIS
STUDIOSORUM,
AD
PETRUM REBUFFUM,
De Montepessulano.

Autore
JAC. FRID. LUDOVICI,
J. U. D. P. P. ET FAC. JURID.
ADSESSORE.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Apud CHRISTOPH. ANDR. ZEITLER.
An. MDCCCV.

CONSERVATIONES

DE

PRIVILEGIIS

ET

IMMUNITATIBUS

ET

DE

RE

RE

RE

RE

RE

RE

RE

ILLUSTRISSIMO DOMINO,
DOMINO
NICOLAO BARTHO-
LOMAEO MICHAELI

LIBERO BARONI
DE DANCKELMANN,
POTENTISSIMI REGIS BORUS-
SÆ CONSILIARIO STATUS INTI-
MO, REGIMINIS IN DUCATU MAG-
DEBURGICO PRÆSIDI, ET RE-
LIQVA,

MECENATI SUO SUBMISSO ANIMI CULTU
PROSEQUENDO

FELICITATEM.

 Ffero, Illustrissime Domine,
libellum de Privilegiis Stu-
diosorum, ante hos centum
annos & ultra à Petro Rebuffo in
Gallia publici juris factum, à me vero
in præsentì in epitomen contractum
sub-

DEDICATIO.

subjunctis perpetuo observationibus
succinctis observantiam & mores
hodiernos præcipue respicientibus.
Fateri cogor, quod materiæ gravi-
tas ipsum vix commendet, præser-
tim cum clare, ut puto, ostenderim,
Autorem plurima pro Privilegiis ven-
ditasse, quæ tamen Privilegiorum
classi adscribi non merentur. Nitor
etiam atque elegantia stili in eo non
deprehenditur, cum Autor seculo
adhuc barbaro scripserit, cujus ver-
ba propria retinere coactus sum,
quippe quod communiter facere so-
lent illi, imo debent, qui aliorum li-
bros excerpunt, ne alienam men-
tem Autoribus affingere videantur.
Et sane hisce positis nullum mihi ar-
gumentum ab ipso opere desum-
tum superest, quod me permovere
potuerit, ut illustrissimo Nomini
TUO illud inscriberem. Est verò
a3 aliud

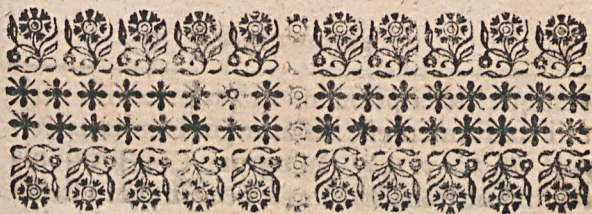
DEDICATIO.

aliud, idque certissimum argumen-
tum, GRATIA scilicet TUA, quæ o-
manes benignè complectitur, qui
Tutamini TUO se suaque devota
mente commendant. Accedit mi-
rifica in omnes, qui studia colunt,
benevolentia, dum litteras tueri
& in majus meliusque provehere
delicium TUUM atque voluptas
est. Imo adhuc propius suppetit
argumentum, singularis nempe er-
ga Socerum meum propensio, cu-
jus rivulos hactenus idque diversis
vicibus in me quoque immerentem
jam derivasti. Gaudeo itaque, quod
per oblationem hujus libelli exopta-
tam diu occasionem nactus fuerim,
qua Gratiam illam publice deprædi-
care & simul devotam mentem me-
am declarare possim. Scio, TE non
rei oblatae qualitatem, sed potius in-
tentionem offerentis consideraturum
esse,

DEDICATIO.

esse, & hinc etiam confido, fore,
ut hoc meum institutum in melio-
rem partem benignè interpreteris.
Servet Te DEUS, Illustrissime Do-
mine, in feros usque annos, augeat
gloriam Tuam, adsit consiliis Tuis
pro salute REGIS Ejusque Provin-
ciarum, in specie autem hujus Du-
catus susceptis. Me quod attinet,
id unicum in votis habeo, ut Gratia
TUA in perpetuum mihi frui liceat.
Dab. Halæ ipsis Kalendis Octobr.
MDCCV.

PROGRAMMA
sub initium
Lctionum publicarum
De
PRIVILEGIIS STU-
DIOSORUM
propositum.

Postquam materiam de Privilegiis
Studioforum Lectionibus publicis
hâc aetate Dei auspicio in hac U-
niversitate habendis destinavi; non
inutile fortassis erit, ut nonnulla,
quæ ad historiam doctrinæ & simul ad scopum
meum, quem intendo, pertinere videbuntur,
per modum Discursus præliminaris præmittam.
Famosa certe, si unquam alia Lex, est con-
stitutio Friderici I. Imperatoris, quæ commu-
niter *Auth. Habita. C. Ne Filius pro Patre* salutari
solet, condita in Roncallis, campis Italiæ latè
patentibus supra Padum, non procul à Placen-
tia, loco conventibus publicis Imperii Proce-
rum olim percelebri, v. Conring. *de antiquit.*
Acad. Dissert. 5. p. 142. Dion. Gothofred. *in not. ad*
d. Auth. quem locum Guntherus *lib. 7. de reb. gest.*
Frider. ita describit:

*Est locus Italia, modicum sejunctus ab urbe,
Cui, quia pulchra situ placet, inde Placentia no-*
men:

*Planus, & Eridani placido junctissimus amni,
Effundit latus spatioso limite campos,*

PROGRAMMA

eamque descriptionem ex proprio visu veritati conformem esse testatur Jo. Limnæus *Jur. publ. lib. 8. c. 9. n. 4.* Integrum Constitutionis textum ut transcribamus, necesse non est, sed sequentia, quæ caput rei conficiunt, hic inseruisse satis erit. Ita autem statuit Imperator: Omnibus, qui causa studiorum peregrinantur, scholaribus & maxime divinarum atque sacrarum Legum Professoribus, hoc nostre pietatis beneficium indulgemus, ut ad loca, in quibus literarum exercentur studia, tam ipsi, quam eorum nuncii veniant, & in eis securè habitent. Et paulo post: Hæc igitur generali & in perpetuum valitura Lege decernimus, ut nullus de cetero tam audax inveniat, qui aliquam scholaribus injuriam inferre præsumat, nec ob alterius cujuscunque provincia delictum sive debitum (quod aliquando ex perversa consuetudine factum audivimus) aliquod damnum eis inferat: --- Veruntamen si litem eis quispiam super aliquo negotio movere voluerit, hujus rei optione data scholaribus eos coram Domino vel magistro suo, vel ipsius civitatis Episcopo, quibus hanc jurisdictionem dedimus, conveniat. Qui vero ad alium judicem eos trahere tentaverit, etiamsi causa justissima fuerit, à tali conamine cadat.

Hæc sunt verba illius Authentica, quæ privilegia Studioforum in se complectuntur, quorum occasione deinde maxima inter Doctores

PROGRAMMA.

ctores & recentiores & antiquiores *de numero Privilegiorum* disceptatio exorta est. Duo tantum recensent nonnulli, inter quos Conring. *de antiquit. Acad. Diss. 6. p. 173.* & Brunneman. *ad Auth. Habita in Comm. C.* Vivendi scilicet securitatem contra repressalias tunc temporis maxime frequentes & deinde *fori optionem*. Tertium vero addit Dion. Gothofredus *in not. ad d. Auth.* & alii communiter, nempe *immunitatem à vectigalibus*, quod ipsum ex verbis Authentice deducunt, quando Imperator Studiosos *secure* habitare debere constituit, ejusmodi enim securitatem obtineri non posse existimant, si ad vectigalia persolvenda adstringantur. Displicet vero hæc violenta verborum extensio & Conringio *loc. cit. p. 147.* & Zieglero *intr. de jur. Majest. lib. 2. cap. 8. §. 8.* Sententia incomparabilium horum Virorum, & Jcti & Medici, eò redit: Verba Authentice nimis generalia esse, quam ut specialem hanc immunitatem probare queant. Leges scilicet omnibus hominibus aequaliter securitatem tribuere, nec tamen propterea omnes à vectigalium solutione immunes esse. Securitatem quoque non impediri, si ab aliquo exigantur communes & solite præstationes, ut nec debitores eò minus secure vivere intelliguntur, quo magis debita ab ipsis exiguntur. Improbatur quoque dictam extensionem Limæus *de Jur. Publ. l. 8. c. 9. num. 17.* Dionysius Gothofredus quidem hac

PROGRAMMA.

hac ratione usus esse videtur, quod alias & nisi talis explicatio admittatur, Imperator nihil peculiare constituisse, quia omnibus securitas in Legibus indulgetur; at vero hoc dubium jam iterum resolvit Conringius p. 175. in hunc modum, quod licet peregrinus omnis ab injuria tutus sit jure divino, naturæ, Gentium & civili, propter mores tamen istius ætatis, ubi jus in armis vigeat, necessum fuerit nova lege munire innocentiam peregrinantium Studiosorum, neminem enim latere, repressalias, aut pignorationes quoque in frequenti, imo nimio usu fuisse, unde dum Imperator studiosos adversus illas munivit, sine dubio peculiare quid constituit.

Julius Pacius, Jctus alias celeberrimus, peculiarem quoque *de Privilegiis Studiosorum* edidit libellum, sed adhuc auxit numerum Privilegiorum ternarium, de quo hætenus, quatuor enim sequentia ex sæpe adducta Authentica deducit: *Primum*, ne injuria afficiantur: *Secundum* adversus Pignorationes: *Tertium* de foro competente & *quartum* de electione Judicis. Sed sine necessitate primum à secundo & tertium à quarto separasse videtur, cum revera inter se conveniant alterumque ex altero profluat.

Hi sunt illi Autores, quos nobis inspicere licuit, & qui Privilegia Studiosorum ex verbis Authentice deduxerunt. Cum vero perquam

PROGRAMMA.

quam pauca sint hæc privilegia, meritò judice Conringio *pag. 369.* mirere, imò improbes, quod vulgo tantum non omnia Academia-
rum Privilegia ab interpretibus quibusdam, hinc exculpi soleant, quorum tamen plera-
que (si qua sunt) longo post tempore demum & per partes sunt instituta, ejusmodi laxis in-
terpretationibus verus Authenticae sensus pe-
ne interiit. Nihilominus tamen numerus pri-
vilegiorum scholarium generalium (de speci-
alibus enim, quæ forsan huic illive Academiæ concessa, in præsentì non erimus solliciti)
quam maxime excrevit. Quamvis enim Me-
dicus, Conringius *d. p. 369.* rectè statuerit, pri-
vilegia esse stricti juris & sic ultra verborum
præscriptum minime extendenda; Jcti tamen
admodum multi in omnia alia abierunt pro
extensione, ratione licet repugnante, strenue
pugnantes summaque imis, falsa veris & ab-
surdæ quævis rectè dictis miscentes. Christo-
phorus Besoldus in *Dissert. de Studiosis, Magi-
stris, Licentiatis & Doctoribus eorumque Privilegiis*
Cap. 3. enumerat viginti: Superat eum Horati-
us Lucius, qui centum congescit in *Tract. de*
Privilegiis Studentium, sed hunc iterum vincit
Petrus Rebuffus de Montepessulano, in *Tract.*
*de Privilegiis Universitatum, Collegiorum, Schola-
sticorum, Bibliopolarum, & omnium demum, qui*
Studiosis adjumento sunt, adjuncta elucidatione
Authentica Habita. C. Ne filius pro Patre, hic e-
nim

PROGRAMMA.

nim Autor numerum privilegiorum usque ad centum & octoginta auxit, ut adeo, qui hunc noverit, omnes norit, qui aliqua saltem privilegia eaque sparsim recensent, Speckhan. Cent. 2. class. 1. quest. 11. seq. Cothmann Consil. Academ. 1. Thomam Lansium de Academiis, Oldendorpium in Tractat. de jure singul. tit. de privileg. quæ bonar. liter. Professor. Schwederum introd. in jus publ. part. spec. Sect. 1. C. 6. §. 8. & quem hic allegat Bechmann. de Privileg. Studiosorum, Gilkenium, Bolognietum, Christophorum, Kuppenerium ad Auth. Habita, citatos à Brunnemanno ad d. Auth. Andream de Isernia, Scipionem Gentilem, Sichardum ad eandem Authententicam, Limnæum de jure publico lib. 8. cap. 9. Bennium de Privileg. Jurconsultorum, Helfricum Ulricum Hunnium de Privilegiis Studiosorum apud Frischium in resolut. quest. Habeatne Rector & Academia Concilium merum imperium, p. 222. quæ resolutio Besoldi diff. de Studios. Privileg. est subjuncta, & si qui forsân sunt plures alii.

Nos ex omnibus hisce unum selegimus Rebuffum, juxta cujus ordinem centum & octoginta studiosorum Privilegia in Lectionibus publicis recensēbimus & simul ad trutinam justī ea revocabimus. Exemplaria hujus Autoris in Bibliopoliis vix inveniri poterunt, unde animus est, summam cujuslibet Privilegii cum succincta epicrifi typis expressam Auditori-

PROGRAMMA.

toribus communicare & deinde in discursu majorem subungere explanationem. Ne vero existimetis, suavissimi Commilitones, me omnia illa, quæ Petrus noster aliique pro Privilegiis venditant, ex veneratione antiquitatis defensurum esse. Non etiam autoritatibus tantum pugnabo, quippe quæ judice Johanne Vincentio Gravina *in prefat. ad nitidissimum de ortu & progressu juris civilis librum*, (superiore anno Lipsiæ recusum) arma sunt, imperitorum quæque indicem pervolventibus præsto sunt in utramque partem; sed rationibus principiis genuinis conformibus assertiones meas stabilire contendam. Sunt, scilicet in Rebuffo pariter & Horatio Lucio non pauca, si non plurima, in quæ optimè quadrat assertio Conringii *p. 379.* dicentis, illa à Doctoribus duntaxat ceu juri aut æquo consentanea producta, simul tamen minus firma esse, quandoquidem ipsi Doctores sententiis discrepant, & sæpe numero imbecillibus nituntur argumentis. Imo, addo, sunt perquam multa quæ aperte cum Religione & morum honestate pugnant, de quibus jam olim Joh. Matth. Meyfartus, Professor Theologiæ Erfurtensis graviter conquestus in tractatu Germanico A. MDCXXXVI. edito sub Titulo: Erinnerung von Erbauung und Fortsetzung der Academischen Disciplin auff den Evangelischen hohen Schulen in Teutschland/ in quo tractatu

66.

PROGRAMMA.

lib. 1. cap. 4. singula privilegia ex Rebuffo ordine recenset ac in epicrisi addit, es seye unleugbar/ daß etliche Freyheiten unchristlich seyn/ deßhalb Er auch etliche übergangen und nicht sehen mögen/ in specie XXI ubi statuit Rebuffus, quod scholaris meretrices invito suo socio in domum locatam & in cubiculum suum, sive Cameram, introducere possit. Privilegium sane à maligno spiritu concessum.

Ejusmodi inepta, absona & impia privilegia à genuinis, si quæ supererunt, separare iisdemque justam addere censuram sine dubio omnium, qui honestatem amant, imo totius rei Christianæ quam maxime intererit. Demonstrabo enim luculenter, fontem omnis malitiæ, quæ passim in Academiis ab ævo Meyfarti ad nostra usque tempora proh dolor! adhuc regnat, ex Privilegiis illis originem suam duxisse. Initium hujus laboris d. XIV. Maji hora XI. in Auditorio publico fiet. P. P. in

Academia Fridericiana d. X. Maji

A. O. R. MDCCV.

PRIVL-

Q. D. B. V.

PRIVILEGIUM I.

Quod licet ab omni opere diebus
feriatis cessare debeamus, Scho-
lares tamen totis (ut ajunt) ner-
vis studere & legere possunt &
debent. Pag. I.

OBSERVATIO.

§. I.

Privilegium hoc & ex divino, ca-
nonico & civili iure, nec non ex
historiographis & Poetis se dedu-
cere & probare velle promittit.
Rebuffus. Ex jure *divino* adducit locum
Luc. IV. ubi habetur, quod Christus non so-
lum die Sabbathi docuerit, sed & impurum
spiritum ejecerit, *v. 16. seqq. & v. 33. seqq.* ad-
dens, quod eodem die illuminatus Saulus,
Act. XI & Thomas de resurrectione Christi
certior factus fuerit, *Job. XX.*

§. II. Ex jure Canonico adducit *c. 3. X. de*

A

feriis

feriis, ubi dicitur, quod in casu necessitatis etiam die dominica fructus agrorum colligere liceat: *Clement. 1. §. licet. de V. S.* quæ orationem & studium labores spirituales esse dicit: item *c. fin. in f. X. de Magistr.* in quo cap. de docentibus & studentibus in Theologica facultate affirmatur, quod in vinea Domini operentur, &c.

§. III. Ex jure Civili habet *l. omnes. 3. C. de fer.* quæ iridem disponit, ut in casu necessitatis fructus colligere liceat: *L. 9. ff. de feriis*, in qua ea, quæ ad militarem disciplinam pertinent, peragere permittitur, &c.

§. IV. Ex Virgilio in *Georg.* sequentia subjungit:

*Quippe etiam festis quadam exercere diebus
Fas & jura sistant, rivos deducere nulla
Religio vetuit, segeti prætere sepe,
Insidias avibus moliri, incendere vepres,
Balantemq; gregem fluvio mersare salubri.*

§. V. Hæ sunt illæ Rebuffi probationes, miseræ admodum, ut putamus. Virgilii scilicet aliorumque similium, quos adducit, nulla in præsentî quæstione auctoritas est. Textus ex jure divino, Canonico & civili adlati vel de studio sacrarum literarum loquuntur, vel de casu summæ necessitatis, vel

vel si jus civile aliquid indulget, quod cultui divino contrarium est, ejus auctoritatem iterum non agnoscimus.

§. VI. Si ergo de studio divino, de officiis charitatis & necessitatis loquitur Rebuffus, nullum exinde intuitu scholarium inducere potest privilegium. Ea enim omnibus hominibus non solum licita sunt, sed etiam iisdem incumbunt. Quo pertinent, quæ *p. 10.* habet, quod diebus festis non debeat recusari consilium miserabilibus personis, nec pupillis, pauperibus ceterisque id generis hominibus. Et benè observat *p. 4.* quod ignavi scholastici libenter festa observent, eò scilicet fine, ut in illis saltent, vel ludant. Quæ vero *p. 10.* adducit, quod diebus festis scholares non debeant addiscere scientiam prohibitam, vel fabulas turpes & ad incentivum libidinis inducentes; ea iterum non modo ad festos, sed & reliquos dies eodem jure pertinent.

PRIVILEGIUM II.

Quod sicut scholaris potest studere diebus festis, ita & in templo. Pag. 10.

A 2

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Bonum argumentum dicit esse Rebuffus *de tempore ad locum*. Ergo, quia in præcedentibus asseruerat, licitum esse, ut scholares die feriato Studiis incumbant, hoc etiam in templo licitum esse putat. Quoniam vero ipse hanc assertionem limitat, *p. II.* quod non procedat, quando in templo requiritur attentio & devotio exterior, v.g. juxta ipsius hypothesin eo tempore, quo celebratur missa: & vero, quoties verbum Dei docetur, ejusmodi attentio & devotio semper necessaria est; hinc non video, quare ratione hoc privilegium sustineri possit, maxime cum addat Rebuffus *d. p. II. in f.* se putare, convenientius esse, ut in ecclesia quis oraret, omnibus aliis dimissis. Aut ergo quis in templo tali studio incumbit, quod devotionem & attentionem excitat, & hoc non est privilegium, sed necessitas illud exigit: aut vero ea studia tractat, quæ devotioni obstant, & hoc inter prohibita referatur.

PRIVILEGIUM III.

Quod scholaris possit expellere fabrum vel alium etiam in sua domo

mo commorantem, si eum in suo studio perturbet. P. 12.

OBSERVATIO.

§. I. Testatur Rebuffus, se ipsum vi hujus privilegii expulisse Montepessulano textorem quandam existentem juxta Collegium *du Vergier* & semper alta voce canentem & Collegiatos impredientem. Nam illum, addit, conveni coram Judice, coramque isto allegavi, quibus auditis per Judicem factum illi extitit præceptum, ut canere ita altè cessaret, vel discedere haberet: sed cum canere ita solitus esset, ægre ferens discessit.

§. II. Ampliat hoc privilegium *p. 13.* ut quoque *alius Scholaris* expelli possit, qui alte legendo vicinum impedit, ut studere nequeat. *P. 15.* extendit illud ad eos opifices, qui foetidam artem exercent & sic malis odoribus Doctorem, & scholarem impediunt, imo *ead. p.* subjungit, *ipsum plane diabolum* prohiberi posse, ne strepitum faciat in domo, modo inveniretur serviens, qui hanc illi inhibitionem facere auderet.

§. III. Quid vero de hoc Privilegio statuendum? Imola *ad l. 1. C. de Stud. liber. urb. Rom. lib. 11.* de eo jam dubitavit, quantum ad studiosos attinet, ex ratione, quia non

est par utilitas studiosorum, quam quæ est intuitu Doctorum. Respondet Rebuffus *p. 13.* non esse minorem utilitatem in studentibus ratione habita ad tempus futurum, quam in Doctoribus, quia Doctores scholares fuerunt & scholares Doctores efficientur. Nobis tamen nihilominus placet opinio imolæ exsequenti fundamento.

§. IV. Quod Literatis communiter concedatur Privilegium expellendi opifices vicinos, qui cum strepitu opificia sua exercent, de eo generaliter nunc quidem non disputabimus. Sed quæritur saltem; an sub nomine *Literatorum* in hac materia etiam, studiosi comprehendantur? Nobis non videtur. Competit scilicet dictum Privilegium illis solummodo Literatis, qui domicilium suum in aliquo loco constituerunt & familiam suam ibi alunt, adeoque non facile locum mutare possunt, nec solent. Ast vero intuitu Studiosorum hæc omnia secus se habent. Non constituunt illi domicilium in Academiis, ubi vivunt, nec familiam alunt, & sic facile locum mutare possunt & solent. Ergo ad eos non pertinet Privilegium. Imo nec ipsos Literatos, qui familiam alunt, opifices propterea expellere posse

se puto, quod alitè canant, ut loquitur Rebuffus, v. §. I. b. *Privileg.* Ille enim strepitus solum consideratur, qui *ordinarie cum opificio conjunctus est*, at verò cantilenæ ita non sunt conjunctæ cum opificiis.

PRIVILEGIUM IV.

Quod hæc causâ contra perturbantes scholasticos, vel studium, etiam die feriata agitari possit.

P. 16.

OBSERVATIO.

§. I. Ferias in honorem Dei introductas excipit ipse Rebuffus p. 17. De feriis humanis autem ut dispiciamus ideo opus non est, quia modo negavimus, quod Studiosis jus expellendi opifices cum strepitu opificum suum exercentes competat. Transeat E. & hoc privilegium.

PRIVILEGIUM V.

Quod causâ studii summarie & de plano tractari debeat. P. 17.

OBSERVATIO.

§. I. Explicat hoc Privilegium Rebuffus de eo casu, quando de viatico Studiosorum, seu de alimentis ipsorum agitur, quia hæc

A 4

causa

causa est pia, non minus, ut causa dotis, quæ sibi æquiparantur per *l. i. ff. solut. matrim. ibique DD.* ne scilicet studentes litigando (intellige in ordinario Processu) fame pereant.

§. II. Interim sicut Rebuffus conqueritur de Judicibus in Regno Gallia, quod male servant hoc Privilegium, quia processus ordinarios & dilationes ordinarias concedunt in his causis: ita quoque vereor, ne idem in foris Germaniæ accidat, in quibus & Processus ordinarii & summarii ferè immortales sunt, & adeo, ne hoc Privilegium ad meram theoriam, non vero ad praxin pertineat. Litigantes hoc optime experiuntur. Præterea etiam non esset Privilegium Studiosorum in specie, sed omnibus illis competens, qui alimenta expetunt.

PRIVILEGIUM VI.

Quod à sententia lata super expulsi-
sione non possit appellare faber,
vel alius, contra quem est lata
sententia. P. 17.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem dat Rebuffus, quia studium dilationem non patitur. Nos ita: Corruente

ruente Privilegio III, quod ante ostendimus, etiam Privilegium VI. corrui.

PRIVILEGIUM VII.

Quod quamvis rem suam non teneatur Dominus invitus alteri locare, hoc tamen non habet verum in scholaribus, qui si non inveniant domos, possunt compellere habentes ad illis locandum. P. 18.

OBSERVATIO.

§. I. Admodum hic ineptit Rebuffus noster. Ampliat enim *p. 19.* assertionem suam, ut non solum ea in domo procedat, sed etiam in equo. Nempe, dicit, si Scholasticus velit recedere de studio, potest compellere habentem equum, si illum Dominus consueverat locare, ad sibi locandum. Rationem subjungit: Quia hospes postquam signa hospitii erexit, cogitur hospites recipere, Ergò multò fortius is, qui consuevit locare equum.

§. II. Sed vero hoc argumentum à Caupone ad illum, qui equos locare solitus est, procedere non videtur. Necesitas enim,

A 5

si qua

si qua est, recipiendi iter facientes ideo incumbit hospiti, quia peregrinantes alias sub dio & in plateis jacere cogerentur cum maximo suo incommodo, qualis necessitas in studioso ex Academia recedente non apprehenditur. Potest enim cursu publico uti, vel uno recusante locationem eqvum alibi quarere, quia periculum in mora deficit. Addo: si revera subesset Privilegium, hoc exinde proflueret, ut vult Rebuffus, *quia Dominus equi eundem locare consuevit. Quare* ratione admissa Privilegium non pertineret ad solos Studiosos, sed ad omnes homines, & sic iterum non esset Privilegium.

§. III. Ipse etiam Rebuffus huic privilegio parum tribuere videtur, fallere enim illud dicit *p. 19. in f.* si literatus est ignotus, cui dominus eqvum non nisi datis fidejussoribus locare tenetur. Sed plerique Studiosi sunt ignoti, E. plerumque hoc privilegium fallit. Pergit: *quid si scholaris pro illo equo locato non inveniret fidejussorem?* Resp. Crederem, quod expensis suis detur ei nuncius, seu cursor ad sequendum eqvum cum pecuniis Locationis usque ad domum dicti Scholastici. Sed mox limitat: *nisi ille fuerit pessimus, ut quia Diabolus stat à dextris ejus continuo.*

tinuo. Hoc vero unde dijudicabitur? sine dubio maxima plerumque difficultas aderit. Interim tamen in re ita dubia equum locare non tenebitur Dominus, qui metuit, ne forsitan diabolus stet à dextris hujus scholastici, quia ut plurimum contra eos præsumptio est.

§. IV. Cum ergo ipsum Privilegium cesseret, non opus est, ut de reliquis quæstionibus dispiciamus, quas magno numero hic pertractat Rebuffus, v. g. *An Studiosus equo conducto avenam dare teneatur? An conveniri possit, si fustibus equum ita verberat, ut equus exinde moriatur? quo tempore pensio solvenda?* & quæ sunt similia, quorum omnium decilio ex jure communi haurienda, non ex doctrina de Privilegiis.

PRIVILEGIUM IIX.

Quod Dominus ædium non possit expellere scholares, licet ipse domo locata quam maxime indigeat. P. 24.

OBSERVATIO.

§. I. Fundamentum hujus privilegii juxta Rebuffum in eo consistit, (I) quia utilitas publi-

publica præfertur utilitati privatae, utilitas autem ex studiis proveniens est publica, quoniam ex scientia Studiosi mundus gubernabitur & illuminabitur, *DD. ad l. 1 ff. solut. matrim.* (2) quia Studiosi dominos ædium ad locandum compellere possunt, E. ipsi deinde non poterunt expelli, & (3) quia Dominus ædium, qui notus est in Civitate, facilius pro necessitate sua domum inter cognatos & amicos inveniet, quam quidem scholaris exterus, qui nullos, vel admodum paucos in civitate, in qua degit, habebit amicos.

§. II. Sed quemadmodum ad Privilegium præcedens §. II. *seqq.* modo observavimus, quod Studiosi dominos ædium invitos ad locandum adigere nequeant, quo ipso *secundum* Rebuffi argumentum corrui: ita quoad *primum* notandum, quod nimis generale & remotum sit, neque illud, quod volebat Rebuffus, exinde inferri queat. Imo multa adhuc magis inde sequerentur, si dictum fundamentum admitteremus. Eodem enim prætextu Studiosus dominum ex proprio hypocausto expellere posset, quia forte hoc studiis magis commodum censeret. *Tertium* argumentum invertendum esse censeo

seo. Studiosus enim, qui familia non est instructus, facilius iuveniet hypocaustum, quam quidem Paterfamilias. Quemadmodum E. hoc prætensum Privilegium in theoria non est fundatum: ita quoque notorie in praxi non observatur.

PRIVILEGIUM IX.

Quod Dominus ædium invitus scholari cubiculum relocare debeat, si tantum solvere paratus est, quantum alius offert. P. 26.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat ad *l. fin. C. de locat. præd. civil. lib. II*, sed ibi quidem *de prædiis domus Augustalis* sermo est deque eorum Conductoribus, unde non video, quomodo ulla ratione exinde argumentum ad Studiosos, qui in privatis ædibus cubicula conduxerunt, deduci possit. Rationes, quas subjungit, itidem nullius valoris sunt. Frequens mutatio, inquit, levitatem ingenii arguit; Resp. imò non, præsertim si illa coactè fiat. Sed, addit, temporis etiam amissionem parit; Resp. Hac temporis amissio modica est & facile reparari potest per subsequentem diligentiam. Quod paulo post subjungit: scholares

lares ratione utilitatis ex scientia provenientis aliis præferri debere; id aperte petit principium & valde absurda est illustratio à simili, quam habet, *sicut*, inquit, *dicimus de Domino, qui in fructibus ex suo fundo à Colono perceptis aliis præferendus venit.*

§. II. Quia ergo illud Privilegium iterum corrumpit, hinc non opus est, ut circa quæstionem, quam pag. 27. habet, nos detineamus, *quisnam scilicet inter literarum Studiosos diversæ Facultatis in domo conductæ alteri præferri debeat?* Rebuffus refert, quod communiter præferatur, qui in nobiliori Facultate vivit, ipse tamen priorem Conductorem sine distinctione Facultatum posteriori præferendum esse existimat, quia Privilegiatus contra Privilegiatum non utitur privilegio. Quid nos? Eum præferendum esse putamus, qui majorem mercedem offert, aut qui ob morum honestatem, vel aliam causam Locatori magis est acceptus.

PRIVILEGIUM X.

Quod Doctor vel scholaris, qui ante finitum tempus locationis conduxit domum alii scholari locatam, sine consensu conductoris

ctoris prioris, sit excommunicatus. P. 28.

OBSERVATIO.

§. I. In *c. 1. X. de locat.* de hac excommunicatione quidem agitur, sed tamen dispositio ad solos Magistros & Scholares Bononienses pertinet. Ergo privilegium generale omnium scholarium exinde deduci non potest, nec contrarium probavit Rebuffus *pag. 29.* quamvis hanc objectionem removere voluerit. Recte se habent interim assertiones, quod humanius conversari inter se debeant studiosi, quam cum extraneis & quæ sunt similia; sed exinde nondum sequitur, E. si hoc non faciunt, fulmine excommunicationis puniri debent; Neutiquam.

PRIVILEGIUM XI.

Quod scholaris non finito tempore suæ locationis recedens de domo conductæ propter pestem, vel aliam justam causam, non tenetur ad pensionem totius anni, sed temporis solius, quo illam domum in habitavit, vel cubiculum. P. 30.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Quæ hic inter Privilegia refert Rebuffus, ea non ad solos Studiosos pertinent, sed omnibus conductoribus conceduntur in *l. 27. §. 1. ff. Locat.* ubi Dion. Gothofredus in notis multa exempla iusti timoris, e. g. pestem, spectra, &c. refert. Parum appositè E. hic pro privilegio suo stabiliendo adducit Rebuffus, *p. 31.* quod ipse Christus in Ægyptum fugerit, ut mortem Herodis vitaret, & quod dixerit: si quis te persequatur in una ciuitate, fuge in aliam; item, quod evanuerit in templo, dum Judæi lapides in ipsum projiciebant, & quæ sunt ejusmodi alia.

§. II. Limitationes quoq;, quas subjungit *p. 33.* v. g. quod non possit migrare studiosus, si tempore conductionis jam adfuerit pestis: si conventum fuerit, quod ob pestem non debeat fieri remissio: si scholaris pestem procurasset, &c. iterum sunt juris communis, ad omnes conductores applicari possunt, & sic ad materiam privilegiorum non pertinent. Idem iudicium esto de reliquis, quæ in sequentibus adducit. Lepide tamen taxat *p. 38.* Studiosos Veneri magis, quam Themidi litantes, dicens: *Qui aliunde possunt vivere & habent*

*bent pulchras uxores, non sunt soliti hospitari
studentes venereos ultra duos dies, & dicunt
Zelotypi, sint procul à nobis, sed mulieres bene
conveniunt cum illis, cum similes sint illis, sal-
tem in vestibus.*

PRIVILEGIUM XII.

Quod Studiosus recedens de do-
mo conducta potest in locum
suum alium subrogare. P.39.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc iterum est juris communis &
omnibus Conductoribus permissum, ut ipse
agnoscit Rebuffus. Rectè enim distinguit
inter contractus, in quibus *industria perso-
næ alterius est electa*, & in quibus ad ean-
dem non respicitur, uti in hoc contractu,
v. expressum textum in l.6. C. de Locat. & ibi
Brunnemannum, qui limitationes suppedi-
tat.

§. II. Reliqua, quæ hic tradit Rebuffus p.
40. seqq. ad rem plane non pertinent. Quæ-
rit.: *Si multi Scholares despiciantur & unus il-
lorum invenit pecuniam, an alii debeant habe-
re suam partem?* Negat. *Quid si facta sit con-
ventio inter Scholares de stando & vivendo si-
mul toto tempore studii, quæritur, an unus re-
cedere*

B

cedere

cedere possit ab illa conventione, si alter molestus & rixosus esse cœperit? Affirm. ex vulgaris regulis de societate. Sic v. g. dicit Rebuffus, Artista non congruit cum Legistis & ex Ovidio addit:

*Quam male inaequales veniunt ad aratra
juveni,*

Cum premitur magno Conjuge iuxta minor.
Subjungit: hoc collegialiter verum esse, ut sint collegiati, vel bursarii, secus autem, si ad tempus habitare velint.

§. III. Quærit p. 43. *Si sint duo scholastici in eadem Camera discordantes, cujus consuetudo servari debeat?* Respondet: si unus jejunet pro more diebus Sabbathi, alter non, tertius debet adherere jejunanti. Si scilicet jejunium est præcepti. Alias vero non tenetur jejunare, sed vicissim, qui jejunat, non tenetur contribuere ad pensionem cœnæ. Et si unus velit vigilare usque ad mediam noctem, alter vero dormire hora nona & is, qui hora nona dormit, non vult perturbari ab alio, dicerem, inquit, melius esse isti, ut eligat socium suis moribus similem. Concedo. Sed quid hæc ad Privilegium, de quo sibi agendum sumserat Rebuffus.

PRIVI-

PRIVILEGIUM XIII.

Quod si Statuto Civitatis caveatur, quod quis sub poena decem non emat frumentum, nisi pro suo tantum usu & victu, si scholaris emat pro toto anno, postea tamen mutato proposito in medio anni vel alio tempore vult recedere, non incidit in poenam statuti, quasi emerit ultra usum, quia primum propositum fuit bonum & licitum. P. 44.

OBSERVATIO.

§. I. Probationem desumit Rebuffus ex assertione Bartoli, Alberici, Baldi & aliorum similium. Nec, addit, Scholasticum vendentem ejusmodi res ad solvendam gabellam, vel aliud onus obstrictum esse, in cujus rei fidem proprium exemplum adducit. Ita mihi, inquit, apud Bituriges contigit, dum volebam discedere & vendidi vinum emptum & nihil solvi.

§. II. Nos putamus, assertionem Baldi, Bartoli, Alberici aliorumque non posse Pri-
B 2 vile-

vilegium producere. Deinde etiam casum vix dabilem esse censemus, ut Studiosus propria familia destitutus ad usum totius anni res sibi compareret. Ex quo concludimus, privilegium hoc ad non entia referendum esse.

PRIVILEGIUM XIV.

Si literarum Studiosus finito studio velit recedere, potest rerum communium partem petere à fociis. P. 45.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem dat, quia finita censetur esse societas, quantum ad illum. Ergo, dicit, poterit illa bona postea vendere Studiosus, & cineres, fimum & paleas, quando discedit, nec ad hospitem pertinent, nisi gratis inhabitaverit.

§. II. Egregium sane privilegium. Quis desiderat cineres, fimum & paleas Studiosorum? etsi Rebuffus addat, quod Studiosi, cum sint liberales, ista nihil faciant, & suis hospitibus relinquunt, si iis grati sint. Ceterum, si Studiosus in societate cum aliis vixit, sine dubio, quando discedit, ad divisionem

onem provocare potest, hoc enim est juris communis & non pertinet ad Privilegia.

PRIVILEGIUM XV.

Quod fuga contra Scholasticos non faciat indicium commissi delicti. P. 45.

OBSERVATIO.

§. I. Præsumitur enim juxta Rebuffum., quod Scholasticus iverit parentes visendi causa & amicos, & quærendi pecunias, seu forte eo, quod Præceptor immoderatè eo utebatur, *l. 17. §. 3. ff. de Ed. l. Edict.* Unde, addit Rebuffus, Tholosæ excusavi unum studentem, qui discesserat commisso ibidem per alium homicidio, & postea reversus captus fuit: inducebatur præsumtio fugæ, sed eum liberavi viso illo textu & aliis per me allegatis.

§. II. Ego quidem textum in *d. l. 17. §. 3.* etiam vidi, sed aliud in eo non deprehendi, quam quod non habeatur pro servo fugitivo ille, quo Præceptor male usus est, seu, quem durius tractavit. Qualis vero illatio? Servus non habetur pro fugitivo, si Præceptor eo male usus est, ut propterea

B 3

actio

actio redhibitoria institui possit: Ergo contra studiosum, si aufugit, non nascitur præsumtio commissi delicti.

PRIVILEGIUM XVI.

Quamvis commodatum non possit, nisi usu finito revocari; fallit tamen in studentibus, qui si commodaverint Digestum, vel alium librum & nunc legatur, vel velint recedere, non tenebuntur expectare diu, imo poterunt statim revocare commodatum. P. 46.

OBSERVATIO.

§. I. Ne scilicet amittant Lectiones & terant tempus in vanum sine libris, prout ex Baldo *in not. ad l. pen. C. Commodati* adducit. Idem, addit, si dederint amico suo commodato libros, ut illos Creditori obligaret, pecunias mutuo recipiendi causa, nam postea poterit agere contra commodatarium, ut illos redimat, per textum in *l. si ut certo. §. §. nunc videndum. 2. ff. commodati.*

§. II. Ut distincte de prætenso hoc privilegio dispiciamus, sequentes casus sunt separandi. Aut enim simpliciter quis alteri con-

concescit librum *sine determinatione usus & temporis*, quod communiter fieri solet; & tunc revera subest precarium, quod non solum Studiosis, sed cuilibet etiam illiterato pro lubitu revocare permittitur, *l. 12. pr. ff. de precar.* Aut vero *certum tempus & certus usus est determinatus*, & tunc ulterius videndum, utrum scilicet res commodata repetatur *ex necessitate subito superveniente*, an *sine eadem*. Priori casu revocatio iterum cuilibet permessa absque speciali Privilegio, *arg. l. 3. C. de Locat. & conduct.* Posteriori autem nemini, ne Studiosis quidem, neque etiam in *l. 5. §. 2. ff. Commodati* aliud quid disponitur. Imo illa lex huc plane non pertinet, sed solum de gradu culpæ in quolibet contractu præstando agit.

PRIVILEGIUM XVII.

Licet quis non cogatur agere invitatus, fallit tamen, quando studens est recessurus post suum studium finitum, potest autem à Judice impetrare, ut qui velit agere contra eum, aut intra tempus à Judice moderandum hoc
 B 4 faciat,

faciat, aut alias perpetuum non
 agenti imponatur silentium.
 P. 47.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc cuilibet Debitori licet, qui æ-
 re alieno gravatus est, ut Creditores suos ad
 liquidanda credita provocet, atque tunc Ju-
 dex Creditoribus certum terminum ad hoc
 perficiendum sub pœna perpetui silentii
 præfigat, prout hoc quotidie in Concurssi-
 bus Creditorum observari videmus. Non
 E. adest privilegium.

§. II. Et licet adesset, puto tamen, quod
 Studiosi illud vix sint agnitori. Proh do-
 lor, dicit Rebuffus *p. 47.* quidam scholastici
 discedunt de nocte, sicut noctuæ, quando
 contraxerunt æs alienum & postea obli-
 scuntur solvere & eo excommunicantur &
 sic excommunicati longo tempore cessant
 solvere. Mihi, addit, tanquam expertò
 crede, quia apud Caturcum ista mihi con-
 tigit in aliquo, cui credideram multos au-
 reos & plus exposui in repetendo mutuum,
 quam ascendebat debitum, adeo ut com-
 putatis expensis nihil unquam receperim, a-
 lios multos numerarem, sed tales non me-
 rentur,

rentur, nisi in libro rubeo proposito describi.

PRIVILEGIUM XIIX.

Ut nullum onus agnoscant pro hospitiiis, in quibus habitant, & si quid præstiterint, computant in pensione domus. P. 47.

OBSERVATIO.

§. I. Ipse Rebuffus circa hoc Privilegium sequens dubium movet: *Sed hoc videtur omnibus competere, ut si solvant, possint imputare per actionem ex illo contractu Locatori, ergo non erit privilegium;* Respondet vero, in eo manere adhuc differentiam, quod alii Conductores ad reparationes cogi queant, non vero scholares, ne à studiis impedian- tur, alioqui eos desertores studiorum efficeremus & sic in hoc est privilegium. Imò non est. Nullus enim conductor ad reparationem domus conductæ cogi potest, sed Locator eam reficere debet, aut si hoc facere recusat, conductori à contractu resilire permissum est. Quamvis enim in l. 25. §. 3. ff. *Locat.* dicatur, Colonom villarum curam agere debere, ut eas incorruptas habeat; hoc tamen solum de eo casu intelli-

gendum, quod Colonus per culpam suam rem conductam corrumpere non debeat. Alias enim nostra assertio expresse fundatur in *l. 25. §. 2. ff. eod.*

§. II. Quod addit *p. 48.* Scholasticos posse repetere expensas, quas, ut loquitur, faciunt in domus locatæ melioratione, si scilicet illæ sunt necessariae, vel utiles domui, vel domino; secus si voluptuariae, vel utiles ipsi scholari tantum; hoc iterum juris communis est, nec video, qua ratione ad classem Privilegiorum referri queat, licet Rebuffus hoc notandum esse dicat.

PRIVILEGIUM XIX.

Quod licet regulariter invecta illata tacite pro pensione domino ædium obligata sint; scholarium tamen libri ita non obligantur. *P. 48.*

OBSERVATIO.

§. I. Argumentum principale Rebuffi hoc est: Sicut militi arma relinquenda sunt: ita Studiosis libri. Cum præterea non sit verosimile, Studiosum libros suos obligare, voluisse, circa quos magnam habet affectionem, in specie *ob dictata sub Præceptoribus collecta*

collecta & in eis scripta, & quia boni scholastici suos diligunt libros, ut propriam uxorem & amasiam, imò ut corpus proprium. Illustrationis gratia addit *p. 49. pauperem*, ita diligere porcellum suum, sicut oculum. Limitat interim privilegium Rebnffus, quod non procedat eo casu, quando Scholasticus jam est mortuus, ut scilicet hospes libros tunc pro expensis funeralibus & aliis retinere possit, quia postquam militiam deserit, non est amplius privilegiatus, nec libri instar militis.

§. II. Nos quidem hic diffiteri non possumus, quod multi ex DD. asserant, locatorem in libris Studiosorum tacita hypotheca non gaudere; interim tamen quemadmodum illa ratio Rebuffi apertè erronea est, quod existimet, hypothecam illam tacitam ex præsumta Conductoris voluntate deducendam esse, cum immediatè ex lege fluat & inviti bona etiam obligentur: ita quoque plerique interpretum in eo conveniunt, libros Studiosorum hodie non minus ac alias res ab ipsis inventas Locatori tacite obligatas esse, Engelbrecht *ad ff. Disp. 13. th. 6. n. 5. Coler. de Proc. execut. P. 2. C. 3. n. 147. seqq.* aliique apud Schöpff. *ad tit. ff. quæ res pign.*
Struv.

Struv. *S. I. C. Ex. 26. th. 16.* ibique Richter & Vinnius. Cessat E. & hoc privilegium.

PVIVILEGIUM XX.

Quod licet Conductor domo locata expelli possit, si ibi meretrices, vel perversos homines, ut Lenones habeat, vel alias inhoneste vivat; hoc tamen fallat in scholaribus, qui licet in domum conductam meretrices inducant, non tamen expelli possunt. Pag. 50.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit Rebuffus, quia scholares communiter caste non vivunt, Locator autem qualitatem personarum, quæ conducunt ædes, inspicere debet. Declarat tamen privilegium *p. 51.* quod scholasticus puellas secrete in cubiculum ducere & ibi tenere debeat. Nam, dicit, non posset, tunc expelli, quia virgines & puellæ solent in cameris abscondi & in secretis morari & actus venerei clam fieri consueverunt & maxime cum domina nobili & honeste vivere reputata. Secus ergo, si tempore incongruo

gruo ducerentur, puta in meridie omnibus vicinis videntibus, quia tunc hospes posset illum prohibere ob malum exemplum. Hinc est, addit, quod tempore nocturno scholares solent ducere puellas, quo tempore vagatur adulter.

§. II. Videamus, quid de hoc Privilegio ipse statuatur Rebuffus *p. 52.* Illud tamen, inquit, non est privilegium, sed maleficio, quas ob res ego tales scholares expellerem, cum maximum præceptum juris sit honestè vivere. Et paulo post: ob id cavendæ sunt dictis studiis meretrices, tanquam ignis ardens, illæ enim consumunt corpus & animam, & multi propter mulieres interemti sunt. Item: quando vides studentes venereos, valde difficile est eos habere ingenium speculativum, nisi in exorbitantibus, & rarò exequuntur literas, præcipue quando sunt Musici. Addit, Eristratum Medicum pulsu cognovisse amantes.

§. III. Quemadmodum E. ipse Rebuffus hoc Privilegium damnat: ita quoque *p. 51.* venereos Studiosos describit, quod sint plusquam bestiales, & tanquam verres spumantes ac tauri petulantes foetore hircino aerem inficientes villam circumant. Sis ergo, monet,

net, homo non bestia, ne te voluptas unius horæ servum faciat corporis tui rei vilissimæ, crede mihi, sicut cupiditas est radix omnium malorum, sic luxuria venenum de singulis peccatis sibi cumulat & trahit & nullum peccatum adeo execat, ut luxuria.

§. IV. Dicit p. 52. Judicem cogere possedictas meretrices ad portandum signum, ut cognoscantur, utputa ligam, quam vocant aguilleram. Sed lepide subjungit, quod hodie forte non invenirentur tot signa, si omnes vellemus signare, nam ex omni tribu comperies signatas interius, non exterius.

§. V. P. 53. concludit, quod sicut Locatori permissum est, expellere inquilinum, propter meretrices inductas: ita quoque inquilino ante tempus conductionis recedere permittatur, si Locator eo invito meretrices alat in ædibus illis, in quibus inquilinus commoratur. Quæ opinio exinde defendi posset, quoniam inquilino per inductionem meretricum in ædes conductas factam non leve præjudicium infertur, male enim audit apud honestos viros, quod in ejusmodi ædibus commoretur & præsumptio contra ipsum oritur, quod vitæ meretriciæ sit deditus.

ditus. Istud est notandum, inquit Rebuffus *p. 54.* pro Parisiensibus, (fortè etiam pro aliis) quibus quotidie potest hæc quæstio accidere & sæpius à me fuit petita.

PRIVILEGIUM XXI.

Quod Scholaris invito suo socio potest introducere meretrices in domum locatam & in cubiculum suum, sive cameram. *p. 54.*

OBSERVATIO.

§. I. Hoc prætensum Privilegium, cujus Autores adducit Baldum & Bolognetum, iterum recte rejicit Rebuffus, quia Privilegium non potest contra præceptum Dei valere. Ex quo decidit etiam sequentem casum: Studiosus quidam alteri mandat, ut meretricem duceret ad suum cubiculum noctu, promittens stare de Præfecto vigillum & de damno. Ille ducens mulierem fuit in itinere captus, quæritur: an mandans teneatur? Respondetur, quod non, quia mandatum rei illicitæ non obligat, & hinc in maleficiis non potest accedere fidejussor, quæ omnia juris expediti sunt nec allegationibus indigent.

PRIVI-

PRIVILEGIUM XXII.

Quod postquam nobiles genere ex utroque parente studiis incubuerint triennio, alii vero non nobiles quinquennio, poterunt obtinere in Gallia nominationes & cum illis cogere Episcopos iisdem beneficia vacantia in mensibus deputatis graduatis simplicibus & etiam nominatis. P. 56.

OBSERVATIO.

§. I. Primo illud privilegium ad Galliam pertinet. Deinde, & præcipue quidem apud nos, non omnis, qui per triennium literis incubuit, nominationem ad beneficia potest *pretendere*, sed saltem *obtinere*, ut ipse loquitur Rebuffus. Nominatio E. ad beneplacitum nominantium referenda & studium per triennium continuatum est requisitum necessarium personæ nominandæ. Non potest ergo hoc pro privilegio venditari. Tali ratione enim & hoc esset privilegium quod Studiosus, qui literis diligenter incubuit, gradum Doctoratus vel Licentiaturæ

turæ petere queat, aut, quod alius quilibet officium à Principe expetat.

PRIVILEGIUM XXIII.

Quod si scholaris iverit domum ad quærendum pecunias, vel alia iusta de causa statim reversurus, adhuc retineat privilegia studii & illud tempus in quinquennio (vel triennio) suo computetur. P. 58.

OBSERVATIO.

§. I. Non omne momentum exigendum esse, dicit Rebuffus, ut Scholaris sit in studio, sed ut mentem & propositum manendi habeat. Et hinc idem esse asserit, si domi moreretur tempore otii, seu vacationum, seu belli, aut valetudinis, vel pestis. Item, addit p. 79. etiam illud tempus computandum esse, quò spatiandi gratia exit studiosus, &c.

§. II. Quemadmodum verò ipse Rebuffus ex aliis juris materiis similia adducit, v. g. quod non abesse videatur, qui animo citò revertendi recedit: & quod privilegia militibus tributa locum habeant, etiamsi milites iusta ex causa cessaverint à militia per annum, & præterea alias notum est, quod
C modi-

modicum ejusmodi intervallum non attendatur: ita quoque intuitu studiosorum in hac materia privilegium aliquod subesse non existimamus. Quæ enim ubique locum inveniunt, ea pro jure singulari alicujus ordinis venditari nequeunt.

PRIVILEGIUM XXIV.

Quod quando nominati præsentant suas nominationes Prælati & Collatoribus, vel ab eis beneficia vacantia requirunt, non debent examinari & si examinarentur, non tenentur prædictis Collatoribus respondere.

OBSERVATIO.

§. I. Hujus Privilegii diversas rationes reddit Rebuffus. Collator, inquit, si secus ageret, injuriam inferret Universitati, in qua est nominatus scholaris, volendo reprobare per examen, quod per illam est approbatum, juxta *l. sacrilegii*. (sine dubio intelligit *l. 3.*) *C. de crimin. sacril.* in qua dicitur, sacrilegii instar esse, dubitare, an is dignus sit, quem elegit Imperator.

§. II. Fraudem fieri posse, addit, per Collato-

latores, cui obviandum est. Quippe si eis committeretur examinatio, omnes nominatos reprobarent, nisi suos consanguineos & stabularios. Habent enim Episcopi & alii Collatores suos familiares veteris dolii vice fungentes nominatos, quibus conferunt omnia beneficia, & postea illi renunciant, cui vult Episcopus, vel permutant & alia immensa fraudes adhibentur.

§. III. E contrario injunctum est Universitatibus, ne promoveant (promovere habeant, dicit Rebuffus) non idoneos moribus, scientia & meritis, sub poena suspensionis privilegiorum & alia arbitraria: ideo, concludit, praesumitur, quod hoc sit factum & sic Episcopi nihil debent super examinatione videre. Non enim verosimile esse autumat, quod Doctores, qui illos graduatos examinaverint, ita affectione turbati fuerint, sicut Episcopi.

§. IV. Nobis circa hanc quaestionem ad mores locorum respiciendum esse videtur. Neque enim rationes, quas adducit Rebuffus, id praecise inferunt, quod inferre debebant. Quemadmodum scilicet Episcopi & alii Collatores interdum affectibus suis indulgent & idoneis beneficia conferunt: ita quoque

Doctores interdum eodem morbo laborant & alios Doctores creant, id est, ex nihilo producunt, imò interdum etiam alia testimonia eruditionis studiosis concedunt, qui eadem tamen non merentur. Unde in casu simili in nonnullis locis jam introductum, quod ipsi etiam Licentiati, vel Doctores, si quando in numerum Advocatorum recipi volunt, peculiari adhuc examini sese subicere debeant. Quidni ergò hoc in aliis quoque casibus fieri posset?

PRIVILEGIUM XXV.

Quia Parochiales Ecclesiæ sitæ in civitatibus, vel villis muratis, non debent aliis conferri, quam graduatis, vel scholaribus, qui saltem triennio studuerint. pag.62.

OBSERVATIO.

§. I. Sensus Rebuffi videtur esse, quod Ecclesia Parochialis illi præ aliis conferri debeat, qui ex illa Parochia est & literis incumbit. In favorem enim Parochianorum introductum fuisse dicit, ut cives habeant peritos, qui eos doceant, cum in dictis civitatibus præsumantur esse capaciores intellectu. Sed

Sed, addit, hoc est privilegium Gallis scholasticis peculiare. E. ad nos non pertinet, nec ad Privilegia studiosorum in genere.

PRIVILEGIUM XXVI.

Quod si scholaris locaverit fructus sui beneficii per triennium, vel aliud minus tempus & pecunias illius temporis receperit, ut posset in literarum studio vivere, vel illic gradum sumere, si intra hoc tempus decedat, successor in illo beneficio, quamvis nullum jus à prædecessore habeat, tenebitur stare illi locationi.

OBSERVATIO.

§. I. Nota aliàs est regula: quod successor singularis, v. g. emtor, non teneatur stare locatione ab antecessore facta, *Rauff gehet vor Miethe/* quod & ita in praxi observatur, quamvis quoad theoriam juris contrarium verius esse videatur, per ea, quæ eruditè deduxit Hermannus Zollius, *Jctus Rintelenensis in Diff. ad l. 9. C. de Locat. sub tit. Rauff hebt Miethe nicht auf.* Sed illa controversia ad

C 3

nos

nos in præfenti non pertinet, videamus E. saltem de rationibus à Rebuffo in medium adductis.

§. II. Locatio, inquit, in utilitatem Ecclesiæ facta esse censetur. Studebat enim Conductor, ut melius postea Ecclesiæ inservire posset, successor autem tenetur ratam habere, locationem ad ecclesiæ utilitatem factam, & quia quasi heres defuncti beneficiati videtur & successor in Ecclesia tenetur ratificare benè gesta à Prædecessore.

§. III. Adhæc, pergit, debita contracta pro alimentis beneficiati sunt solvenda per successorem in beneficio, quia pro Ecclesiæ necessitate censentur contracta, nam Ecclesia eum alere tenebitur. Imò, Prælatus successor tenetur ad funeris impensas & infirmitatis sui Prædecessoris, quia Ecclesia ad id oneris tenetur, cum Prælatus de bonis Ecclesiæ sit alendus, & quæ sunt similia.

§. IV. Rationes hic quamplurimæ adsunt, sed tales, quæ semper petunt id, quod in principio est. Concedamus, successorem teneri de eo, quod ab Antecessore in utilitatem Ecclesiæ factum est; hoc tamen non quadrat ad præsentem casum, sed ad illum solummodò, si Episcopus, vel Prælatus aliquis in utilitatem

tem Episcopatus, Abbatia, &c. impensas fecit, aut contractum celebravit, quem tunc successor servare tenetur, licet non titulo universalis, sed singulari saltem in Episcopatu vel Abbatia succedat. Confundit E. Rebuffus ea, *quæ immediatè Ecclesie utilitatem respiciunt*, & ea, *quæ mediatè saltem & per consequentiam, illamq; non semper certam, sed sæpe fallibilem*. Quo pertinet assertio, quod ea, quæ scholaris ex suo beneficio percepit, in utilitatem Ecclesie impendisse censeatur, quia ob hanc causam studiis incubuit, ut melius postea Ecclesie inservire posset.

§. V. Ipse Rebuffus p. 64. assertionem suam limitat, (1) si scholasticus habeat bona temporalia, tunc enim ex illis successori satisfieri debet: (2) quoad præbendæ administratores, qui non possunt successorem obligare, quia sunt instar usufructuariorum seu usufructuorum. Quæ tamen ratio, ni fallor, eodem modo ad omnes beneficiatos applicari potest. Illud etiam per se patet, quod addit, *studentes discolos & vagos, qui pecuniam ex beneficio acceptam cum scortis consumunt, privilegio gaudere non posse*. Quinam autem sint tales discoli & vagi, hoc ex circumstantiis elicere debere iudicem, rectè asserit.

PRI-

PRIVILEGIUM XXVII

Quod pinguiora & meliora beneficia habere debeant eruditi, quàm alii. P. 64.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem Privilegii ex utilitate studiorum desumit Rebuffus. Optimum finem esse dicit, si discamus, ut ædificemus in cœlo, sicut faciunt boni Theologi & Canonistæ, licet Dialectici eò discant, ut sciant, Legistæ & Medici, ut lucrentur, sed, addit, qui discere, vel agere bona recusat, magis Diaboli, quàm Christi membrum ostenditur, & potius infidelis, quam fidelis esse monstratur.

§. II. Illustrat assertionem suam adhuc ex Aristotele, qui interrogatus, in quo differrent literati ab illiteratis, respondit, sicut equi domiti ab indomitis. Paulò post addit: Et si hoc longo jam tempore mihi persvasum non fuisset, non tantum temporis in his interpretandis juribus consumpsissem cum modico lucro, attamen Deus O. M. horum retributionem in cœlis (ut spero) condonabit.

§. III. Si de usu hujus Privilegii disquirimus, experientia quotidiana commonstrat, minima eruditos habere beneficia, pinguiora au-

ra autem communiter obvenire illis, qui exiguam aut nullam Reipubl. utilitatem præstant. Probat hoc raritas stipendiorum, tenuitas salariorum & quæ sunt ejusdem generis alia. Debebant E. pingviora beneficia habere Eruditi, sed proh dolor! non habent.

PRIVILEGIUM XXII.

Quod si scholaris habeat beneficium, & ibi dimittat Vicarium, vel substitutum, liberatur ab horis canonicis dicendis, dum tamen officium totum beatæ Mariæ in singulos dies dixerit & septem Psalmos pœnitentiales. P. 66.

OBSERVATIO.

S. I. Hoc privilegium ex opinione Baldi aliorumque similium adducit Rebuffus. Ipse tamen dissentientibus adstipulatur eorumq; sententiam communem & saniolem dicit, quia maledictum est studium, per quod relinquatur divinum officium, subjunctâ allocutione sequenti ad Auditores: *Et si bene, Auditores dilectissimi, Deo serviatis in horis dicendis, majorem scientiam Deus vobis dabit, quàm*

si continuo omisſis horis ſtuderetis, quamobrem horas veſtras non omitatis meo conſilio.

§. II. Hæc Rebuffus ex hypotheſi Pontificiæ Religionis, cui addictus erat, ita tradit, ſibi perſvadens Deo acceptum eſſe, ſi quis horas ſedulo & diligenter dicat, cùm tamen ſit cultus merè electitiuſ & propterea, præcipuè ſi ex ſola conſuetudine fiat, uti ſit apud Pontificios Deo minime acceptus. Hodie horæ per Vicarios communiter dicuntur, quamvis hoc non ſit privilegium propriè dictum, ſed ex principio vulgato proficiſcatur: Unum idemque eſſe, ſive quis ipſe aliquid faciat, ſive per tertium hoc expediat. Quod principium ſine abſurditate hic applicari poteſt, poſtquam rectè ſuppoſuimus, quod illa horarum canonicarum dictio non ſit verus cultus divinus.

PRIVILEGIUM XXIX.

Quod ſtudentes excuſantur à reſidendo, conſtituendo Vicarium in ſuis beneficiis. P. 68.

OBSERVATIO.

§. I. Quamvis omnes dignitatem Eccleſiaſticam, vel curam animarum annexam habentes, ut ſunt Decanatus, Paſtoratus, per ſe

se ipsos & non per Vicarios officium facere debeant; Veruntamen contrarium ferè passim consuetudine obtinuit, ut in beneficiis simplicibus non cogatur Clericus residere personaliter, sed per Vicarium obire ministerium suum possit, v. Desfeli *Erotem. jur. Canon. l. 3. tit. 4. qu. 1.* Est E. hoc privilegium non solum Studiosorum, sed beneficiatorum & clericorum in genere.

PRIVILEGIUM XXX.

Quod Studiosi pro literis de non residendo, singulis annis aureum Episcopo solvi solitum, solvere non teneantur. P. 69.

OBSERVATIO.

§. I. Ratio Rebuffi est, quia ab omnibus exempti sunt oneribus, E. & à solutione & ab hac indebita exactione, & hoc, addit, ob reverentiam studiorum introductum esse credo. Nos potius hanc rationem subesse existimamus, quoniam per deducta ad Privilegium præcedens obtinuit, ut in beneficiis simplicibus nullus Clericus personaliter residere teneatur. Quæ E. juris recepti sunt, ea ab Episcopi arbitrio non dependent,

dent, nec etiam ut pretio nummario comparentur, opus est.

PRIVILEGIUM XXXI.

Quod quamvis studentes non resideant in beneficiis, sed in studiis generalibus, tamen percipere possunt fructus beneficiorum suorum, ac si residerent. P. 70.

OBSERVATIO.

§. I. Fluit hoc ex Privilegio XXIX. tanquam necessarium consequens. Et adducit Desselius *d. l. 3. tit. 4. qu. 3. & 5.* quod in casu ejusmodi laudabilis absentiae absens non solum *distributiones quotidianas*, sed etiam *grossos fructus* (qui vel annuatim, vel singulis semestribus, vel alia anni parte juxta Ecclesiae cujusvis consuetudinem praestari solent) percipiat. Alias enim dispositio sub *d. Priv. XXIX.* adducta in effectu inutilis esset, vid. Rebuff. *p. 73.* qui revera non dissentit.

§. II. Subnectendae interim sunt quaedam declarationes & restrictiones. Absens facultatem abeundi à Prælato suo impetrare debet. Requiritur, ut literis diligenter incum-

cumbat: ut scientiam licitam addiscat: ut honeste vivat: ut commoretur in loco privilegiato. Et denique assertio solum procedit in fructibus futuris, præteritos enim non lucratur, nisi quatenus percepit, *p. 72.* Quamvis hæc quadantenus obscura esse videantur. Nam hoc quidem certum est, quod absens præteritos fructus non percipiat ideo, quia absens est, sed non video, quare illos non ex hoc capite prætereundum possit, quia tunc præsens fuit?

§. III. Illud etiam non percipio, quando *d. p. 72.* dicit, non valere statutum in contrarium, etiamsi ab ipso Papa esset approbatum. Licet enim largiar, quod in dubio non tollantur jura singularia per Leges generales posteriores; illud tamen tamdiu saltem procedit, quamdiu res dubia est. At si expresse Privilegia abrogentur, tunc sane non video causam, quare hoc fieri nequeat. Nihil enim adest, quod cum dispositione juris naturalis & divini positivi, seu revelati pugnet. Interim si à Canonicis quid fieret in fraudem legis, (de quo casu loquitur *p. 74.*) hoc sine dubio non valeret, quia Canonicis potestas derogandi Legibus non competit. *Quod est notandum, dicit* Rebus-

*Rebuffus, contra Canonicos leves scientia, qui
semper conantur resistere doctis & discipulis,
ut ipsi sint iis similes, idem in monasteriis Mo-
nachorum invenies.*

PRIVILEGIUM XXXII.

Quod si Statuto Ecclesiæ cavea-
tur, quod præsens tantum ha-
beat jus optandi, scholastici ta-
men dum student, habebunt il-
lud jus optandi, licet sint in uni-
versitate & non præsentem in Ec-
clesia; quia fictè censentur præ-
sentes. P. 74.

PRIVILEGIUM XXXIII.

Quod licet quis videatur in frau-
dem se absentare, quando in lo-
co aliquo residere tenetur, hoc
tamen limita in scholaribus, qui
se absentant forte à Patria favore
studii, tunc non potest aliquis
agere contra illos, tanquam se in
fraudem absentantes. P. 74.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Cum hæc duo nihil aliud sint, quam conclusiones ex Privilegio XXIX. ideo etiam, ut plura addamus, opus non erit, sed consuli ea poterunt, quæ ad *cit. Privileg.* diximus.

PRIVILEGIUM XXXIV.

Quamvis studens in locis non privilegiatis non debeat gaudere privilegiis scholarium; fallit tamen in scholasticis a studio recipientibus, ut melius studerent, nam tunc etiam privilegiis studii gaudere debent. P. 75.

OBSERVATIO.

§. I. Ego ipse, inquit Rebuffus, in lapidicina quadam perlegi Speculat. (puto Speculatorem, i. e. Durandum) & alia multa tempore pestis & ibi tanquam sylvestris homo habitavi, ac abundanter studui, nam eadem ratio utilitatis publicæ in eo versatur, quæ in illo, qui in Universitate studet, ergo idem privilegium concedetur. Quod est verum addit, in his, qui sunt notæ autoritatis & quos verisimile est melius studere & pro-

& proficere ruri, quam in studii loco, utputa, quia jam audiverat cursus suos & volebat repetere lectiones jam auditas, tunc etiam ultra sex menses gaudebit privilegiis aliorum, alias secus, ut extat ordinatio Regia in hoc regno.

§. II. De Regno Galliae E, res est expedita, si fidem Rebuffo habemus. Extra Galliam autem de eo Privilegio dubitare liceret, praesertim cum Studiosus lectiones suas aequae commode in eo loco, ubi residere debet ac privilegiis gaudet, quam in lapidicina, aut alibi repetere queat.

PRIVILEGIUM xxxv.

Quod quamvis scholaris semel in albo aliorum, seu in matricula descriptus, si se absentaverit per quinquennium, perdat privilegium matriculae, quia non censetur revertendi habere animum, quando tamdiu abest; tamen si post quinquennium revertatur & velit iterum describi in dicta matricula, non tenebiturolvere quicquam pro ea. P. 75.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Hic nondum expeditum est, quod Studiosus propter absentiam quinque annorum privilegium matriculæ amittat, argumentum enim, quod Rebuffus ex l. 2. *C. de primicer. & secundicer.* à Tribunis sive Notariis Romanorum desumit, contra regulam vulgatam impingit: *jura singularia, præcipue pœnalia, de casu ad casum non esse extendenda*, unde nobis deficientibus aliis Legibus Statutariis verius videtur, Studiosum privilegium matriculæ non amittere, licet per plures, quam quinque annos absit. Ergo etiam non est opus, ut disputemus, an rursus in matricula describi & utrum pro hac descriptione (quæ non requiritur,) aliquidolvere debeat.

§. II. Huc inclinat ipse Rebuffus p. 76. quando dicit, quod licet in Regno Galliæ per Ordinationes Regias statuatur, scholasticum non debere gaudere privilegiis, si à studio per sex menses absens sit; nihilominus tamen de consuetudine servetur, ut quando scholasticus revertitur ad studium post longam absentiam, non teneatur iterum, ut Matriculæ se inscribat, vel ut Rectori juret, si jam semel illi juraverit. Limitat quidem hanc

D

hanc

hanc assertionem, *si scilicet Studiosus antea Rectori sub nomine dignitatis* (i. e. tanquam Rectori) *juraverit*, unde secus esse dicit, *si hoc sub nomine proprio factum*; sed non puto, quod unquam aliquis Rectori sub nomine proprio (i. e. tanquam privato) iuraverit, omne enim iuramentum Rectori, quàm tali, præstatur.

PRIVILEGIUM XXXVI.

Quod quamvis habens beneficium curatum teneatur intra annum ad sacrum presbyteriatum ordinem promoveri, episcopus tamen favore studii cum Studentibus usq; ad septem annos dispensare potest & debet. P. 76.

OBSERVATIO.

§. I. Ante omnia constare debet, quid per *beneficium curatum* intelligatur. Sumitur illud vel *strictè*, pro potestate ligandi & solvendi in foro pœnitentiali, quæ est arrium & regimen animarum; vel *latè* pro potestate fori contentiosi, qualis est potestas excommunicandi, absolvendi, visitandi,

di, ceteraque similia faciendi, quæ ad morum correctionem pertinent. Regulariter tamen DD. quando de beneficiis Curatis loquuntur, priorem acceptionem eamque strictam innuere solent, & proinde etiam Rebuffum eandem in mente habuisse existimamus, vid. de hac materia Desselii *Erotem. jur. canon. lib. 3. tit. 5. qv. 6.*

§ II. Ceterum, quæ hic adducit Rebuffus, in *c. 34. de election. in 6.* fundata sunt, cum hac tamen limitatione, quod is, qui beneficium habet, intra annum ad minimum ad ordinem subdiaconatus promoveri debeat, alioqui enim fructus Ecclesiæ longo tempore consumere, postea vero Ecclesiam relinquare posset cum maximo Ecclesiæ damno. Sed, addit Rebuffus, qui sine causam relinquant, citò moriuntur, nec vitam prosperam agunt, ut sæpius vidi & de multis.

§ III. Declarat suam sententiam variis modis. Requirit scilicet, ut habilis sit ad studia, qui petit Dispensationem, & deinde, ut studeat in studio generali, (puto, in Academia) secus ergo, si in castris. Requirit porro, ut dispensatio expresse ad hunc casum directa sit. Ergo, dicit, si minor se-

ptem annis dispensatus fuit ad suscipiendam tonsuram, eidem non poterit simplex beneficium conferri, quia dispensatus ad ordines non videtur dispensatus ad beneficia. Dispensatio enim, quæ instar exceptionis est, firmat regulam in casibus non exceptis. Addit denique, quod ejusmodi dispensatio peculiarem suum effectum habere debeat. Si E. habenti viginti annos per Papam fuerit dispensatum, ut non teneatur promoveri ante viginti quinque annos, si postea Episcopus dispense favore studii, dispensatio Episcopi non curret ante tempus dispensationis Papæ finitum.

PRIVILEGIUM XXXVII.

Quod postquam Episcopus cum scholasticis dispensationem pensaverit, non potest eam revocare iterum. P. 78.

OBSERVATIO.

§. I. Quia illusio & variatio est reprobata, in Episcopo maxime, seu, quia alias revera non frueretur dispensatione, quâ tamen ex dispositione *c. 34. de elect. in 6.* frui debebat Scholasticus. Ampliat assertû, quod dispensatio etiam

etiam post mortem dispensantis duret & proinde ejus successor eam revocare nequeat.

§. II. Limitat illud in casu, si causa evidens contrarium suaderet, utpote quia Ecclesia carebat ministris & diminuebatur cultus divinus, vel literis præditi deficiebant, per quos causæ Ecclesiarum expediri debebant: item, quando scholasticus nil studeret, sed vagaretur per civitatem insanorum more, quod tamen probandum est.

PRIVILEGIUM XXXVIII.

Quod Archiepiscopus, vel Episcopus dispensando cum dictis scholaribus studii causa non debet aliquid ab iis exigere, vel accipere, alias quasi simoniam committit.

P. 80.

OBSERVATIO.

§. I. In *c. 1.* quidem, imò in *t. t. X. de Magistris* & *ne aliquid exigatur pro licentia docendi*, disponitur, quod *pro licentia docendi* nihil exigi, aut promitti, & si quid exactum, aut promissum, illud restitui & remitti debeat; sed nescio, an illa dispositio ad

D 3

præ-

præsentem calum quadret, ubi de licentia docendi plane non agitur. Imo hodie in Academiis ubique ferè invaluit, quod nec in Theologica, nec aliis Facultatibus aliquis ad docendum admittatur, nisi antea certam pecuniæ summam persolverit, quod pro crimine simoniæ vix haberi poterit. Non enim ipsa dona spiritualia venduntur, (quale quid intendebat Simon *Actor. c. 8. v. 18.*) sed facultas *publicè* docendi saltem conceditur. Imò Superintendentes nostri pro ipsa ordinatione ad ministerium sacrum pecuniam accipiunt, quos tamen nemo propterea criminis simoniæ accusat.

§. II. Quamvis E. eos peccare rectè asserat Rebuffus, qui pro pecunia accepta ferias Auditoribus suis concedunt, aut qui ex eadem causa intuitu illiteratorum dispensant: minus rectè tamen exinde infert, E. ille etiam peccat & simoniam committit, qui à diligente & literis dedito pro dispensatione pecuniam accipit: Alias enim nec à diligentibus Auditoribus pro labore docendi honorarium accipere liceret, quod tamen concedit Rebuffus.

§. III. Denique & illud addendum: Si in hoc & præcedentibus aliquid Privilegii subest,

est, illud non ad Studiosos in genere, sed ad eos solum pertinet, qui Theologiæ incumbunt.

PRIVILEGIUM XXXIX.

Quod Papa facilius dispensat cum Studentibus & literatis, quam cum aliis. P. 80.

OBSERVATIO.

§. I. Multa hic de utilitate studiorum, congescit Rebuffus. Plus, inquit, prodest unus bonus literatus decem Ecclesiis, quam decem illiterati uni, & melius regulariter, quam nobilis & potens. Hinc est, addit, quod pro literato præsumitur, quod non ita vincatur malis affectibus, sicut illiteratus: Literatura enim dignitati æquipollet, quia scientia informat intellectum, sicut anima corpus, unde juxta Ciceronem *l. i. officior.* inter hominem illiteratum & statuam marmoream nihil quasi interesse videtur & prorsus ignari vix possunt homines vocari, sed imagines hominum. Imò, addit, illiteratus est magis de jure odiosus, quàm homicida, cum collatio facta illiterato non valeat, bene autem si homicidæ, (sed subjungit, donec annulletur.)

§. II. Præcipuum fundamentum, ad quod provocat Rebuffus, est in *c. de multa. 28. X. de Præbend.* ubi dicit Papa Innocentius III. quod habens beneficium curatum, si adhuc aliud receperit, primum amittat, addens tamen, circa sublimes & literatas personas, quæ majoribus beneficiis sunt honorandæ, cum ratio postulaverit, per sedem Apostolicam dispensari posse. Liberum E. sine dubio est Papæ, ut possit dispensare, sed an ad hoc cogatur, alia est quæstio, quæ non facile affirmari poterit. Sic in simili Princeps facilius pœnas jure humano statutas delinquentibus, qui benè de Rep. meriti sunt, remittit, quam aliis, & ut hoc faciat, implorari potest; sed non cogitur, ut præcisè petito adnuat. Hoc E. privilegii nomine salutare vix potest.

PRIVILEGIUM XL.

Quod Scholares postquam sunt graduati, etiam Baccalaurei, possunt habere dispensationem ad quatuor beneficia, alii vero non, nisi fuerint magni nobiles. Pag.

82.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Postquam hoc Privilegium ita enarravit Rebuffus, ipse subjungit p. 82. *Ista tamen prerogativa, seu Privilegium, hodie non servatur.* Potuisset ergo illud omitti. Interim tamen cum multa observatu digna contra clericos ambitiosos et avaros hic attulerit Autor, quamvis paululum obscurè, ea excerpere lubet.

§. II. Audi, inquit, quid dicat Bernhardus in *Epist. ad Henric. Senen. Archiep. missa*: sunt nonnulli, cum præsident urbibus valdè etiam populosis, satagunt civitates, quatenus duæ, quibus duo vix Præsules sufficiebant, sub uno redigantur antistite, rogo, quæ tam odiosa præsuntio? quis hic tantus dominandi ardor super terram? & tam effrenis cupiditas? cur hoc? sed forte, ut plures populos salves, sed in alienam messem tuam mittere falcem injuriosum est, ecclesiarum sponso non placet unius incrementum, quod alterius detrimentum sit, crudelis ambitio hæc & incredibilis, si fidem oculi non obstruerent. Terrifica comminatio, væ! qui conjungitis domum ad domum & agrum, agro copulatis, nunquam in his duntaxat exiguis istud metuendum est, non autem

cum urbes urbibus, civitates civitatibus, provinciæ provinciis, episcopatus episcopatibus, abbatia abbatibus, prioratus prioratibus, dignitates dignitatibus, Prælaturæ Prælaturis connectuntur, copulantur, ab eodemque hujusmodi dispensationibus mediantibus tenentur, possidentur & retinentur. Hujus rei gratia non pigritantur crebro terere Apostolorum limina, ut ibi, quod magis dolendum est, inveniantur, qui suæ faveant improbæ voluntati, non quod Romani valde curent, quò fine res terminentur, sed quia munera diligunt, sequuntur retributiones. Ascendat igitur superbia tua, semper sequere Regem tuum Luciferum, scilicet ambitionis patrem & superbiam. Festina multiplicare præbendas, deinde ad Archidiaconatus eyola & Decanatus, demum adspira ad Episcopatum, nec ibidem requiem habiturus, quoniam sic itur ad astra & ab altiori gradu fit casus gravior, neque enim paulatim decides, sed in impetu vehementi dejiceris, &c.

PRIVILEGIUM XLI.

Quodsi Episcopus studii causa concedat

cedat in annos singulos quinquaginta libras scholari, quousque beneficium habuerit æquè bonum, si ille durante tempore Studii obtinuerit beneficium residentiam requirens, sine qua nihil possit habere tunc & quinquaginta libras ab Episcopo, & beneficium habebit. P.84.

OBSERVATIO.

§. I. Concessio Episcopi facta erat in eum casum: *quousque studens beneficium habuerit æquè bonum*; Quæritur E. annon illud beneficium postea adeptum sit æque bonum? supponendum hic est ex verbis Autoris: *residentiam requirens*, quod tale beneficium Studio collatum fuerit, ex quo fructus percipere non possit, *nisi resideat*. Ergo si non residet, sed in Academia commoratur, fructus etiam non percipit, & sic beneficium non est æquè bonum. Hoc ex regulis interpretandi deducitur & ad alios etiam, qui non sunt literati, applicari potest. Ceterum, si Studiosus fructus perciperet ex beneficio, licet non resideat, (quod communiter

niter fieri asseruit ipse Autor supra) tunc Episcopus ad ulteriorem solutionem non obstringeretur.

PRIVILEGIUM XLII.

Quod Episcopus cum majori parte Capituli potest statuere, ut quilibet Canonicus de suis præbendis quotannis contribuat certam summam in alicujus scholaris pauperis docilis & non vagi subsidium in studio existentis, etiamsi minor pars contradicat.

P. 85.

OBSERVATIO.

§. I. Declarat hanc assertionem Rebuffus, quod procedat in fructibus & bonis, *quæ ab Ecclesia accipiunt Canonici*, & secus esse dicit *in bonis propriis & patrimonialibus*, in quibus inviti gravari non possunt. Probationis loco alias adducit *c. fin. X. de his, quæ sunt à maj. part. capit.* in quo disponitur, quod consentiente majori parte Capituli quilibet Canonorum ad restaurandam fabricam Rothomagensis Ecclesiæ aliquam reddituum suorum

orum portionem deputare debeat, addita ratione, quod hoc sit *pium & necessarium opus*. Unde etiam dispositio capituli generaliter ad omnes pios usus & casus necessitatis referenda esse videtur.

PRIVILEGIUM XLIII.

Quod scientia de paupere divitem faciat. P. 85.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat hic ad *Nov. 1. in fin.* ubi Imperator de Lege Falcidia loquens dicit: *Legem non permittere, ut quis in paupertate vivat, vel in anxietate moriatur*, quod ille de Legibus in genere intelligit. Subjungit verficulos:

*Dat Galenus opes & sanctio justiniana,
Ex aliis paleas, ex istis collige grana.*

Liber, inquit, est templum justitiæ, lumen cordis & speculum corporis, virtutum repletorium, vitiorum confusorium, corona prudentum, diadema sapientum, honorificentia Doctorum, clarificentia Rectorum, comes itineris, (ergo, addit, Studiosus in itinere debet portare libros,) domesticus fidelis, Socius colloquentis, Collega præfidentis,

dentis, vas plenum sapientiæ, via recta eloquentiæ, hortus plenus fructibus, pratum fluens floribus, mare sine fluctibus, principium intelligentiæ, fundamentum memoriæ, hostis oblivionis, amicus recordationis, &c.

§. II. Quantum interim ad usum hujus privilegii attinet, Rebuffus de eo ita sentit: Hodie, inquit, in Regno (Galliæ,) ut quidam jactant, majora lucra percipiunt artifices, quam aliqui jurisperiti, dicentes, quod nisi quis sit adulator & de mundo, mundi opes non habebit. Sed, addit, bonis pauperibus speranda est saltem merces in alio seculo, cum in hoc seculo esuriant. Ergo hoc privilegium pertinet ad aureum seculum futurum.

PRIVILEGIUM XLIV.

Quod scholaribus effectis viris literatis multi inservient. P. 86.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat Rebuffus ad loca diversa S. Scripturæ v. g. *Eccles. 10.* servo sensato liberi servient & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus & inscius non honorabitur.

rabitur: *Proverb. 17.* servus sapiens dominabitur filiis stultis & inter fratres dividet hereditatem: *Daniel. cap. 17.* Fulgebunt, qui docti sunt quasi splendor firmamenti & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates, & quæ sunt ejusdem generis alia.

§. II. Nobis hic iterum videtur, quod Rebuffus privilegia hujus & futuri seculi confuderit. In hoc enim seculo plerumque ob-
tinet effatum Pauli de Citadinis, adductum à Rebuffo, quod hodie literati pauperes al-
gent, etiam in æstate, & diabolici divites & Magnates literatos bonos odio habent, & dum eos intuentur, timent & vellent eos morti tradere instar Herodis.

PRIVILEGIUM XLV.

Quod scholares post adeptam scientiam possunt dici & intelligi nobiles scientia. P. 87.

OBSERVATIO.

§. I. Ratio Rebuffi est, quia in *l. 2. §. f. ff. de Excus. Tut.* Ulpianus *nobilis* vocatur, cui addi potest *l. 4. §. 1. in f. ff. cod. ubi idem Ulpianus nobilissimus appellatur in superlativo.*

Sub-

Subjungit Rebuffus ex *gloss. in l. providendum. C. de postul.* quod scientia homines nobilitet, non solum exterius, sed etiam interius, imo, quod non solum nobilitatem tribuat scientia, sed etiam immortalitatem, &c. unde Jctos veteres *juris semideos* vocat, qui in juris explanatione tot noctes insomnes duxerunt, ut nos á tenebris ignorantiae liberarent: & de nobilitate genere disputare de nobilitate stercoris disputare esse dicit, si nobilitas non sit juncta virtuti & probitati, &c.

§. II. Nota alias inter DD. est controversia: *Utrum is, qui Doctoris titulo condecoratus est, eo ipso nobilis fiat?* ubi quidem nonnulli quæstionem simpliciter adfirmant, moti per textum in *Ref. Polit. de Anno 1548. von unordentlicher Köstlichkeit der Kleidung / §. Desgleichen / it. de An. 1577. von Doctoren /* in quo Doctoribus eorumque uxoribus libertas generaliter conceditur circa vestimenta, ut scilicet talibus uti possint, *so ihrem Stande und Freyheit gemäß.* Cum ergo in *R. I. de A. 1500. tit. 22. §. 6.* Doctores Equitibus comparentur, idem vestitus ipsis competit, qui Equitibus. Unde in *d. Rec. de A. 1500. tit. 12. von Überflüssigkeit der Klei-*
der

der §. 5. *seqq.* dicitur, die von Adel/so nicht
 Ritter/oder Doctores sind/sollen kein Gold
 öffentlich tragen/ so sie aber Ritter/ oder
 Doctores sind/ mögen sie Wämser von
 güldnen stücken tragen. Possunt etiam si-
 ne speciali Imperatoris permissu insignia No-
 bilitum Wappen mit offenem Helm porta-
 re, in Cathedralibus quibusdam Ecclesiis
 pariter cum Nobilibus ad Canonicatus ad-
 mittuntur, Limnaeus *de jur. publ. l. 8. c. 8. n.*
no. &, prout ex Menochio addit Schwede-
 rus *introd. in jus publ. Part. spec. Sect. 1. Cap.*
5. §. 15. coram Judice non stare tenentur,
 sed sedere possunt, nec testimonii perhiben-
 di, aut juramenti præstandi causa ad judi-
 cem pervenire compelluntur, sed in pro-
 priis ædibus coram Deputato jurant, quod
 fundatum esse putant in *l. 15. ff. de jurejur.*

§. III. Rectius interim alii & cum illis
 ipse Schwederus *loc. cit.* distinguere videtur
 inter *statum nobilitatis & dignitatem*, seu,
 inter nobilitatem *personalem* atque *realem*.
 Priorem adscribunt Doctoribus, non autem
 posteriorem, add. Lansius *de Academ. p. 86.*
seqq. Et ad priorem pertinent ea, quæ in
 §. *præc.* adducta, ad posteriorem vero refer-
 tur præcedentia, facultas acquirendi feuda

E in

etiam habebit salarium, licet nil
de præsentī labore. P. 89.

OBSERVATIO.

§. I. Idem esse dicit Rebuffus in Advocato & in Medico ex tempore infirmum curante, ne sit deterioris conditionis peritus, qui non indiget revolutione librorum in aliquibus casibus, quàm imperitus, qui in omnibus indiget. Nos hic distinguendum esse putamus: Aut ejusmodi homines habent certum salarium annuum, aut non habent. Priori casu ipsis salarium denegari non poterit, si prompti sint ad inserviendum aliis, sed nemo se offerat, cui inservire queant; posteriori autem casu Privilegium ipsis non multum proderit, cum nemo cogi possit, ut invitus iis aliquid subministret, quamvis æquitas hoc suggerat. Distingvendum enim hic est jus imperfectum à perfecto.

PRIVILEGIUM XLVII.

Quod licet Judex cogere possit
mendicantes validos, ut laborent
& operentur; fallit tamen in stu-
den-

E 2

den-

in multis provinciis, & similia, quæ Doctoribus jure tribui nequeunt.

§. IV. Imo, quantum ad priorem etiam attinet, hodie, ubi luxur adeo excrevit, alii illiterati, aut literati quidem, sed gradu Doctoris non condecorati, ratione vestitus à Doctoribus vix distinguuntur. Admissio ad Canonicatus in *quibusdam* Ecclesiis cathedralibus non est privilegium generale, sed ad *quedam* loca solum restringendum. In multis judiciis Advocati, qui non sunt Doctores, coram Judice sedent. Ut adeo pauca singularia Doctoribus remaneant, nostro præsertim tempore, quo tot indigni ad gradum Doctoratus admittuntur. Denique hoc privilegium, si quod subest, non est Studiosorum, sed Doctorum.

PRIVILEGIUM XLVI.

Quod quamvis qui non laborat, non debeat manducare, nec aliquid habere; fallit tamen in Doctore, scholastico perito, qui quaestioni propositæ respondet sine revolutione librorum, nam
etiam

dentibus, quibus non potest imperari, ne studio deserto ad aliud opus se conferant. P. 90.

OBSERVATIO.

§. I. Studiosi, quamdiu studiis diligenter incumbunt, aut aliàs se sustentare possunt, ut non opus habeant, aliorum fores pulsare, tamdiu non pertinent ad mendicantes validos, de quibus *in tit. C. de mendicant. valid. lib. II.* Immeritò ergo ab illis ratio dubitandi desumitur. Quod si vero inutilia terræ pondera deinde evadant, quis dubitet, eos omnibus Privilegiis indignos censendos esse? Quemadmodum & illud dubio non caret, quod dicit Rebuffus, Studiosos ne quidem in casu extremæ necessitatis cogi posse, ut aliquid pro utilitate publica suscipiant. Aliquando, inquit, Tholosæ audiui proclamari, ut quilibet teneatur laborare ad extinguendum ignem, & ad ferendam aquam, dixi, non comprehendi scholasticos, quod est notandum. Ita sane est, quando alii adhuc adsunt. In defectu autem aliorum & sic in extrema necessitate omnia privilegia cessant. Unde sæpe, quando urbs obsidione cincta, Studiosi etiam ad portanda arma adiguntur. PRIVI-

PRIVILEGIUM XLVIII.

Quod si aliqua pertinent simul ad sapientes homines studii, simul ad universitatem scholarium, & discordant in eligendo, utpote, quia unum eligunt sapientes, alium eligit universitas, si pares sint virtute isti, qui eligunt, deferendum est scholaribus P. 90.

OBSERVATIO.

§. I. Per *Sapientes* intelligit Rebuffus, qui habent plenum animi iudicium & discretionem sine scientia, sed *Scholasticos* utrumque habere dicit, discretionem scilicet, & deinde quoque scientiam. Addit: hoc facere contra Mercatores Montispeffulani, qui volunt ex suo sensu naturali studentibus, imò Licentiatis & Doctoribus præferri, arbitantes & præsumentes ex eorum elatione, se melius posse civitatem regere in consulatu, quam literis præditi, &c.

§. II. Obiter quoque observat p. 91. quod *Sapientia* tripliciter capiatur, (1) pro *habitu infuso* ex inspiratione divina spiritali & gratiosa, quam sapientiam Davidem amplexum

E 3

esse

esse dicit ex Hieronymo *P. 3. Epist. 7.* quia *2. Reg. cap. 1.* legitur, cum non posset calefieri David, dederunt Sunamitem, id est, sapientiam, quæ eum calefecit. (2) pro *virtute intellectiva & speculativa* secundum Peripateticos, & (3) pro *collectione omnium virtutum moralium & intellectualium*, secundum doctrinam Stoicorum.

§. III. Quod ad ipsum privilegium attinet, nescio certè, an illud usum habere possit. Dicit Rebuffus, Scholarium electionem præferendam esse, *si pares sint virtute isti, qui eligunt*; at quis hoc dijudicabit? Maxima sine dubio controversia exinde nascitur. Et cum Rebuffus reliquis etiam sapientibus, qui extra Universitatem sunt, plenum animi iudicium & discretionem tribuat; hinc puto, quod hoc etiam casu simpliciter ad maiora vota respiciendum sit. Scientia sane, seu speculatio intellectiva, hic parum proderit.

PRIVILEGIUM XLIX.

Scholaribus post consummatum studium debet committi Respublica gubernanda. *P. 93.*

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Provocat ad §. *fin. Proæm.* 7. ubi momentur Studiosi, ut summa ope & alacri studio Leges accipiant, & sic eruditos se ostendant, ut spes pulcherrima eos foveat, toto legitimo opere perfecto, posse etiam Remp. in partibus ejus iisdem credendis gubernari. Spes E. est, non necessitas.

§. II. De Ufu sic disserit Rebuffus p. 94. sed quid vacamus in meritis virtutum? hodie nihil sibi gravitas, nihil industria vindicat, torum auri profanus amor obtinet, hodie honor vitia remunerat & in locum ultoris, seu Judicis is, qui fuerat puniendus, rejicitur. Ita quidem sæpe est, sed tamen non omnem culpam in Principes rejiciendam esse censemus. Ipsi sic dicti Eruditi in culpa sæpe sunt, quo minus ad Reip. clavum admoveantur. Deficit sæpe eruditio solida, ejusque locum occupat superficialia illa & speculativa Peripatetica. Dicunt quidem: *Tunc beatas fore Respublicas, si aut Philosophi imperarent, aut imperantes philosopharentur*: sed an hoc ad nostros Philosophos applicari possit, hoc aliis dijudicandum relinquimus.

PRIVILEGIUM L.

Quod Scholaris doctus debeat
præferri Doctori indocto. P. 94.

OBSERVATIO.

§. I. Istam regulam: quod graduati non graduatis præferendi sint, intelligendam esse dicit Autor *p. 95.* de idoneis graduatis, secus de inhabilibus & asinis comatis, addens, quod Doctor, qui facit secum intrare famulos, est infamis, quando scilicet eos facit intrare, ut eum audiant, quia non habebat Scholares, secus, si ob malitiam aliquam. Auditores eum deseruerint, quod Tholosæ sæpius factum esse & se vidisse testatur. Interim ad probandam scientiam illius Scholaris contra Doctorem quindecim testes requiri dicit per *l. unicuique C. de proximis sacror. scrinior. lib. 12.*

§. II. Moraliter verum esse, quod asserit Rebuffus, libenter fatemur, sed non juridicè. Unde & ipse dicit *p. 96.* hoc non procedere, quando pro forma requireretur, gradus, ut in nominatis, & in beneficiis Civitatum & villarum muratarum, nam tunc quantumcunque doctus sit scholasticus, non præ-

præferetur graduato. Principi sane hic manus liberæ sunt, sed non Judici inferiori.

PRIVILEGIUM LI.

Licet donare ~~fit~~ perdere; tamen scholaris dando doctrinam nihil perdit, imò doctior efficitur. P.
96.

OBSERVATIO.

§. I. Ratio, quia omne artificium per exercitium incrementum recipit. Nam intellectualia erogantur & erogans nihil perdit, secus in corporalibus, spiritualia enim transferuntur & non perduntur, sicut sol dat lumen. Adducit versus vulgatos:

*Discere si queris, doceas, sic ipse doceris,
Nam studio tali tibi proficis atq; sodali.*

§. II. Donare ergo est perdere, quando rem in alium transferimus & sic patrimonium nostrum diminuitur. Atqui docentes nihil transferunt in alterum, E. nihil quoq; perdunt. Egregium sane privilegium. Qui nihil dat, ille nihil perdit. Res certissima est & nulla demonstratione indiget.

PRIVILEGIUM LII.

Scholaris doctus debet habere majorem dotem, quam alius Laicus, vel mercator. P. 97.

OBSERVATIO.

§. I. Pro qualitate personæ dotem constitutendam esse dicit Rebuffus. At verò, subsumit, literati communiter habent majores dotes animi, quam alii, quæ sunt prudentia, justitia, fortitudo, temperantia, unde *Eccles. c. 7.* dicitur: trade filiam & grande opus feceris & homini sensato da illam.

§. II. Hodie interim, juxta eundem Rebuffum, si pauper est, etiamsi scientiam Bartoli haberet, vix amplam inveniret dotem, quia hodie de scientia ultima fit quæstio & de bonis prima. Addo: quia non omnes literati sunt sensati, aut si sunt, præter illos tamen & alii deprehenduntur, qui virtutibus præditi sunt. Est E. hoc privilegium sine effectu.

PRIVILEGIUM LIII.

Quod Pater potest compelli ministrare sumtus & expensas filio suo volenti studere. P. 97.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Privilegium hoc exinde demonstrat, quoniam Pater ad suppeditanda alimenta, cogitur, nec non ad dotandas filias, E. multo magis ad sumtus studiorum. Limitat tamen statim p. 93. & 99. (1) ut saltem Pater, compelli possit, quoad Grammaticam & ut faciat filium legere & scribere, cum ista disciplina homini sit necessaria, vel ut discat aliquam artem, secus quoad Leges. Ubi notandum, quod sicut rationes Privilegii à Rebuffo adductæ nihil probant, ita quoque hæc limitatio illud totum ferè evertat.

§. II. Limitat (2) quando filius studeret, alias si in studio vagaretur, non tenetur Pater illi expensas ministrare: (3) quando filius nulla haberet bona materna, vel alia adventitia & (4) quando pater esset dives & potens ad expensas faciendas, quod ex modo facultatum & numero filiorum arbitrari debet Iudex.

§. III. Nota alias est controversia inter Doctores: *an Pater invitatus cogi possit, ut filio contra voluntatem Patris studenti sumtus subministret?* Alii eam simpliciter affirmant, Glossa, Bartolus, Menochius, Carocius: Alii negant, Donellus, Collegium Argentoratensis.

ratenſe, de quibus omnibus confer Lauterbach. *Comp. jur. ad tit. de Scto Macedoniano circa fin.* Alii denique diſtingvunt, an filius excellentiſſimo ingenio præditus ſit, ita ut ſpes ſit, eum monſtrum eruditionis evaſurum eſſe, an non, & priori caſu quæſtionem affirmant. Nos ſimpliciter negantibus accedimus, quia non metuendus defectus eruditorum, licet hic vel ille ſtudia non ſequatur & ſic Reip. nihil decedet.

PRIVILEGIUM LIV.

Quod in principio anni, vel menſis Pater, vel alius, tenebitur Studioſo pro toto menſe vel pro quadrante ſaltem penſionem perſolvere. P. 99.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat ad diſpoſitionem juris de annuis præſtationibus, quæ ſequenti verſui incluſa:

Annua ſi debes, tunc inſpicias caput anni,

Anno ſi debes, in fine dederis anni,

quam propterea hic attendendam eſſe exiſtimat, cum hoſpites in principio menſis pro penſione aliquid velint habere & alias ſcho-

scholasticos admittere nolint. Mover etiam quaestionem p. 100. *an pater liberetur ponendo filium in hospitali?* eamque negat, quod dubio caret.

§. II. Interim quoad ipsum Privilegium sequens distinctio observanda. Aut sumtus Studiorum praestantur ex ultima Testatoris alicujus voluntate; & tunc verum quidem est, quod dicit Rebuffus, sed est juris communis & ad omnia Legata annua spectat; aut vero Pater ex libera voluntate dictos sumtus praestat, & tunc est in ipsius arbitrio, quando eos filio transmittere velit. Hospites quoque contenti sunt, modo Studiosi ante abitum suum debita sua persolvant.

PRIVILEGIUM LV.

Quod Scholaris non tenetur libros a Patre datos post ejus mortem conferre, licet cum fratribus succedat, sed eos habebit praecipuos.
P. 100.

OBSERVATIO.

§. I. Res expedita est per l. 1. §. 15. ff. *de l. f. C. de Collat.* & communem DD. consensum

sum, subjiciemus ergo solum ampliaciones & Limitationes Rebuffi nostri.

§. II. Ampliat (1) *p. 101.* ut etiam in pecunia ad emendos libros data procedat: (2) in expensa Doctoratus, *v. d. l. 1. §. 16. ff. de Collat.* (3) tam in scholaribus Laicis, quam Clericis, & (4) sive gradum Doctoratus, aut Licentiaturæ consecutus fuerit, sive non.

§. III. Limitat è contrario, *p. 103.* (1) si filius tempore mortis patris est pseudo-scholasticus, seu ignarus & vagus, addit tamen, hoc difficillimum esse obtinere contra scholares, cum vix sit aliquis, quin saltem modicum studeat, alias esset pecus Melibœi. (2) quando vehemens est præsumtio, patrem, non donasse, utpote si pauper est & multos habet filios, qui nihil, aut parum ex hereditate consequerentur, si scholaris libros haberet præcipuos. (3) quando esset magna inæqualitas inter filios, (quæ tamen limitatio cum præcedente coincidere videtur.) (4) quando Pater libros emerit & non tradiderit, nec filius compleverat studium, & deniq; (5) quando Pater in testamento collationem filio injunxit.

PRIVILEGIUM LVI.

Quod Scholastici non tenentur etiam

iam computare in legitimam libros à Patre illis datos. P. 104.

OBSERVATIO.

§. I. Res iterum expedita est ex DD. consensu, v. Lauterbach. *Comp. jur. ad tit. ff. de inoff. test. circ. fin.* eadem tamen limitationes ferè repetendæ erunt, quas sub præcedente Privilegio habuimus. Interim, ut solet, diversas rationes parum concludentes hic adfert Rebuffus. Cogitavit pater, inquit, quod hic scholaris post studium perfectum erit protectio aliorum & defensio. Item: Plus proderit hic frater fratribus, quam libri valebant, ergo fratres ab eo collationem, vel, ut sibi imputet, petere non debent. Hic forsan oblitus est Rebuffus vulgati illius: Fratrum quoq; gratia rara.

PRIVILEGIUM LVII.

Quod licet in aliquibus casibus filius studens libros conferre teneatur, tamen sufficiat, si modo æstimationem conferat, & sic libros retinere potest. P. 106.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Nam, dicit Rebuffus, præjudicium nullum fit fratribus, quando æstimatio iis solvitur librorum per alios æstimatorum, & sic conqueri non possunt, nempe collatio inventa est propter æquitatem. Addit, quod scholaris libros suos charos habere debeat, ut proprios oculos, nec debeat eos vendere, vel alienare, nisi urgente & inevitabili necessitate, alias est infamis infamia facti, sicut miles, qui arma alienat, nam capite plecti debet, *l. desertorem. § miles ff. de re milit.*

§ II. Consentimus cum Rebuffo, sufficere, si æstimatio librorum conferatur, quia libri ut plurimum sunt res fungibiles, qui semper iterum pretio accepto comparari possunt. E. tunc hoc ad jus commune pertinet, non ad Privilegia, & reliquorum nihil interest, *v. l. . §. 12. ff. de collat. Et Usum pract. nostr. Distinct. jurid. d. tit. de Collat. Distinct. II.*

PRIVILEGIUM LVIII

Quod si filiusfam. scholaris in scholis existens receperit pecuniam
mutuo,

mutuò, etiam patre invito, hoc
mutuum poterit à Patre repeti.

P. 107.

OBSERVATIO.

§. I. Concedi hoc potest, si filiusfam pecuniam acceptam utiliter & sic quasi in rem patris vertit, de hoc enim casu loquitur l. 7.

§. 12. ff. de Scto Macedon. vel, ut se explicat Rebuffus, si pater talem quantitatem subministrare solebat, licet enim Creditor eandem excefferit, utile tamen per inutile non vitiatur. Ista, dicit p. 108. deberent prædicari mercatoribus, ut libenter Scholasticis mutuarent, nam quandoque ob defectum pecuniarum coguntur deserere studium, & ideo est iis utile, quod Pater teneatur, ut facilius pecunias accipiant, &c.

§. II. Limitat assertionem suam (1) si filius aptus est ad studium & actu etiam studet (2) quando facultates patris hoc patiuntur & reliqua ipsius familia. Quod verò iterum subiungit p. 109. Patrem ad solvendum mutuum obstrictum esse, licet filius contra ipsius voluntatem studiis incumbat, hoc jam supra negavimus & adhuc negamus. Atqui, dicit, mercator hoc scire non potuit; sed respondemus, filium tamen Patris

F

tris

tris conditionem suo facto non posse deteriores reddere. Conveniat E. mercator filium, qui dolosè ipsum induxit ad subministrandum mutuum.

PRIVILEGIUM LIX.

Quod si filiusfam. scholaris vivo Patre contraxerit aliquod debitum honestum Studii causa, postea patre mortuo non tenebitur ipse cum aliis fratribus succedens de parte sua totum debitum exolvere, sed satisfieri de communi debet, tanquam æs alienum, postquam Pater tenebatur & ipsius heredes. P. 109.

OBSERVATIO.

§. I. Textus hac de re est in l. 20. §. 6. *ff. fam. hercisc. in l. 1. §. 16. ff. fam. hercisc.* & clarior adhuc in l. 5. C. ad SC. Macedon. Addit etiam Rebuffus p. 110. quod si fratres post mortem patris in communione remanserint, & in societate omnium bonorum, quod, inquam, & tunc ejusmodi impensa, si unus ex fratribus literis incubuerit, post mortem

mortem Patris de communi facta intelligatur. Quæ quidem opinio, quantum nobis constat, ex textu aliquo juris civilis probari nequit, interim tamen ei adstipulantur DD. a Rebuffo citati, nec non Struv. *S. I. C. Ex. 37. tb. 29.* ibique plures allegati. Sed contra pro dissentientibus, quos similiter adducunt Rebuffus & Struvius, non parum facit, quod frater fratri in dubio nihil donasse præsumatur, cui sententiæ propterea & nos accedimus.

PRIVILEGIUM LX.

Quod licet donatio inter Patrem & filium in potestate non valeat; tamen donatio facta per Patrem filio suo scholari in potestate sua existenti, etiam sine iuramento, valida sit. P. no.

OBSERVATIO.

§. I. Probare hoc assertum solent *arg. l. 1. C. de Castrens. pecul.* & quia à Peculio castrensi ad quasi castrense ubique in jure valet consequentia. Limitanda interim ex *d. l.* erit assertio, si scilicet donatio ad cau-

sam studiorum facta. Sed tunc cum prioribus coincidit.

PRIVILEGIUM LXI.

Quod donationem filio suo studentem factam Pater revocare non potest. P. III.

OBSERVATIO.

§. I. Fluit hoc ex præcedentibus, alias enim donatio non fieret cum effectu. Modo tamen limitatio præcedenti Privilegio subiecta repetatur. Limitat quoque ipse Rebuffus (1) si filius sit ingratus, & (2) si Pater donando sibi facultatem revocandi reservasset. Notum enim est, quod Pater etiam filium ad collationem sumtuum studiorum obstringere possit.

PRIVILEGIUM LXII.

Quod Pater in bonis à se donatis filio studii gratia, non habebit usumfructum. P. II.

OBSERVATIO.

§. I. Est & hoc vulgo notum, quod Pater non habeat usumfructum in peculio quasi castrensi, &, prout rectè asserit Rebuffus,

fus, quia alias filius ex re donata non poster impensas ad studium necessarias desumere.

PRIVILEGIUM LXIII.

Quamvis donatio inter vivos regulariter revocari non possit; tamen si scholaris donet suo hospiti, vel alteri, rem aliquam animo & proposito discedendi de studio, si non recedat, donationem illam revocare poterit. Pag.

II3.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit Rebuffus, quia tacita conditione, *si scilicet discedat*, censetur donasse scholaris. Ergo, putat, si illa conditio deficit, quod ipsa quoque donatio deficere debet. Sed sensit simul sibi obstare vulgatum illud: *quod propositum in mente veterum nihil operetur*; ergo statim respondet, regulam illam de eo casu intelligendam esse, quando propositum circa actum erat in persona alterius, quam proponentis, hic autem fuisse in persona proponentis, sive promittentis. Sed hæc explicatio aperte

F 3

falsa

falsa est, Leges enim semper ad personam promittentis respiciunt, non vero ad personam alterius. Ex promittentis enim intentione totum negotium dijudicatur.

§. II. Quoniam itaque hæc responsio non sufficit, hinc aliam adhuc in medium adducit, scilicet, propositum in mente retentum tunc operari, quando est à jure præsumtum, quod præcipuè in ultimis voluntatibus fieri solere dicit. Sed resp. nos non versari in casibus ultimarum voluntatum, sed actus inter vivos. Ergo probandum erat, in talibus quoque actibus propositum in mente retento aliquem effectum tribui in Legibus, sed hoc factum non est, nec facile fieri poterit. Unde cessat hoc Privilegium.

PRIVILEGIUM LXIV.

Quod Donatio excedens summam quadringentorum aureorum quamvis sine insinuatione non valeat; fallit tamen in donationibus scholaribus factis. P. II4.

OBSERVATIO.

§. I. Insinuationem ideo necessariam esse dicit Rebuffus ut fraus evitetur; sed illam evitare, addit, quando Studiorum causa donatio

natio fit, ergo cessat causa insinuationis, præcipue cum causa Studiorum ad causas pias pertineat, in quibus insinuationem non requirunt Leges. Posset etiam dici, insinuationem ideo necessariam esse, ut Judex videre possit, annon forsan subsit prodigalitas & annon donatio in personam indignam dirigatur; at vero ejusmodi quid in donatione studiorum causa facta non deprehenditur.

§. II. Interim nec in hac materia DD. inter se conveniunt. Fovent multi thesin adlatam, quorum plures allegat Rebuffus, & alios etiam Hahn *ad Wesenbec. tit. de donat. num. 6. verb. nam in alijs quoque*, & eandem de jure Pontificio intuitu omnium piarum causarum veram esse fatentur plerique; at inter Protestantes illam non facile recipiendam putat Hahn *loc. cit.* cum jus civile solum de redemptione captivorum & de donatione ad reparandas ædes incendio, aut ruina corruptas loquatur, jus singulare vero non sit extendendum ultra verba Legum, cui sententiæ etiam accedit Struv. *S. I. C. Ex. 40. thes. II. Carpzov. P. 2. C. 12. D. 13.* & post hos Schöpffer *Synops. jur. de donat. n. 17.* Unde ad minimum inter Protestantes recen-

situm Privilegium valde dubium est, cum scilicet Studiosorum nomine sæpe homines ignavi & vitiis præditi abutantur, in quorum conditionem ut inquirat Judex, sine dubio opus est.

PRIVILEGIUM LXV.

Quinvis filius Doctoris Montispestulani, vel alterius civitatis, natus sit alibi, quam in Montepesfulano, vel alibi, quam in loco Patris; non tamen minus dicitur originarius civis Montispestulani, vel alterius loci patris. P. II5.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc juxta Rebuffum facit ad statuta civitatum quibus cavetur, ut nullus possit admitti in regentem, vel in consulem, nisi sit originarius civis, ut ipse filius alibi natus non prohibeatur. Et idem esse dicit in nato extra civitatem tempore pestis, ut fingatur natus in civitate. Res patet ex l. 3. *C. de municip & orig.* nec ad solos Doctorum filios, sed ad alios quoscunq; etiã pertinet, conf. Mon-

Monzambano *de stat. Imper. Germ. Cap. 1.*
 §. 6. in quaestione simili juris publici.

PRIVILEGIUM LXVI.

Quod sicut pater naturalis & legitimus tenetur alere filium: ita Doctor tenetur alere suum scholarem pauperem. P. 116.

OBSERVATIO.

§. I. Declarat se Rebuffus p. 117. hoc procedere solum ex urbanitate, non ex necessitate, nec posse obrineri in forensi iudicio, alias, inquit, mihi impossibile esset alere decem millia scholasticorum, quos habeo & ultra à tempore, quo incepi jura publice profiteri, sed arbitror, omnes jam esse divites. Est E. hoc privilegium, ex quo nulla oritur obligatio efficax.

§. II. Eodem modo se res habet, quando subjungit, quod scholasticus, qui multis bonis abundat & beneficiorum fructibus, quartam partem Doctori suo impertiri teneatur, & viceversa Doctor scholastico. Ad hoc enim iterum nemo cogitur.

F;

PRIVI-

PRIVILEGIUM LXVII.

Licet Pater pro filio non ferat testimonium; doctores tamen, quamvis vocentur Patres scholarium, poterunt testimonium ferre pro suis Auditoribus. P. 117.

OBSERVATIO.

§. I. Nihil singulare hic adest. Leges, quæ testimonium Patris pro filio non admittunt, loquuntur de Patre naturali; Doctor autem talis non est, unde dispositio Legum ex eadem ratione nec ad patrem *Spiritualem*, nec eum, qui *curæ, consilio, magistratu, liberatione* ex periculo, *etate, reverentia & dignitate* pater vocatur, (quos omnes recenset Rebuffus p. 119. seq.) pertinet.

§. II. Quærit p. 119. *Si Doctores jurant probandum habilem, & non sit, an possint de perjurio puniri?* Negat. Quia enim consuetudinem habent, ut jurent tam de perito, quam de imperito; ergo eandem Doctores excusare dicit, licet sit irrationabilis consuetudo. Mirum sane! Unde, addit, liberarem istos jurantes in foro contentioso, non autem quoad Deum, qui non fallitur. Sed cur non

non etiam in foro externo pudirentur, si de perjurio constaret?

PRIVILEGIUM LXVIII.

Quod scholaribus testantibus de scientia Doctoris creditur. P. 121.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat ad Joh. de Platea in *l. ex agentibus C. de prin. ip. agent. in reb. lib. 12.* nec non ad diversas Leges, in specie autem ad *l. 12. pr. ff. de instrum. vel instrum. legat.* ubi dicitur, *Auditores Servii retulisse, quod Servius ita responderit*, prout scilicet in lege illa responsum adducitur. Verum hic Auditores non de scientia Servii testabantur, sed nudum factum referebant, quapropter exinde privilegium aliquod deduci non potest. Ipse etiam Rebuffus eidem parum tribuit, dicit enim, se privilegium intelligere quoad famam bene legendi, sed non quoad probationem & reprobationem, quia ad scholares non spectat reprobatio, cum non possint approbare, --- & plurimi similes sunt matri filiorum Zebedei, eò quod nesciant, quid petant.

PRIVI-

PRIVILEGIUM LXIX.

Quod licet pater recusari Judex in
causa filiorum possit, Doctores
tamen in causis suorum scholar-
um Judices esse poterunt. P. 121.

OBSERVATIO.

§. I. Repetenda hic sunt, quæ ad *Privil.*
LXVII. diximus. Addit Rebuffus p. 122. Ho-
die Doctores, quia Scholares ad eos non
veniunt, nullam inter eos exercent jurisdi-
ctionem, sed si venirent ad eos, non inve-
nio illis ademptam, saltem in volentes, nisi
in delictis per Scholasticos commissis, quia
super illis non cognoscunt. Doctores etiam
inter scholares, nempe Magistri, Doctores
& Scholares Bononiæ quantum ad delicta
huic privilegio renunciarunt, quia per Ma-
gistros non poterant delicta plene puniri.
Sed alii Scholares non renunciarunt, ideo
inspicienda est quoad hoc consuetudo. Un-
de longo tempore invaluit consuetudo apud
Parisienses, ut Magistri & Doctores schola-
res suos à Judicibus secularibus requirerent
& requisiti non denegarentur, nisi in hor-
rendis criminibus. Verum hodie Magistri
dormiunt & scholastici suspenduntur, licet
olim

olim virga tantum corrigi & dulcius sole-
rent.

§. II. In Germania Universitates commu-
niter quidem jurisdictionem civilem exer-
cent in Studiosos, non vero criminalem, nisi
ex speciali Privilegio, quale habent referen-
te Schwedero *Introd. in jus publ. Part. specul.*
Secl. 1. Cap. 6. §. 6. Tubingensis, Heidelber-
gensis, Helmstadiensis, Viennensis, Ingol-
stadiensis, Gryphiswaldensis, Lipsiensis,
Francofurtensis, Wittebergensis, Rostochi-
ensis & Salisburgensis. Quamvis huic re-
lationi non admodum tutò fidere possis,
cum v. gr. in Academia Francofurtensi &
Wittebergensi aliud obtineat. De Hallensi
nostra interim res expedita est.

PRIVILEGIUM LXX.

Quod Scholares non possunt in-
jus vocare venia non petita suos
Doctores. P. 123.

OBSERVATIO.

§. I. Deducit hoc ex antiqua in jus voca-
tione apud Romanos usitata. Sed cum ca-
dudum desierit, hinc præsumum hoc Privi-
legium multis refutare operæ pretium esse
non videtur, quod præterea non esset Privi-
legi.

legimus scholarium, sed Doctorum. Interim p. 124. graviter in eos invehit Rebuffus; qui tantum honoris suo Præceptoribus tribuunt, sicut cani rabido, imo verberibus eos aliquando afficiunt, aut strepitum faciunt, vel sine lectione eum abire procurant, dum murmur inferunt Doctoribus, &c.

PRIVILEGIUM LXXI.

Licet pater possit verberare filium suum, & compedibus adigere, & etiam detinere in carceribus; tamen Doctores non debent scholasticos suos verberare nec dignitate privare. P. 124.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit Rebuffus, quia forte Scholastici, cum jam sint magni, redderent suis Doctoribus quadruplum. Ergo, dicit, juvenes blandis potius verbis, quam asperis, aut verberibus, ad scientiam pellendos esse. Confer iterum, quæ de differentia inter patrem naturalem & Doctorem diximus ad Privileg. LXVII.

§. II. Noli hodie, inquit p. 126. verberare scholasticos sacrae Theologiae, Decretorum

rum, Legum; vel Medicina; si nolis verberari, nec artium Magistros, cum ex consuetudine Parisensi sine Rectore Magistri artium per alios Collegas & artium Magistros, vel Collegiarum primarios non soleant virgis cædi, quia dum zona fracta fuit, ab his sunt libertati, dicentes illud Davidicum: Laqueus contritus est & nos liberati sumus, & possent forsan volenti eos verberare dicere, quod sacra promere solebat, considera, uter vestrum pluribus egeat verberibus.

PRIVILEGIUM LXXII.

Si aliquis iudicet contra communem opinionem, litteram facit suam; speciale tamen est in scholasticis, qui si judicaverint secundum sententiam sui Doctoris contra communem tenentis, excusantur in Syndicatu & a condemnatione expensarum nec litteram suam facere dicuntur. P.126.

OBSERVATIO.

§. I. Communem opinionem vim legis ejusdam habere erronee supponit Rebuffus.

Rebuffus P. 125.

fos, unde eo fundamento negato, simul etiam Privilegium corrui. Vide, quæ admodum eruditè de hac materia disserit Helfric. Ulric. Hunnius *de interpret. & autor. jur. c. ult.* Imò, dantur opiniones communes contra communes prout ex Hieronymi de Cavallos *Speculo aureo* aliisque videre licet, quamam nunc ex illis sequenda erit?

§. II. Privilegium suum interim limitat Rebuffus p. 127. (1) quando Doctor esset, quoddam pecus Melibœi, asinus plumbeus & durus sicut marmor: (2) quando ille Doctor sequi consuevisset opiniones insolitas propter superbiam & (3) quando notoriè esset malæ conscientia & solitus consulere omnibus deferentibus aureos. Unò verbò: si opinio illa genuinis fundamentis destituatur.

PRIVILEGIUM LXXIII.

Quod si Studiosus iuraverit non exire districtum, nec territorium aliquod sine Creditoris voluntate, donec solverit; poterit tamen exire & recedere, si per patrem iussus fuerit venire, sine metu perjurii. P. 127.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Hoc Privilegium apertè falsum est, nec ullam rationem habet. Dicit quidem Rebuffus: *in omni juramento intelligi exceptam auctoritatem superioris*, patrem vero esse superiorem, E. sed hic aperta cavillatio adest. Regula adlata enim hoc saltem vult, quod subditus non debeat jurare in præjudicium auctoritatis superioris sui, quale quid in præsentī casu nostro factum esse non deprehenditur. Non poterit igitur recedere Studiosus post præstitum juramentum sine metu perjurii.

PRIVILEGIUM LXXIV.

Quod licet Scholaris juraverit Rectori, cum comitari, ut sit in Montepessulano, tamen non dicetur venire contra sacramentum, nec erit perjurus, licet illum comitatus non fuerit. P.128.

OBSERVATIO.

§. I. Illa consuetudo apud nos plane est incognita, interim tamen ex principiis sanæ rationis sequeretur, quod scholasticus non
G *sema-*

semper Rectorem comitari necesse haberet, quia à studiis abstraheretur.

§. II. Aliquando, inquit Rebuffus *p. 129.* Domini Rectores volunt pompam suam ostendere & ire ad nuptias instar Christi, & ad dominas & ad sepulturas mortuorum & impedire Auditores, ne id temporis studeant, maxime Rectores ignari, tunc Consilarii Universitatis debent iis societatem & debent dimittere scholasticos audientes, nec ipsi tenentur eò tempore, quò audiunt, venire ad eum, nisi pro urgentibus negotiis Universitatis & quando vadit die dominico ad Missam, &c.

PRIVILEGIUM LXXV.

Quod quamvis perjurus sit infamis, fallit tamen in studentibus, qui si non obediant Rectori, sunt perjuri, sed non infames, nisi per sententiam condemnentur. *P. 129.*

OBSERVATIO.

§. I. Quidam Scholastici juxta Rebuffum non multum curant perjurium: nam sunt scholares, E. perjuri. Lepida consequentia. Ideo addit *p. 130.* esset providendum, ut studentes

dentes non jurarent obedire, cum facile transgrediantur juramentum, sed potius statuenda esset pœna contra inobedientes.

§. II. Propter leviolem inobedientiam sine dubio non fiunt infames Studiosi, sicuti nec alias subditis infamiae nota statim inuritur, licet interdum jussui superioris non pareant. Aliud vero in gravioribus causis, ubi tamen ubique infamia per sententiam demum infertur, ut adeo singulare quid hic non adsit. Interim bene monet Rebuffus, quod juramenta à Studiosis præstari solita abrogari debeant, cum nullum fere effectum habeant ob frequentiam perjuratorum. Unde etiam in Academia nostra Fridericiana Rectori stipulata manu saltem obsequium promitti solet.

PRIVILEGIUM LXXVI.

Quod si scholaris juraverit (ut fieri in gradu Baccalaureatus solet) sumere gradum in aliqua universitate; eo non obstante tamen juramento & sine metu perjuri poterit in alia universitate gradum accipere. P. 131.

G 2

OBSLE-

OBSERVATIO.

§. I. Rationem dat Rebuffus, quia ibi novum examen sustinere cogitur, omne vero juramentum intelligitur rebus sic stantibus, quod plurimis exemplis illustrat ex jure civili, v. gr. quod jurans non petere usuras, illas petere possit, si Testator eas jus sit restituere in testamento, quod filia renunciata hereditati paternæ juratò nihilominus patri succedere queat, si à Patre heres instituitur, &c. quibus tamen admissis, casus noster ad jus commune, non autem ad materiam privilegiorum referendus esset. Interim hodie passim apud nos contrarium observatur, quod de Civitate Tholosana etiam refert Rebuffus p. 133.

PRIVILEGIUM LXXVII.

Quod si Pater visitat suum filium studentem non poterit in loco, in quo filius studet, pro contractibus alibi gestis conveniri. p. 133.

OBSERVATIO.

§. I. Extendit hoc Privilegium Rebuffus etiam ad fratrem, matrem & nuntios, qui pecunias ad scholares perferunt, quia alio-

qui

qui nemo unus inveniretur, qui ad Studiosos deferret pecunias. Res certa est & juris communis, quia Pater aut alius in loco studii nec ex capite domicilii, nec delicti, nec contractus, nec alio quocunque forum sortitur. Si E. domicilium ibi habet, aut contrahit, aut delinquit, quo pertinent Rebuffi limitationes p. 134. seq. tunc aliud dicendum. Sed hoc iterum juris communis est.

PRIVILEGIUM LXXIIX.

Quod Pater visitans filium non potest capi pro Repressaliis. P. 135.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc privilegium fundamento destituitur. Argumentatur quidem ita Rebuffus: quia Pater non potest conveniri propter debitum proprium, (de quo ad *Privil. prac.*) E. nec propter alienum; sed hæc consequentia non procedit, quoniam in Repressaliis à Regulis juris communis planè recedimus. Ita quoque nullius valoris sunt, quæ sequuntur: quod scholastici possint dicere, qui vos tangit deferentes quicquam nobis, nos tangit, & qui vos spernit, nos spernit, vita vestra, vita nostra, &c. Lepidè interim subjungit: *Contrarium vero dicit Panormitanus*

G 3

de

de sacerdotibus, quod Laicorum vita est presbyteris passio, mors vero illorum est sacerdotibus consolatio, sicut mors pullorum & caponum, vita nostra dicitur.

PRIVILEGIUM LXXIX.

Quod sicut punitur in quadruplum damnum inferens scholari: ita, qui patri, aut fratri, aut nuntio illum visitanti damnum infert, eodem modo puniendus.

P. 135.

OBSERVATIO.

§. I. Antecedens quidem habetur in *Auth. Habita C. Ne filius pro patre*; sed consequens exinde non fluit, imo etiam antecedens moribus nostris non procedit, quia pœnas in duplum & quadruplum nunquam recepimus. Dicit quidem: famulos habere privilegia propter scholasticos, E. multo magis consanguinei scholarium; sed hoc iterum non sequitur. Privilegium famulorum etiam ulterius se non extendit, quam quod idem forum cum dominis suis agnoscant. Hoc vero ad præsentem casum non pertinet.

§. II. Er-

§. II. Ergo hoc solum manet: Quemadmodum puniendi sunt, qui Studiosis damnum inferunt: ita quoque poenam merentur, qui eorum consanguineos lādunt. Sed hoc forsan iterum juris communis est.

PRIVILEGIUM LXXX.

Quod licet mandatum re integra expiret, morte mandantis; dissimulatur tamen studii gratia, id est, morte mandantis non expirat. P. 136.

OBSERVATIO.

§. I. Causam studiorum causæ dotis æquiparandam esse dicit Rebuffus; quod vero in causa dotis mandatum morte mandantis non expiret, hoc ex l. 9. §. 1. ff. de jure dot. probare nititur. Videamus. Si res, inquit Ulpianus, alicui tradidero, ut nuptiis secutis dotis efficiantur, & ante nuptias decessero, an secutis nuptiis dotis esse incipiant? Et vereor, ne non possint in dominio ejus effici, cui date sunt, quia post mortem incipiat dominum discedere ab eo, quo dedit, - sed benignus est, favore dotium necessitatem imponi heredi consentire, quod defunctus fecit, &c. Vides,

G 4

non

non esse sermonem de mandato, sed de casu, ubi res jam data erat in dotem & saltem quæstio oriebatur, annon propterea iterum revocari possit donatio, quia conditio vivo donante non erat impleta. Insuper jam antea monitum est, in juribus singularibus extensivæ interpretationi non facile locum dari.

PRIVILEGIUM LXXXI.

Quando Rescriptum Papæ dirigitur alicui, debet illud reverentur accipere & illius tenorem executioni mandare; fallit tamen in scholaribus, qui licite se possunt excusare, si ob id lectionum jacturam facerent. P. 137.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit Rebuffus, quia præsumendum est, quod si scivisset superior, Studiosum circa suum studium occupatum esse, ad eum non direxisset Rescriptum. Et idem in Doctoribus ad legendum conductis obtinere dicit, ut se excusare possint, quem in finem proprium exemplum adducit, quod se apud Bituriges in causa sibi commissâ excusa-

cusaverit, dum ibi publice jura profiteretur.

§. II. Nos putamus, casum vix dabilem esse, ut ad Studiosos Rescripta Principum, dirigantur & ipsis negotia expedienda committantur, E. etiam excusatione opus non erit. Interim, si hoc fieret, in arbitrio Principis esset, an excusationem admittere velit, annon.

PRIVILEGIUM LXXXII.

Quod si duo impetraverint mandatum de providendo & non appareat de prioritare data, nec de præsentatione, tunc scholaris aliis in dubio debet præferri. p.
137.

OBSERVATIO.

§. I. Argumentum iterum á dote petit, quia in *l. ambiguus ff. de R. J.* habetur, quod in ambiguus pro dote respondendum sit. Ex quo etiam infert, si duo instrumenta debiti sint confecta eodem die & non appareat de alicujus prioritare, quod tunc illud censeatur prius, quod est studii causa confectum, in quam rem iterum propriam experientiam addu-

G;

addu-

adducit & se ita Caturci obtinuisse testatur.

§. II. Casus primo raro dabilis esse videtur, si vero daretur, tunc unice ad superioris decisionem recurrendum esset. Quod vero scholaris præcipue præferendus sit, illud ex argumento à causâ dotis desumpto non sequitur, quia, ut sæpe dictum, in jure singulari interpretatio extensiva locum non habet.

PRIVILEGIUM LXXXIII.

Quod prætextu alicujus exactionis, vel causæ, scholares non debent à studiis suis revocari. P. 138.

OBSERVATIO.

§. I. Adducit ea, quæ sapius adduxit, quia per studiosi scientiam mundus illuminabitur, & ideo existimat, non paulo minore pœna afficiendos esse eos, qui literarum studia perturbant, quam qui res divinas. Provocat specialiter ad Privilegium Philippi VI. Regis Galliæ, in quo cautum, ne bona ad sustentationem Studioforum destinata arrestentur.

§. II. Loquitur E. Privilegium de bonis ad sustentationem Studioforum destinatis, non

non de Studiosorum personis. Quoad has ergo distinguendum. Aut ex justa causa aliquid ab illis exigitur, aut non. Posteriori casu quilibet hoc privilegium habet, ut ab exactione tutus sit; aliud posteriori.

PRIVILEGIUM LXXXIV.

Quamvis ad gradum Doctoratus aliquis admitti non debeat, nisi studuerit saltem per quinquennium; tamen quando scholaris esset magni ingenii, & spes esset, ut efficeretur doctus, tunc non venit repellendus. P. 139.

OBSERVATIO.

§. I. De quinquennio Studiorum habetur in *Constit. Justiniani ad Antecessores de ratione & methodo juris docendi*. Hodie vero illud notorie non observatur, & ergo si jam ante illud tempus elapsum aliquis tantos profectus habet, ut gradum doctorem mereatur, tunc merito magis ad eruditionem, quam ad annos respicitur. Sola spes vero non sufficit in ignorantibus, quippe, quæ admodum fallax est.

PRIVE-

PRIVILEGIUM LXXXV.

Quod licet alios velle superare sit peccatum superbiæ, quod est appetitus propriæ excellentiæ, unde superbus dicitur, quia super vult videri; tamen alios in scientia & virtute velle superare, non est peccatum. P. 140.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat ad Hieronymum P. 3. epist. 5. de institutione puerorum, qui ad Paulam loquitur hisce verbis: *Habeat in discendo socias, quibus invideat, quarum laudibus mordeatur, non objurganda est, si tardior sit, sed laudibus excitandum est ingenium & vicisse gaudeat & victa doleat*, unde Quintilianus: *ille detur mihi puer, qui victus flet, &c.*

§. II. Nos ita distinguendum putamus: aut aliquis ex sola ambitione alios superare contendit, aut absque tali vitio solius virtutis amore. Priori casu omnino adest peccatum, non autem posteriori, sed posterior casus rarus est & præterea non pertinet ad materiam privilegiorum, sed interpretationes restrictivæ.

PRI-

PRIVILEGIUM LXXXVI.

Quod scholaris notorie peritus,
quando gradum suscipit Licen-
tiæ, non debet examinari. P. 140.

OBSERVATIO.

§. I. Ipse Rebuffus de hoc privilegio ita
sentit: Ego vero contrarium servavi in Uni-
versitatibus, in quibus fui regens, videlicet
Caturci, Biturigibus, & Parisiis, ut quilibet
examinaretur, ne aliquid ex solennibus o-
mitteretur. Nam quando examen pro for-
ma requiritur, etiam notorie doctus debet
examinari, ut forma servetur, sine qua a-
ctus corrueret. Sed, addit, illud examen
non debet esse tam exactum, quam aliud,
licet ego contrarium servaverim in multis.
Nam quanto quis est doctior, tanto delecta-
bilis examen est. Loqui enim cum igna-
ris & eos examinare, est caput asini instru-
ere & cum statua loqui, &c. Quid ergo?
Examen nunquam est omittendum, quia
quæstio præjudicialis est, an sit notoriè do-
ctus. Multi famam eruditionis vel habent,
vel adfectant, & tamen fama fundamento
destituitur.

PRIVILEGIUM

PRIVILEGIUM LXXXVII.

Quod; scholaris potest rejicere Doctorem suum ab examine, si sit ei suspectus, & Cancellarius, vel Decanus prohibebit talem Doctorem suspectum ingredi examen. P. 141.

OBSERVATIO.

§. I. Argumentum exinde desumit, quia Doctores in examine sunt instar testium, testes autem suspecti à testimonio repelli possunt. Durum esse dicit, ab inimico vel superbo examinari cum plus quærat indoctus, quam sciat solvere doctus & cum tamen non sit exigenda nimis rigida & amara examinatio, sed mediocris, quia qui nimis emungit, elicit sanguinem & cogitare debet examinans, quod si eximinetur, forte non responderet.

§. II. Procedere putamus hoc assertum, si forsan uni Doctori committeretur examen & ille Doctor esset suspectus. Quod si vero, prout communiter fieri solet, omnia Facultatis membra præsentia sunt, & singuli Doctores examinant, tunc aliquis non facile ut suspectus removeri poterit. Facile enim de-

PRIVILEGIUM LXXXIIX. & LXXXIX. III

deprehendent reliqui, an ille cavillationibus utatur, annon. Et si prius, propterea non habebitur pro indigno Candidatus, quod forte ad omnes quaestiones respondere non potuerit, sed sufficiet, si modo reliqui ejus responsione sint contenti.

PRIVILEGIUM LXXXIIX.

Quod quando quis reprobet testem, debet causam allegare & probare. Fallit in scholaribus, quibus sufficit eorum juramentum, quod talem Doctorem habent suspectum. p. 143.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit, quia non est verisimile, quod scholaris velit Doctorem suum reprobare sine causa, nisi esset ignarus, qui noller suam detegere ignorantiam doctori valde excellenti. At vero ante examen non constat, an sit ignarus, annon, ille scholaris. E. nihil dixit Rebuffus.

PRIVILEGIUM LXXXIX.

Quod Doctores vel Bidelli, seu alii, non debent exigere pactum à scho-

à scholaribus primo legere incipientibus, vel à novis Baccalariis, etiamsi consuetudo aliter disponat, vel statutum. P. 143.

OBSERVATIO

§. I. Consuetudo hic notorie est in contrarium, quod nempe si extraneus quis, qui non assumpsit gradum in hac Academia, legere velit, Facultati suæ certum quid persolvere teneatur. Et talis consuetudo sine dubio plus valebit, quam opinio Rebuffi, præcipue cum ipse concedat, valere statutum, quod Collegiatus, seu Bursarius pro jucundo adventu Collegii debeat quicquam aliis, utpote prandium, solvere, vel aliud. Si enim hoc licitum, cur non etiam certam pecuniæ summam solvere & accipere permitteretur.

PRIVILEGIUM XC.

Quod Doctor non potest collatam à scholaribus pauperibus exigere. P. 144.

OBSERVATIO.

§. I. Multa hic adfert de privilegiis Pauperatis & provocat ad *l. o. ff. de dol. mal.* ubi dicitur, quod

quod inanis sit actio, quam inopia debitoris excludit. Ergo infert, Magister gratis pauperes scholares docere: Advocatus gratis pauperibus clientibus inservire: Iudex gratis justitiam pauperibus litigantibus administrare tenetur, & quæ sunt similia. Egregium sanè privilegium, quod in impossibilitate fundatum. *Wo nichts ist/ da hat der Kaysers sein Recht verlohren.*

§. II. Paupertatem prodesse asserit *p. 147.* Sed, addit, à tali prodesse liberet nos Deus, dicunt Doctores, & si divinæ placet clementiæ, volebat esse immunis ab hoc prodesse & idem de filiis suis Barb. in *c. significantibus. de Offic. deleg.* Interim differre dicit, *paupertatem & inopiam.* Pauper est, qui parum habet, inops, qui nihil, unde inops derivatur ab *in & ops*, quasi sine opibus.

§. III. Ipse Rebuffus pauperum classi se adjungit *p. 149.* si in hac materia, inquit, ultra morem solitum divagatus fuero, me excusatum habebitis, quia hanc sororem meam, quæ mecum semper habitavit & adhuc indies me amplexatur & quocunque me veritam sequitur & in qua tamdiu delectatus sum, non potui brevibus verbis compensare, in eaque non congaudere & pro mea parte ei non satisfacere.

PRIVILEGIUM XCI.

Quod si aliquis impetret Rescriptum ad conveniendum scholarem, nominando eum nomine proprio & non faciendo mentionem de ordine scholastico, videlicet, quod sit scholasticus, tunc illud Rescriptum non valebit, nec ratione illius poterit studens conveniri. P.149.

OBSERVATIO.

§. I. Non satis clarè mentem exprimit Rebuffus; interim ex iis, quæ porro subiungit d. p. 149. colligi potest, eum hunc casum innuere, *quando quis vi impetrati Rescripti Studiosum coram incompetente Iudice convenire vult.* Ceterum uti alias, ita & hoc casu ejusmodi Rescripto exceptio *sub-Exceptionis* opponi potest, quod proinde juris communis est, licet hoc *mille aureis scholasticis valere posse* existimet Rebuffus.

PRIVILEGIUM CXII.

Licet non valeat Rescriptum, si vis Mediolanensis dixerit se Bononi-

noniensem, &c. fallit tamen in
scholaribus, qui si fuerint cives
Montispeffulani, & tamen in
supplicatione, vel Rescripto dixe-
rint, quod scholaris Tholosanus
supplicet, valebit Rescriptum, li-
cet non sit ibi ortus, dum tamen
ibi studeat. P. KO.

OBSERVATIO.

§. I. Opponit non opponenda & sine ul-
la necessitate sibi dubium format. Civis
Mediolanensis non est civis Bononiensis, hoc
verum est, sed quis inde inferret, E. Civis
Montispeffulani non potest esse scholaris
Tholosanus? aut quis putet hoc esse privi-
legium, quod Civis Montispeffulani schola-
ris Tholosanus fieri queat?

PRIVILEGIUM CXIII.

Quamvis mutatio nominis sit pro-
hibita, in scholasticis tamen non
est prohibita. P. ISI.

OBSERVATIO.

§. I. Probationem exinde desumit, quia
licet scholares olim vocarent *dupondios*, ho-

H 2

die

die tamen nomine mutato *Justinianos*: item, quamvis vulgus *studentes*, antequam operam dent legibus, vel juri canonico, *Grimaldos* appellet, vel *artibus vacantes Magistros*; tamen postquam incumbunt Legibus, vel juri Canonico, vocantur *scholares*, vel *domini*.

§. II. Egregia sanè probatio! eâdem ratione omnibus hominibus mutationem nominis permissam esse dici posset. Nam primo vocantur *infantes*, deinde *impuberes*, *minores*, *majorennnes*, *senes*, &c. Item Virgines, deinde dicuntur *Uxores* & maritò mortuò *Vidue*. Sed quis non misereatur ineptiarum. Hæc nomina sibi ipsis non imponunt homines, sed ab aliis iisdem juxta vulgarem loquendi modum imponuntur.

§. III. Interim observat Autor, quod licet nomen Magistri sit nomen honoris, quia Christus voluit vocari Magister; tamen hodie ex consuetudine apud Legum Auditores vocari Magister lingua materna patriæ occitanæ vel provinciæ injuriosum illis videatur, & hoc evenisse credit ad constituendam differentiam inter incumbentes Grammaticæ, artibus & juri. Nempe hoc nomen sicut remansit penes artium Professores,

fores, ita apud Theologos & Medicos. De Theologis, addit, non est mirandum, debent enim esse imitatores Christi in effectu, E. & in nomine. Rectè Modò etiam essent mansueti, humiles, &c. Apud nos titulus *Magistri* solis Philosophis relictus. Sed & hos ejus jam pudet.

PRIVILEGIUM CXIV.

Quod scholaribus etiam Clericis licitum est portare vestes breves & indumenta cujuscunque coloris sint. P. 152.

OBSERVATIO.

§. I. Studentes viatores esse dicit & peregrinos, viatores autem vestes cujuscunque coloris gestare posse, E. etiam Studiosos. Unde addit, se in Montépeffulano vidisse presbyteros in Studio existentes portare tibialia, seu caligas rubeas & alterius coloris, prout iis placuerit. Nostri Studiosi Theologiæ idem faciunt, nec iis hac parte Leges præscriptæ sunt, quamvis contra decorum, sæpius impingere soleant.

§. II. Varia Rebuffus hic adfert ex aliis Autoribus, ad materiam de vestimentis præ-

H3

cipue

cipue Studiosorum pertinentia, ex quibus pauca excerpemus. *Si brevem*, inquit, *vestem communiter in Universitate scholasticus aliam habens deferat*, brevis sensu præsimitur; *si pennam in pileo*, & hunc levem præsumentus; *si vestes graves & gravibus personis & sapientibus convenientes detulerit*, eum venerum; *Si vero vestes gerat immundas, eum coquum, seu culina insidentem frequenter, seu suo studio insistentem sub Saturno tamen natum non male arbitraberis*, &c.

§. III. Quærit p. 155. *si testator legaverit alicui vestes hyemales, quo tempore debeant tradi?* Respondet ex l. 1. C. de milit. veste lib. 12. ubi habetur, quod à Calendis Septembris usque ad Calendas Aprilis canon vestium tradi debeat. Rectè tamen addit, qualitatem regionis considerandam esse, cum tempestas admodum variet.

§. IV. Quærit porro pag. 156. *quantum & quot sit solvendum sartori pro veste?* Resp. ex l. 3. C. d. tit. non debere solvi ultra unum florenum. Ast subjungit, hoc consuetudine non servari, sed pro labore taxari salarium & pro locorum consuetudine, & plus Parisiis, quam alibi solvi, quod se expertum esse testatur.

PRIVILEGIUM

PRIVILEGIUM CXV.

Quod licet quis non cogatur ad faciendum, sed si promittens non fecerit, quod promissit, tenebitur ad interesse; fallit tamen quando scriptor promissit librum scribere scholastico, tunc enim interesse præstando non liberatur, sed præcise potest cogi ad scribendum, ratione utilitatis publicæ. P. 156.

OBSERVATIO.

§. I. Afferit hæc ita quidem Rebuffus, sed optandum esset, ut nobis etiam modum suppeditasset, quo executio fieri queat. Dicit quidem: ut etiam possit scriptor, si non scribat, in compedes conjici; sed si hoc sufficeret, tunc certe quilibet ad faciendum cogi posset. Frustra ergo miratur Bartolus, quare scriptores glossam *ad l. stipulantes. §. siue ff. de V. O.* (quæ hoc cogendi medium suppeditat) non cancellaverint. Non enim hoc intermissum, ut arbitratur Rebuffus, quod scriptores glossam non intellexerint, sed ideò,

H 4

quia

quia remedium insufficiens esse deprehenderunt.

§. II. Interim limitat assertionem *p. 157.* quod solum procedat in scribente libros legales, vel Medicinæ, aut Theologiæ & similes, unde secus in Scriptore, qui promissit scribere fabulas Bocatii, vel facetias Poggii, seu aresta amorum. Et *p. 159.* aliam addit limitationem, si scilicet scriptor ad tales aspirasset dignitates, in quibus libros scriptoris instar scribere illi dedecori esset, v. g. si ad Præturam advolasset, vel ad maiorem, aut similem dignitatem.

PRIVILEGIUM CXVI.

Quod non solum Scriptor tenetur præcise scribere librum, sed etiam suo atramento, item suis calamis & aliis instrumentis ad scribendum necessariis. *P. 159.*

OBSERVATIO.

§. I. Corruente Privilegio præcedente, præsens etiam corrui. Præterea, ut ipse monet Rebuffus, cum hodie tales Scriptores non amplius habeamus, sed typographos, tota disputatio nullius momenti est.

ti est. Interim grauitè reprehendit eostypographos Autor p. 160. qui idoneos Correctores non alunt.

PRIVILEGIUM XCVII.

Quamvis non valeat pactum, quod liceat Creditori propria auctoritate capere debitorem non solventem, fallit tamen in scholaribus, quibus si promissit scriptor in certo loco stare & ibi scribere librum, poterit propria auctoritate capi & in vincula detrudi. P. 161.

OBSERVATIO.

§. I. Hic eadem repetenda, quæ ad præcedens privilegium monuimus. Quod vero Rebuffus dicit, assertionem etiam in typographis habere locum, quia eadem adest ratio, hoc & rationi juris & observantiæ contrariatur.

PRIVILEGIUM XCIIX.

Quamvis Imperator in terris subiectis Ecclesiæ quoad tempora-

H 5

lem

Icm jurisdictionem non habeat potestatem legitimandi spurios, vel naturales; Imperator tamen poterit legitimare scholasticos naturales tantum, quos vocamus bastardos, in studiis publicis studentes, quoad temporalia, licet studia sint in terris Ecclesiæ, tanquam filios suos speciales. P. 162.

OBSERVATIO.

§. I. Ratio, inquit Rebuffus videtur esse, quia cum omnes scholastici sint sub speciali protectione &, ut practicè loquar, salvaguardia Principis, E. tanquam suos speciales filios & ei commissos poterit legitimare, & sic dixi, Regem Franciæ posse Scholasticos Avenoniæ studentes quoad temporalia legitimare, licet illa civitas sit de terris Ecclesiæ, quia tantam potestatem habet Rex Franciæ in suo regno, quantam habet Imperator in suo Imperio.

§. II. Ampliat Privilegium, quod legitimatio fieri possit, etiam si Pater haberet legitimos & naturales, licet Baldus dicat, Impera-

peratorem esse unum pecus, quando legitimat naturales existentibus legitimis & naturalibus. Interim addit *p. 104.* ejusmodi legitimatum per Imperatorem, vel Regem, non censerī legitimum quoad Ordines, sed saltem quoad honores.

§. III. Ratio Autoris parum stringere videtur, Imperatorem ideo posse legitimare in terris Ecclesiæ, quia Studiosi sunt speciales ejus filii. Ubi enim filiatio & paternitas illa quoad terras Ecclesiæ fundata? Auctoritas etiam Baldi, Philippi Franci & Alexandri, quos adducit *p. 103.* parum ad rem facit. Unde ego valde dubito de hujus Privilegii existentia.

PRIVILEGIUM XCIX.

Quia licet commodum & incommodum perfecta emtione spectet ad emtorem; fallit tamen in scholaribus, qui si emerint à rustico, vel ab alio vinum, quod forte non potest servari & tamen ipsi ignorantes servaverint & vinum inutile factum sit, tenetur
Vendi-

Venditor, qui naturam vini dicere debebat. P.164.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc juris communis esse, ipse agnoscit Rebuffus ex *l. 15. ff. de peric. & comm. rei vend.* Dicit quidem pinguius jus competere studentibus, cum communiter ignorent naturam vini, sed non aquæ bonæ, quæ eorum est amica studiis; ast in quo consistat illud pinguius jus non explicat. Taceo, casum raro dabilem esse, quod Studiosi vinum diu asservent.

PRIVILEGIUM C.

Quamvis quis non cogatur vendere; Scholasticis tamen cogitur quis vendere locum aptum ad scholas ampliandas, vel ad Collegium. P.164.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc Privilegium forsan procederet, argumento eorum, quæ alias adferre solent DD. quod v. gr. ad dilatandum templum, vel cœmeterium, & quoties alias publica utilitas subest, vicinus fundum, aut ejus partem vendere cogatur, v. Carpzov. *Jurispr. Eccles.*

Eccles. lib. 2. def. 388. Brunnem. ad l. 12. ff. de Religiof. n. 2. supponenda tamen est urgentissima necessitas, quæ ampliationem Collegii, vel scholæ exigit.

PRIVILEGIUM CI

Quia invito scholari non debet quis occupare locum ejus, quem in studio habet, etiam alius scholasticus. P. 165.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat ad gloss. in *l. fin. C. de offic. Magistr. off.* & hoc introductum esse credit, pacis & concordie inter Studiosos servandæ causa & ob scandalum vitandum. Nam, addit, antequam ista servarentur in civitate Tholosana, hora tertia post mediam noctem seu circa ibant scholastici ad studia, ut haberent loca apta, & aliquando mittebant famulos, ut ea custodirent & ipsi in lecto dormiebant & famuli expellebantur per alios studentes, & demum dominis venientibus controversiæ inter eos durissimæ oriebantur, quamobrem fuit introductum, ut ante occupationem vacua occupantibus acquirantur, facta demum occupatione nullus illum

illum locum invito primo occupante accipiat, imo potest dici, quod olim Perusius, *fugite hinc pueri, locus sacer est.*

§. II. Quod limita, pergit, nisi scholasticus & corpore & animo deseruerit locum illum & revertendi consuetudinem omiserit, tunc demum primo occupanti traditur, per §. *pavonum. J. de R. D.* Unde Tholosæ locum præscriptum fuisse dicit, si quis ad eum per tres dies non accesserat, *arg. l. i. ff. de glande legenda.*

§. III. Nos juris communis esse putamus, quod quoties subsellia in loco aliquo, v. gr. Templo, Auditorio, &c. reperiuntur, quorum usus eodem modo ad omnes pertinet, qui locum illum frequentant, quod inquam, tunc occupationi locus sit, i. e. quod nemo eâ sede expelli possit, quam primo occupavit. Talis occupatio autem per intermedium aliquod etiam fieri poterit, v. g. ut liber in eo loco ponatur, prout in Academiis moris est. Idem obtinet in rhedis publicis, in quibus occupatio commodæ sedis, vel per famulum, vel positionem pallii &c. fieri consuevit.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CII.

Quia sicut domus est cuilibet tur-
 tissimum refugium: ita domus
 scholasticorum, quæ vocatur stu-
 dium, sive schola, ita, ut Audi-
 tor ibi non possit capi, sive sint
 scholæ Theologorum, sive De-
 cretorum, sive aliæ. P. 166.

OBSERVATIO.

§. I. Primo hic norandum, non esse pri-
 vilegium, quod omnibus adibus competit.
 Deinde dispositio l. 18. §. 21. ff. de in jus voc.
 pertinebat solum ad privatam in jus vocati-
 onem ubi quilibet facile conceder, quod
 scholares privata autoritate ex scholis extra-
 here non liceat, cum nec intuitu adium pri-
 vatarum hoc hodie amplius permittatur.
 Quod vero causas *civiles* attinet, in illis ca-
 ptura non est permessa, sicuti nec in causis
criminalibus levioribus, de *gravioribus crimi-*
nalibus vero ipse Rebuffus concedit, quod
 captura fieri queat. E. parum ex hoc privi-
 legio supererit.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CIII.

Quod injuria facta uni ex scholaribus una habitantibus, censetur omnibus aliis facta & sic poterunt agere actione injuriarum, quia in aliorum contemptum censetur facta. P.167.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc in Praxi ita obtinet, ut dicit Rebuffus, sed ita, ut non judicialiter, sed autoritate privata reliqui ulciscantur injuriam alteri illatam. Sed male. Neque exemplum à Moise Ægyptium quendam occidente huc quadrat, aut assertum probat.

PRIVILEGIUM CIV.

Quia notitia scholastica multum prodest. P.169.

OBSERVATIO.

§. I. Primo acriter in eos invehit Rebuffus, qui postquam ad honores admoti fuerunt, notitiæ scholasticæ planè obliviscuntur & dicunt suis notis & sociis, non novi vos, nec quod pejus est, loqui volunt cum iis. Imo quandoque etiam Præceptori dicunt,

eunt, nescio vos & dedignantur eos habuisse Præceptores & socios. Deinde autem fufe recenset, ad quid notitia scholastica proficit.

§. II. Primo, quod una crumena sit inter bonos scholasticos: deinde, quod amici æquiparentur consanguineis & sic quemadmodum legatum consanguineo de re aliena factum valet, ita quoque valeat si fiat studio juncto magna amicitia: porro, quod amicus possit prosequi injuriam amico illatam, & agere sine mandato, ut conjunctus & consanguineus: quod amicitia præsumptionem inducat, homicidam non dolo, sed fato occidisse socium: quod amicus amico etiam ignorantia acquirat & ipsi stipuletur: quod testimonio amicorum credendum sit de facto, fama, scientia, moribus & bonitate socii, *p. 171. 172.* quod amicus omnia, quæ petit, ab amico obtinet, quando justa petit: quod scholasticus receptans suum amicum scholarem bannitum mitius debet puniri, *p. 173.* ubi in sequentibus *p. 174. & 175.* multa adfert de forma pingendi amorem verum veteribus usitata. Sed ista ad nos non pertinent & quod fructus notitiæ scholasticæ attinet, à Rebuffo tantopere deprædicatos, eos enarrasse simul est refutasse.

PRIVILEGIUM CV.

Quod pro injuria scholaribus illata
judex ex officio procedere & in-
quirere potest contra injuriantes
nemine petente.

OBSERVATIO.

§. I. Probationem exinde petit, quia Im-
perator in *Auth. Habita* se speciali dilectione
ab omni injuria studiosos defensurum esse
promittit, E. infert, ex officio non solum in
actu judiciali, sed etiam in extrajudiciali de-
fendi debent. Sed nego consequentiam. Ita
similiter ex *l. 6. C. de Profess. & Med. lib. 10.* non
sequitur: si quis eos vexaverit, poena arbi-
trio judicis plectatur, E. hoc ex officio fieri
debet nemine conquerente, aut accusante.

§. II. Ad minimum praxis Rebuffo con-
trariatur, de qua ipse testatur p. 177. quod
hodie in multis universitatibus melius de-
fendant viles, servientes per Judices, quam
studentes, quia ignari ignaros defendunt &
disimiles odio habent, &c. Equidem si
grave delictum contra Studiosos committi-
tur, Judex ex officio procedere debet; sed
hoc etiam facere tenetur, si delictum con-
tra

tra alium, qui non est Studiosus, commissum fuit.

PRIVILEGIUM CVI.

Quod si injuria fiat scholastico & alteri existenti in ejus societate, si scholaris agat coram Conservatore ratione injuriæ illatæ, poterit & alter non scholaris coram eo agere. P. 177.

OBSERVATIO.

§. I. Quinquaginta & septem argumenta adducit Rebuffus à p. 177. usque ad p. 188. pro stabiliendo hoc privilegio, quæ singula recensere nimis longum foret, unde hæc summatim adduxisse sufficiat, integram argumentorum cohortem eò collimare, quod in casu, ubi duæ causæ connexæ sunt, una ad se trahat alteram & utraque causa in eodem foro sit peragenda, de qua materia DD. ad tit. ff. de quib. reb. ad eund. jud. eat. agere solent.

§. II. Sed hic ante omnia inquirendum esset, quisnam sit ille, qui injuriam scholastico intulit? Sine dubio autem Rebuffus de tali loquitur, qui non est ex ordine Studiosi
I 2
forum,

forum, E. jam ulterius dispiciendum: utrum talis coram Conservatore Universitatis (puto Conservatorem idem esse, quod est Curator Universitatis) conveniri possit? Hoc supponit quidem Rebuffus, sed hoc erroneum esse puto, quia Actor semper sequitur forum Rei, sive sit Studiosus, sive non. Quod si vero Studiosus Reum in foro ordinario convenit, tunc nullum dubium adest, quin alius, qui literis non incumbit, eundem in eodem foro convenire queat. Sed hoc forsan juris communis est. Ergo Rebuffus probare debuisset, quod Studiosus injuriantem quemcunque coram Conservatore convenire possit, sed hoc non fecit. Si vero hoc fecisset, tunc demum LVII argumenta illa adducere opus fuisset. Taceo, quod Rebuffus *p. 188.* ipse fateatur, hoc ipsius Privilegium non observari in Praxi.

PRIVILEGIUM CVII.

Quia societas etiam quinque scholarium potest Syndicum creare & Procuratorem. *P. 188.*

OBSERVATIO.

§. I. Non video, qua ratione hoc ad Privilegia Scholarium referri possit. Nam juxta

ta l. 85. ff. de V. S. etiam tres faciunt Collegium, & per consequens etiam Syndicum constituere possunt, hæc enim constitutio omnibus Universitatibus à Superiore confirmatis concessa est. Dicit quidem, in Gallia non posse congregari universitates & oppida ad constituendum Syndicum sine licentia superioris, quia Galli faciles sunt ad tumultus & dissensiones; sed hoc ad Germaniam applicari nequit, quamvis etiam de ipsa Gallia adhuc dubitem.

PRIVILEGIUM CIIX.

Quod si scholaris in via aliqua occidatur, vel maleficiū in persona ejus committatur, & malefactor non capiatur, nec puniatur, tunc decem domus proximæ sunt interdictæ usque ad quinque annos. P. 189.

OBSERVATIO.

§. I. Ita Bononiæ statutum esse dicit Rebuffus, non minus ac in casu furti, quod scholari factum, ubi vicinia tenetur ad res amotas sacramento Studiosi declarandas. Optat, ut hoc statutum alibi observaretur,

est, quod non observetur, quotidiana experientia commonstrat.

PRIVILEGIUM CIX.

Quod si scholasticus egregius & inter alios in aliqua scientia excellentissimus, vel Doctor, occidat (quod Deus avertat) aliquem, & is postea propter homicidium, vel aliud maleficium per eum patratum ad mortem damnatus sit, vel condemnari jure possit, in hoc casu Princeps consuli debet, qui isti alioqui in literis excellenti gratiam mortis facere debet. P. 190.

OBSERVATIO.

§. I. Si poena homicidii ex jure divino universali ortum habere supponitur, prout Criminalistæ communiter supponunt per textum *Genes. cap. 9.* tunc Privilegium cessat. Si vero aliud delictum commissum, tunc quidem Princeps dispensare potest & huc pertinet *l. 31. ff. de pœn.* à Rebuffo allegata; sed verò tunc dispensationi non solum propter

pter singulare studium & scientiam, sed & propter aliud insigne artificium locus est, v. Carpzov. *Pr. Crim. qu. 149. num. 62. seqq.*

PRIVILEGIUM CX.

Quod liceat familia potestatis (i.e. Magistratus) possit arma ferre; hoc tamen non procedit apud studentes, inter quos non poterunt servientes arma portare. P. 190.

OBSERVATIO.

§. I. Ratio, inquit Rebuffus, potest esse, ut scandalum inter hosce juvenes evitetur & tumultus, nempe illis armis scholastici se ipsos, vel forte portantes interficerent. Et scholares portantes quotidie arma, enses & alia, præsumuntur mali & animum habere malevolum, & raro isti venient ad magnam eruditionem, cum potius circa arma bellica, quam literas versentur, si sint sub Marte nati potissimum.

§. II. Apud nos nec Studiosorum, nec etiam Consiliariorum, aut aliorum in dignitate constitutorum famulis enses portare, permittitur. Sed hoc non est privilegium

Dominorum, sed in gratiam ipsorum famulorum introductum, ne armis adversus se invicem abutantur. Si enim esset vera ratio, quam Rebuffus adfert, *ne scholastici se ipsos, vel forte portantes interficiant*, tunc certe nec ipsis Studiosis arma gestare permitti posset, quod tamen in nostris præcipue Universitatibus quotidie permittitur.

PRIVILEGIUM CXI.

Quod si scholaris exponat falsam monetam, falsi tamen puniri non debet, quamvis mercator sic exponens puniretur. P. 191.

OBSERVATIO.

§. I. Verum hoc esse dicit Rebuffus, si Scholaris *ignoranter* pecuniam falsam exposuerit, *arg. l. 1. ff. de receptator.* At vero tunc & mercatoribus ignoscitur. Sed, pergit, scholares magis jura, quam pecuniam scire (i. e. nosse) præsumuntur, & potest hæc ignorantia juramento illorum probari, tanquam quæ ab animo dependet. Ast credo, mercatorem etiam absolvendum esse, si jurato asserat, se falsitatem monetæ ignorasse, cum & hic sæpe peritissimi fallantur.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CXII.

Quia si aliquis cessit bonis & postea pervenerit ad pingviorem fortunam, ex integro conveniri jure potest; fallit in scholaribus, qui si emant libros post cessionem, non sunt ab iis auferendi, cum sint illorum arma. P. 192.

OBSERVATIO.

§. I. Quid de comparatione *librorum & armorum* sentiendum, quam hic iterum insituit Autor, de eo dictum supra ad *Privileg. XIX.* De Praxi ipse Rebuffus ita conqueritur p. 193. verum enimvero, inquit, hodie iniqui Judices exilio dant studentes & eos odio sine causa prosequuntur, & cum, sint ignari, doctos non diligunt, in hoc maxime cognoscuntur ignari & mali, quia profligant doctos & bonos, &c. De veritate hujus querelæ liberum cuilibet judicium relinquo.

PRIVILEGIUM CXIII.

Quia libri scholasticorum non possunt capi ex aliqua causa, etiam

Is

iam

iam pro executione rei iudicatæ,
sicut nec arma militum. P.193

OBSERVATIO.

§. I. Eadem hic repetenda, quæ ad *Privileg. XIX.* monuimus. Interim ipse concedit Autor p.194. quod libri Studioforum pro expensis victus retineri possint & quotidie ab hospitibus retineantur.

PRIVILEGIUM LXIV.

Quamvis Procurator admittatur cum cautione rati, quando dubitatur de mandato; tamen quando aliquis tanquam Procurator, seu consanguineus, vel amicus repetit libros scholastici, non debent eidem restitui, nisi plene probet mandatum speciale, quamvis cautionem dare sit paratus. P.195.

OBSERVATIO.

§. I. In libris magnam versari affectionem dicit Rebuffus, & illud interesse esse petibile, pro quo scholaris multa ab hospite petere posset, & ergo fragilitati cautionis
hospi-

hospites scholarium se committere non debere concludit. Consentio quidem, sed singulare quid subesse non puto. Quando enim dicitur, Procuratorem admitti cum cautione de rato, si de ejus mandato dubitatur, hoc saltem pertinet ad *negotia judicialia & processus*, non vero eò extendendum est, quod quis alterius res promiscue cum Cautione rati *extrajudicialiter* petere queat. Quod si vero judicialiter petuntur libri, tunc Rebuffi ratio non stringit, nam eadem ratione etiam intuitu aliarum rerum dici posset, quod nemo fragilitati cautionis se submittere debeat. Postquam autem Leges hanc Cautionem pro sufficienti reputarunt, & intuitu librorum exceptio ex Legibus ostendi nequit; unum certe idemq; est, si veres peratur, in quam affectio cadit, siue alia.

§. II. In reliquis cum Rebuffo consentio. Quærit: *Si quis dicat hospiti, trade libros & vestimenta mea illi, cui mandavero; aliquis illa verba audiens venit postea nomine illius scholastici, & hospes libros & alia tradit illi, quæritur, an hospes sit liberatus?* Neg. si ille, cui traditi sunt libri, non produxit mandatum.

§. III. Idem sentiendum de casu sequenti:

Depa-

Deposui libros penes te & postea mitto literas, ut eosdem libros mittas, tu tradis portanti literas, quæritur, amsis liberatus, si ille aufugiat, vel vendat? Neg. nisi dixi, quod per hunc nuncium mittere debeas, durch zeigern diese. Rebuffus p. 196.

PRIVILEGIUM LXV.

Quamvis Judæi habeant Privilegium, ut possint res furtivas eis pignoras, vel venditas retinere, donec per veros dominos pretium reddatur; Judæi tamen hoc privilegio contra studentes uti non possunt, quippe si famuli scholasticorum surripiant libros eorum & vendant Judæo, non poterit Judæus illos retinere, donec scholasticus pretium restituerit. P. 197.

OBSERVATIO.

§. I. Prætensum hoc Judæorum Privilegium irrationabile esse ipse agnoscit Rebuffus, nec ullam Legem, aut aliud fundamentum adducit, ex quo illud stabiliatur. E.
etiam

etiam Judæi neque à scholaribus, neque ab aliis pretium repetere poterunt. Quid de dicto Privilegio Potentissimus Rex Borussiae ad Regimen in Ducatu Magdeburgico rescripserit, ex sequentibus patet:

Friderich / König in Preussen /

U. G. G. Z. Was der Magistrat zu Halle wegen des von dortigen Schutz-Juden vorgegebenen Privilegii / vermöge dessen Sie kein gestohlen Guth / so sie gekauft / ohne entgelt den Eigenthümern zu restituiren schuldig wären / an Uns gelangen lassen / fürgestellt und zu verordnen gebeten / daß zeiget der Beschuß.

Wann Wir nun ernstlich wollen / daß es hierunter nach den gemeinen Rechten gehalten / und die Juden nicht weniger als die Christen angehalten werden sollen / gestohlen erkaufte Guth unentgeltlich zu restituiren / als habt Ihr / weil sie sich deshalb auff ein erhaltenes Privilegium beziehen / solches von ihnen abzufodern und Originaliter einzuschicken. Seind Euch mit Gnaden gewogen / Cölln an der Spree / den 4. Novembr. 1703.

Nescio interim, an prætensum Privilegium produ-

produxerint Judæi, aut producere potuerint. Jam antea enim rescripserat Potentissimus Rex, se ejusmodi Privilegii non meminisse, vel ad minimum illud sub- & obreptitiè impetratum esse.

PRIVILEGIUM CXVI.

Licet non teneatur quis regulariter actori edere ad intentionem fundandam; tamen libros tenebitur quis edere scholasticis ad intentionem etiam eorum fundandam. P. 198.

OBSERVATIO.

§. I. Causam studiorum cum causa fisci comparat, in qua Reus Actori instrumenta edere tenetur, l. 2. §. *divus. ff. de jur. fisci.* quemadmodum etiam in omnibus piis causis, quibus causa studiorum annumeratur, idem obtinere DD. asserunt. Interim re penitus inspecta, Rebuffus *editionem* cum *exhibitione* confundere videtur. Ait enim: si scholaris habeat librum penes mercatorem, forte pignori datum, poterit illum compellere ad ostendendum sibi librum, & ista, addit, induxi contra revenditorem librorum,

brorum, qui emerat libros ab aliquo, & postea scholasticus illos petebat sibi *exhiberi*, ut videret, an sui essent, & ita fuit judicatum & hoc expressum scribit Purpurat. *in l. 1. C. de Edend. &c.* Rectè. Sed de eo nullum dubium est. Ad exhibendum enim quilibet agere potest, qui interesse habet, sive sit Studiosus, sive non. Unde hactenus nullum Privilegium subest.

PRIVILEGIUM CXVII.

Quod licet Judæi non debeant cohabitare cum Christianis; Scholares tamen Judæi addiscendi causa poterunt ingredi scholas Christianorum. P. 198.

OBSERVATIO.

§. I. Ad probationem prioris adducit Rebuffus dictum Pauli *2. Corinth. cap. 6. Nolite jugum ducere cum infidelibus*, & exemplum Divi Johannis, qui balnea intrare volens aufugit, dum ibi Cerinthum veritatis inimicum vidisset. Ratione membri posterioris autem hoc argumento utitur, quia Judæi in scholis Christianorum poterunt quædam audire, per quæ forte ad Deum adducerentur, nec eos possemus, lucrifacere.

Chri-

Christo, si eorum colloquium prorsus vitaremus.

§. II. Quod exemplum Johannis attinet, illud in presenti in medio relinquimus, cum nonnulli de ejus veritate adhuc dubitent, & præterea exemplis non sit judicandum, sed Legibus. Paulus vero 2. Cor. 6. omne consortium cum infidelibus & Judæis non prohibuit, sed illud saltem voluit, ne de impietate infidelium in consortio nostro participemus. Qui ergo Judæos ab omni consortio excludunt, illi principia Papistica fovent, & ergo dum Rebuffus asserit, Judæos scholares in scholis Christianorum admittendos esse, tunc certe id innuit, quod indoles veræ Religionis exigit, & quod secundum illa principia juris communis etiam quoad reliquum consortium in vita civili esse deberet.

PRIVILEGIUM CXIIX.

Quia sicut mulier ratione dotis præfertur omnibus Creditoribus tantam hypothecam habentibus: ita & scholastici in debitis studii causa aliis Creditoribus quibuscumq; præferuntur. P. 199.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Cum causa dotis, inquit Rebuffus, & studii æquiparentur, ideo si Doctor, vel scholasticus legerit in aliqua Universitate, conventionem facta de certo honorario, bona civitatis erunt tacite hypothecata pro dicto salario cum privilegio prælationis, Angelus & Ripa *in l. i. in f. ff. solut. matrim.* Ob id, addit, consului cuidam primario, cui debebantur salaria & victus, ut se opponeret venditioni bonorum mobilium alicujus artificis, & licet Creditores alii essent anteriores tempore, tamen hunc primarium dixi præferendum, & dicti Creditores eidem solverunt, quod est benè notandum pro regentibus in Collegiis & aliis Præceptoribus, ut facilius iisdem solvatur.

§. II. In *l. i. ff. solut. matrim.* de æquiparatione causæ dotis & studiorum nihil habetur, & quamvis Angelus & Ripa utramque causam inter se æquiparent, hoc tamen est contra vulgatum principium: in jure singulari non esse locum interpretationi extensivæ. Unde forsitan dici posset, quod Angelus etiam hoc casu mentiatur sicut Diabolus. Apud nos Salaria Præceptorum in Concursu Creditorum in quarta classe collo-

K

can-

cantur, Brunnem. *de Proc. Conc. Cred. cap. 5.*
§. 64.

PRIVILEGIUM CXIX.

Quod literarum studiosus poterit
petere restitutionem in inte-
grum, si eo in studio existente
res ejus fuerit præscripta. P. 200.

OBSERVATIO.

§. I. Res expedita est ex iis, quæ ad *tit. ff. ex quib. caus. major.* moneri solent à DD. Absentia enim studiorum causâ est absentia laudabilis, quæ restitutionem parit.

§. II. Fallit interim hæc assertio juxta Rebuffum, (1) quando scholaris recederet à studio cum meretricula, & (2) quando non studeret in studiis publicis, quia privilegia conceduntur studentibus in locis privilegiatis, nisi forsan ob pestem recessisset. (3) Quando esset in Civitate, non ut studeret, sed ut addisceret idioma patriæ, ut sunt multi Germani in Gallia, vel ut vexet debitores, &c.

PRIVILEGIUM CXX.

Quod licet contrahentibus sit licitum,

tum, se invicem decipere; fallit tamen in scholaribus, quia si à Bibliopolis decipiantur, possunt restitui. P. 201.

OBSERVATIO.

§. I. Exempli causa adducit Rebuffus, si Studiosi emant libros defectuosos, vel falsos, nam poterunt contra Bibliopolam actione redhibitoria, vel quanti minoris agere. Quod, addit, verum crederem, quando deficeret unum folium, vel quaternus, secus si defectus esset unius literæ, vel syllabæ, vel nominis, &c.

§. II. Hic quidem non rectè intellexit Rebuffus mentem Ulpiani, quando hic in l. 16. §. 4. ff. de minor. dicit, *in pretio emtionis & venditionis naturaliter licere contrahentibus se circumvenire*. Primo enim non loquitur de *circumventione dolosa*, quippe quo casu contractus ipso jure nullus est. Nec sermo est de *venditione rei vitiosa*, quia tunc ex Edictio Edicto cuius emtori succurritur. Sed Ulpianus hoc saltem vult, quod venditor, plus accipere possit ab hoc emtore, licet alius forsan idem non dedisset, & quod emtor, qui plus dedit, quam alii dedissent, propter

sint ad tempus, statim redituri ad
studium. Ibid.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem in eo ponit, quia in Academia, aut extra eam, hoc casu Studiosus nec forum contractus, nec domicilii habet, Studiosus enim in Academia domicilium non constituit. Sed valde dubito de hisce Privilegiis. Quamvis enim Studiosus non habeat forum domicilii propriè sic dictum in Academia; habet tamen forum privilegiorum, in quo non minus, ac in foro domicilii omnes actiones, ad minimum personales institui possunt. Taceo, quod alias revera eluderentur Creditores, si tamdiu expectare necesse haberent, donec Studiosus rediret ex Academia. Illud interim admitto, Studiosum non posse conveniri in eo loco, ad quem accessit ex Academia, ut brevi tempore ibi commoretur. Tunc enim cessat ratio modo adducta, quia hic nullum forum agnoscit, nisi forsan de fuga sit suspectus.

PRIVILEGIUM CXXIII.

Quod literarum Studiosi non po-

K 3

terunt

pterea conqueri non possit, nisi sit ultra dimidium læsus, quia res non habent pretium certum, sed arbitrium. Hic E. nullum privilegium subest. Nam cuilibet, qui rem vitiosam emit, propterea actione redhibitoria, vel quanti minoris agere licet, utut non sit Studiosus, quod ipse tandem agnoscat Rebuffus. Econtrario autem Studiosus contractum rescindere nequit, licet aliquanto plus dederit, quam alii dare consueverunt, nisi iterum ultra dimidium læsus sit.

PRIVILEGIUM CXXI.

Quod studentes ex contractibus in sua Patria vel alibi initis, non coguntur in loco studii respondere. P. 202.

PRIVILEGIUM CXXII.

Quod ex obligationibus contractis antequam ivissent ad studium, non possunt conveniri etiam extra studium existentes, sicut non possent, si essent in studio, in quo censentur esse, licet absint

terunt in locis, in quibus student, ex delictis alibi, etiam in Universitate commissis puniri.
P. 203.

OBSERVATIO.

§. I. Provocat quidem ad l. 2. C. ubi de crim. agi oport. & ad l. 2. C. ubi Senatores, sed praxis est in contrarium, juxta quam delinquens ubique locorum *in foro deprehensionis* puniri potest. Unde & ipse tandem Privilegium saltem obtinere dicit in criminibus levibus, ex levitate ingenii perpetratis, cum levia sub dissimulatione transeant, secus in enormibus & gravissimis, ut læsæ majestatis & Hæresis, adde, homicidii, adulterii, & similium.

PRIVILEGIUM CXXIV.

Quod licet in delictis non admittatur poenitentia; sitamen scholasticus comedendi causa accipiat pullos alienos & postea poenitentia ductus eos restituat, non committit furtum. P. 203.

OBSERVATIO.

§. I. Ratio est, inquit, quia forte erat infliga-

stigatus à re, super qua delinquitur, ut quia pulli & gallinæ quotidie accedebant ad suum cubiculum, vel Cameram, ut in simili dicitur, quod non teneretur incitatus, si verberet, vel occidat, se defendendo cum moderamine. Sed hæc ratio admodum inepta est. Pulli enim accedentes ad Cameram, Studiosi non delinqvunt, bene autem is, qui alterum ad iram provocat.

§. II. Idem esse dicit in Scholastico, qui incitatur ad adulterium à sua hospita: nam arbitratur minus peccare, quam si eam multum sollicitasset, qui sollicitando amitteret tempus, & sic dupliciter peccaret. Quæ quidem in re consentientem habet Schöpfferum in *Synops. jur. ad tit. ff. de Adult. n. 37.* sed parum hoc ad mitigationem poenæ contribuere posse censeo.

§. III. Interim tamen, quantum ad ea pertinet, quæ de pœnitentia dixit Rebuffus, eatenus cum ipso consentio, quod eò casu, quando per pœnitentiam *res in pristinum statum restitui potest*, ea aliquid ad mitigationem contribuat, v. *Const. Elect. Sax. P. 4. Const. 32. in f. Schöpff. tit. de furt. n. 62.* sed hoc non est privilegium Studioforum, sed omnibus furibus, etiam illiteratis commune.

PRIVILEGIUM CXXV.

Licet Scholares non habeant domicilium in loco studii, tamen adhuc gaudent Privilegiis civium illius Civitatis, in qua student.

P. 204.

OBSERVATIO.

§. I. Illustrat Privilegium ex Statuto Montispeffulani, quo cavetur, aliquem in prima instantia non posse extrahi à Civitate, E. hoc etiam debere observari in scholasticis non Civibus. Sed cum apud nos hoc juris communis sit, quod nemo ad iudicium superius statim evocari possit, E. hic forsan Studiosis Privilegium asseri non poterit.

PRIVILEGIUM CXXVI.

Quod Statutum vel consuetudo dicens, scholares haberi pro civibus, intelligitur in his, quæ sunt in Privilegium concessa, non autem in his, quæ sunt in civium damnum, seu gravamen induta. P. 205.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Rem ex dispositione juris communis claram esse putamus, per *l. 25. ff. de LL* quod ea, quæ salubriter pro utilitate hominum introduuntur, ea duriori interpretatione contra ipsorum commodum non sint producenda ad severitatem. Nisi tamen excircumstantiis de alia Legislatoris voluntate constet.

PRIVILEGIUM CXXVII.

Quod Scholastici non possunt ad munera illius civitatis aliqua compelli, in qua studii causa degunt.

P. 207.

OBSERVATIO.

§. I. Hic consentimus Rebuffo, quia domicilium non contrahunt Studiosi in civitate.

PRIVILEGIUM CXXVIII.

Quod filius scholaris testari potest de donatis per Patrem, vel alium, licet adhuc sit in patria potestate.

P. 207.

K 5

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Res iterum nota est ex vulgatis, si modo studiorum causa donatio facta & sic res donata ad peculium quasi castrense pertinet, alias secus.

PRIVILEGIUM CXXIX.

Scholastici dicuntur peregrini. pag.

208.

OBSERVATIO.

§. I. Ergo, dicit, coram duobus testibus testantur, *Auth. omnes peregrini. C. commun. de success.* ubi obiter observat, Jus albinagii Regis Gallia non habere locum in bonis Studiosorum, quia Studiosi nihil acquirunt in regno, sed omnia fere, quæ habent, in ludo literario consumunt.

§. II. Pergit, Studiosis arma gestare licere. Exceptio in Academia Parisiensi, ubi inhibetur, ne armati per Civitatem vagentur.

§. III. Studiosos ab omnibus & maximè ab Ecclesia tuendos esse. Sed hodie, inquit, magis quidem meretrices concubinariis fervientes defenduntur.

§. IV. Præsumi Studiosos ignorare consuetudines Civitatis, sicut peregrinos, nisi in civitate steterint per decem annos.

§. V.

§. V. Privilegia hæc nullius momenti esse videntur, Studiosi apud nos solennia juris communis observare tenentur: arma & Studiosi & alii gestant: non solum Studiosi, sed & alii contra vim injustam defendi debent: quilibet advena excusatur, quando leges forenses ignorat, sed hoc saltem ab initio, non autem, si per aliquod tempus in Civitate commoratus est, ubi tamen decennium non requiritur, sed & brevius tempus sufficit.

PRIVILEGIUM CXXX.

Quod si testator legaverit scholari libros legales, si efficiatur Doctor in jure Civili: & medicinæ, si in medicina; si in utraque Facultate efficiatur Doctor, debet habere tam libros legales, quam Medicinæ. P. 2II.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc non ex privilegio Studioforum, sed ex præsumpta Testatoris voluntate profluere existimo. Interim observat Autor, uni homini in vita unam dictarum scientiarum sufficere, etiamsi haberet excelsum intellectum, quia vita brevis, ars verò lon-

ga, &

*Qui binos lepores una sectabitur hora,
Uno quandoque, quandoq. carebit utroque.*

Sæpius hoc verum est. Ejusmodi enim Polyhistorum ex omnibus aliquid communiter sciunt, ex toto nihil. Interim tamen & exempla adsunt, ubi quis in diversis scientiis maximos progressus fecit. Unde hoc simpliciter determinari nequit.

PRIVILEGIUM CXXXI.

Quod si alicui scholari legetur aliquid in subsidium sui studii, debet solvi in loco studii, licet hoc non fuerit expressum. P. 213.

OBSERVATIO.

§. I. Bartolus & ejus similes hoc dicunt, Rebuffus rationem subnectit, ne scilicet Studiosus studium deferere cogatur, legatum habendi causa. Imo & sumtibus heredis præstandum esse legatum dicit, *l. 8. pr. ff. de Leg. 2.* ubi habetur, servum legatum sumtibus heredis reducendum esse, si post mortem testatoris aufugerit, (quod huc non quadrat.) Addit, Studiosum, si quærere deberet legatum in alio loco, plus detrimenti habere ex amissione temporis, quam commodi

modi ex pecunia legata. Sed annon Studiosus per Mandatarium accipere potest pecuniam? tunc certe cessabunt illæ rationes. Putamus etiam, casum rarissimum fore, ut super loco solutionis lis oriatur inter heredem & legatarium, præsertim in hac materia, ubi leves sumtus, ad transmissionem pecuniæ legatæ requiruntur.

PRIVILEGIUM CXXXII.

Quod si testator reliquerit alimenta scholari, pecunia in Universitate debebit solvi pro alimentis, & non species, id est, vinum & frumentum. P. 213.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit, quia adest Legatum generis, non speciei. Nam, addit, si licitum esset debitori dare in specie alimenta scholastico, daret fabas, caseum & cepe, quæ sunt cibi rusticorum, *gloss. in l. servis urbanis ff. de legat. 3.* & tamen studentes debent comedere bonas escas & bono vino uti, ut ingenium acutius habeant, quod ex illis, si Medicis credimus, generatur, nec tenebitur scholasticus vivere in domo heredis, qui tenetur præstare alimenta, sed in Univer-

niversitate heres pecuniam dabit arbitrio boni viri, Bald. & alii *in l. i. C. de Legat.* alioquin impediretur scholastici studium.

§. II. Rationes Rebuffi parum quidem in recessu habent, interim tamen hoc juris communis esse censemus, ut quoties quis ad alimenta præstanda obstrictus est, debitor alimentorum certam quotannis pecuniæ summam pro iis solvere cogatur, ut scilicet is, cui debentur alimenta, sibi comparare possit, quod ad illius gustum est. Sic Stuprator quoque, qui ad alimenta filio naturali præstanda obstringitur, certam pecuniæ summam singulis annis solvere tenetur.

PRIVILEGIUM CXXXIII.

Quamvis Legatum incertum non valeat; tamen legatum incertum scholari factum benè valet, ut si legentur expensæ studii, vel aliud studii causa. P. 214.

OBSERVATIO.

§ I. Eadem hic est ratio, quæ in legato alimentorum militat. Determinatio enim fit juxta arbitrium boni viri pro conditione Legatarii & facultatibus Testatoris. Addit autem

autem Rebuffus, sub expensis studiorum non solum comprehendere illas, quæ dantur pro libris & victu, sed etiam, quæ pro matricula solvuntur, imò & expensas Doctoratus & omne id, quod legitime expenditur, Alexand. *Vol. 4. Consil. 77. num. 6.*

§. II. Quærit, si heres gravetur, ut expensis hereditatis faciat Titium studere, nec dicitur, in qua facultate, quomodo teneatur? Respondet, heredem teneri facere eum instruere, ut legat & scribat, & demum ut grammaticè studeat, & alias secundum capacitatem ingenii scholastici, per *l. Stichus. ff. de leg. 3. Alex. in l. ita stipulatus. ff. de V. O.*

PRIVILEGIUM CXXXIV.

Quod de legato facto alicui literarum Studio, non detrahitur falcidia. P. 215.

OBSERVATIO.

§. I. Cum causa studiorum communiter piis causis annumeretur, in his vero non detrahatur Falcidia, E. ex illa hypothese Rebuffo hac parte assentiri possumus.

PRIVILEGIUM CXXXV.

Licet Legatum annuum factum
fratri

fratri minori, Prædicatori, seu alteri mendicanti, [Bettel-Mönch] cum repugnet mendicitationi, non debeatur; tamen factum fratribus mendicantibus pro libris emendis & aliis oneribus studii supportandis, favore studii valebit. P. 216.

OBSERVATIO.

§. I. Fluit hoc ex interpretatione restrictiva, nam, prout ipse dicit Autor, per tale legatum non relevatur mendicatio, quia dicuntur mendicantes quoad victum solum, non quoad disciplinam. Quam in rem plurimos Auctores citat Rebuffus.

PRIVILEGIUM CXXXVI.

Quia licet Legatum in annos singulos non debeatur, nisi anno finito; fallit, quando aliquid scholasticis legatur habitationis forte causa, vel mercedis, vel victus, tunc propter conjecturam voluntatis in anni cujuslibet exordio debetur. P. 217.

OBSER.

OBSERVATIO.

§. I. Si legatum est *annuum*, tunc res rectè sese habet, *v. tit. ff. de ann. leg.* sed tunc hoc non ad sola studia, sed ad alia quoque legata pertinet.

PRIVILEGIUM CXXXVII.

Quod legatum annuum scholari etiam in minus solenni voluntate relictum, per triennium præstitum, debetur de cetero præstari. P. 217.

OBSERVATIO.

§. I. Res ex *l. 1. C. de fideicom.* clara esse videtur, ubi vid. Brunnem. in *Comment.* Non tamen dispositio *d. l.* in sola studiorum causa, sed in aliis quoque præstationibus procedit.

PRIVILEGIUM CXXXIIX.

Quod si Pater, vel alius, leget studentilibros, vel cursum juris civilis studii causa, tunc pecunia censetur legata ad emendum illos libros. P. 217.

L

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Leges quidem, quas allegat, parum probant, præcipuè l. 35. §. 4. ff. de hered. instit. interim tamen res per se clara est. Quod intellige, addit, quando testator nullos haberet libros, secus si Doctor vel Licentiatuus suos legaret libros, tunc viderentur illi libri, quos habebat, legati. Videri quidem poterat, Legatum librorum, ubi testator, libros non habebat, ad minimam quantitatem redigi posse, & sic inutile esse, quia est legatum generis; sed resp. negando hoc, quia additum est: *studii causa*, & sic tot libri legati censentur, quot requiruntur ad perficiendum studium.

PRIVILEGIUM CXXXIX.

Quia licet quis teneatur suo proprio sacerdoti confiteri, c. 12. X. de pœnit. & remiss. fallit in scholaribus, qui dimisso sacerdote in patria possunt in loco studii confiteri. P. 218.

OBSERVATIO.

§. I. Textus in c. 12. X. de pœnit. & remiss. loquitur de casu, quamdiu quis in eodem loco

loco manet, E. si quis eum mutat, sive in perpetuum, sive ad tempus, dispositio *d. c. 12.* non amplius locum habet, unde etiam prætensum hoc privilegium viatoribus & aliis exteris competere dicit Rebuffus. Sed non est Privilegium. Neque illud juri consonum esse censeo, quod dicit: *teneri tamen scholares sacerdoti illius Parochie confiteri, in qua habitant; Habitare enim in hac materia idem involvere debet, quod domicilium habere;* ast Studiosi non constituunt domicilium, & sic neque habitant in hoc sensu.

PRIVILEGIUM CXL.

Quod licet unica Citatio pro tribus sufficiat; fallit in scholasticis, qui ter debent moneri, antequam priventur matricula. P. 219.

OBSERVATIO.

S. I. Provocat inter alia ad *gloss. in clem. 1. in verb. tertio. de vita & honest. cleric.* quæ dicit, Clericos exercentes vile officium macellariorum, vel carnificum, non perdere privilegium per unam monitionem etiam peremptoriam. Idem esse dicit in clerico non residente, quando de beneficii, & in milite, quando de feudi privatione agitur, propter

pter contumaciam. Quod hodie generaliter ferè observari solet, ut nemo privetur jure suo, nisi trina Citatio præcesserit. Unde hoc in Studiosis pro peculiari aliquo haberi nequit.

PRIVILEGIUM CXLI

Si Statutum certam poenam imponat offendenti scholarem & Rector scholarium jusserit aliquem in albo aliorum, quod matriculam vocant, describi, & ante descriptionem contigerit eum offendi, nulla mora facta per scholarem, offendens tunc punietur, ac si ille esset descriptus.
P. 219.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit, quia cingendus habetur pro cincto. Sic, addit, in peregrinis indulgentiarum causa Romam euntibus ac in itinere obeuntibus statuitur, ut indulgentias consequantur, ac si Romam ivissent, prout declaravit Papa tempore Jubilæi A. MCCCCL. Alber. *in diction. verb. jubileus.*
Con-

Contra in Hispania declaratum se vidisse dicit, quod scholasticus non possit gaudere privilegiis, nisi prius fecerit unum cursum & audiverit cursum integrum, in singulos dies audiendo duas saltem Lectiones, &c.

§. II. Cum Studiosus, qui nomen professus apud Rectorem & ab hoc recipi iussus, reverà jam sit Studiosus, non video, qua ratione hinc privilegium aliquod exculpi queat, præsertim si Studiosus non fuit in mora, quo minus ejus nomen in matricula describeretur.

PRIVILEGIUM CXLII.

Si Scholastici nomen è matricula deletum sit, tamen adhuc gaudebit privilegiis scholarium, donec alteri diversè inscribatur. pag. 220.

OBSERVATIO.

§. I. Postquam hoc Privilegium retulit Autor, ita deinde subjungit: Et hoc intelligerem in mercatoribus, vel artificibus, secus in scholaribus, qui non solent describi in alia matricula diversa, sed in alia Universitate sic, & privatus scholasticus matricula in Universitate, non gauderet privilegiis illius

lius Universitatis. Cur E. Rebuffus hoc inter Privilegia retulit?

PRIVILEGIUM CXLIII.

Licet Civitas sit interdicta, poterunt tamen Studiosi suas lectiones audire, quamvis in iis de divinis tractetur, nec etiam peccant audiendo tempore interdicti. P. 221.

OBSERVATIO.

§. I. Interdictum juxta Autorem censetur quaedam prohibitio administrationis sacramentorum & celebrationis divinorum, vel executionis aliquorum spiritualium, & non prohibitio lectionum. E. hoc est ex interpretatione restrictiva, & præterea apud Evangelicos applicari nequit.

PRIVILEGIUM CXLIV.

Quod si scholaris verberaverit clericum in sua patria modicè, deum adeat Studium, vel in studio verberet socium, potest ab illa manuum injectione & sic excommunicatione in studio à suo

suo Conservatore Apostolico absolvi. P. 221.

OBSERVATIO.

§. I. Textus est in *c. quoniam. g. X. de vit. & bon. cleric.* qui tamen atrociora facta expresse excipit, & non de studiosis in specie, sed de clericis, aut potius Monachis simul viventibus loquitur, addito tamen, ut nocenti poenitentia imponatur.

§. II. Si talis verberans sit Clericus, ille juxta Rebuffum á Laicis non potest condemnari ad emendam, cum Laici Clericis obsequi debeant, non imperare, vel diffamare. Subjungit tamen exempla in contrarium, ubi Clerici ob furta & commissa falsa Parisiis ad emendam condemnati fuerunt. Et hoc quidem jure merito. Reatus scilicet excludit omnem dignitatem.

PRIVILEGIUM CXLV.

Quia illud, quod exponunt scholares, dicitur expositum quasi in utilitatem Ecclesiæ. P. 222.

OBSERVATIO.

§. I. Idem exemplum de locatione fructuum beneficii hic adducit, quod supra sub *Privil. XXVI.* adduxerat; quod cum ibi jam

L 4

refu-

refutatum sit, hinc lectorem brevitatis causa eo remittimus. Taceo, quod dicat Autor: *quasi* in utilitatem Ecclesiæ, quæ particula improprietatem denotat.

PRIVILEGIUM CXLVI.

Quod dum Studiosi deferunt libros, non tenentur ad vectigalia. P. 223.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc Privilegio adhuc fruuntur Studiosi, unde cistis suis hæc verba inscribere solent: *Studenten-Guth*. Limitat Rebuffus (1) nisi diu à studio se absentassent, & (2) in rebus alienis mixtis cum libris. Unde dicit, si scholaris prudens portaret cum libris merces patris, vel consanguinei, vel alterius etiam exteri & dignoscatur fraus, certè bona illa confiscabuntur, *l. 1. & ibi DD. C. de navib. non. excus. lib. II.*

PRIVILEGIUM CXLVII.

Quod juramento scholarium statur, an portent libros, nec ne, vel juramento nuntii libros deferentis, seu mulionis, vel aurigæ, quan-

quando scholaris non est præsens.

P. 224.

OBSERVATIO.

§. I. Quæstio eò redit : utrum Studiosi pati teneantur, ut res, quas secum portant, à Visitatoribus perquirantur & visitentur, unde ipse Autor quæstionem p. 225. ita format : *Quæro, quid si publicani velint aperire scrinium, sive arcam, in qua sunt libri repositi, & videre, an permittatur?* Putat, quod non, quia inhumanum est, paupertatem, alicujus detegere. Nam aperiens posset subtrahere & impedire scholasticos, vel muliones libros deferentes, & sic eis non permittitur &c. Apud nos tamen communiter Studiosi etiam cistas aperire coguntur, ut perquisitio fieri possit, neque facile visitans aliquid subtrahere poterit, quia visitatio in præsentia Studiosi fieri debet. Remedium evitandi visitationem per oblationem ad juramentum, apud nos inconvetum est.

§. II. Fallere dicit privilegium (1) quando ex tempore de contrario constaret, & (2) quando secum portarent res tales, quas non ad proprium usum compararunt.

§. III. Quærit p. 225. *Si Gabellarii negent*

L 5

cum

eum scholarem, quomodo succurreretur? Resp. Dic, scholaris probabit per literas matriculæ, quas debet portare. Licet, addit, consuetudo sit hodie, ut non petantur literæ matriculæ, (imò apud nos petuntur) sed si sit in habitu scholarium, talis præsumitur: vel poterit probari per mulionem, qui vidit eum in habitu in universitate, vel stabitur juramento illius, qui dicit se scholasticum, &c.

PRIVILEGIUM CXLVIII.
Quod si publicani cogant scholares, solvere aliquod vectigal, perdunt privilegia, si qua habent, & præterea capitali poena puniuntur. P. 226.

OBSERVATIO.

§. I. Adfert *c. dilecti. X. de Privilegiis & l. universi. C. de vectigal.* Notandum tamen esse dicit, quod poena capitalis hic non inferat ultimum supplicium, sed solum poenam deportationis, amissionem civitatis & libertatis.

§. II. Hodie in plurimis locis Studiosi à vectigalibus non sunt immunes, nisi quoad solos libros, de quo inter alia mores Halenses

lenses testantur. Quod si vero in aliis locis adhuc viget Rebuffi Privilegium, tunc quidem puniendi erunt Publicani, non tamen ita graviter, prout Rebuffus voluit.

PRIVILEGIUM CXLIX.

Quod ad collectas non tenentur, nec ad alia munera ordinaria, vel extraordinaria. P. 227.

OBSERVATIO.

§. I. Ergo, infert Rebuffus à custodia portarum, quæ fit communiter tempore pestis, sunt immunes. Et quod eandem immunitatem etiam intuitu munerum realium habeant in Gallia, præcipuè in Montepesulano, hoc probat per Privilegium Caroli IIX. de A. 1437. mens. Maj.

§. II. De Privilegiis specialibus Gallorum nunc non disputabimus. Apud nos quidem à muneribus personalibus immunes sunt Studiosi, quoniam illa regulariter nonnisi civibus imponuntur; at vero quoad realia hoc non procedit, quemadmodum etiam, si bona possident in aliquo loco, ordinarias collectas solvere tenentur.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CL.

Quia Studiosi non possunt pro Repressaliis capi. P. 230.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc Privilegium quidem in textu Authenticae fundatum, interim tamen sunt nonnulli, qui illud non amplius observari existimant, v. Titii *Probe des Teutschen Geistlichen Rechts lib. 4. Cap. 6. §. 27.* Quicquid hujus sit, ad minimum tamen Rebutum hoc privilegium minus recte ad Bidellos & typographos extendere puto, cum neque in jure singulari interpretationi extensivæ locus detur, neque etiam hic paritas rationis adsit.

PRIVILEGIUM CLI.

Quod Studentes non solum sunt immunes in adeundo studium, sed etiam in stando & redeundo. P. 231.

OBSERVATIO.

§. I. Cum hoc Privilegium ex priori fluat, hinc eadem quoque repetenda erunt, quæ ad illud monuimus. Interim sequentem observationem hic obiter subjungit Rebutus

etiam finem accipere debeat; fallit in scholaribus, qui possunt eligere, sub quo Iudice malint conveniri. P. 235.

OBSERVATIO.

§. I. Hanc electionem usque ad litem contestatam obtinere existimat Rebuffus, imò & post L. C. eidem adhuc locum esse addit, quando scil. L. C. per vim metumque facta, quia talis pro non facta habetur.

§. II. De hoc Privilegio in *Auth. Habita.* nihil extat, licet Rebuffus ad eandem provocet. Et cum apud nos iudicium non à litis contestatione, sed ab insinuatione Citationis, suum initium capiat; hinc & postea electioni locus amplius non erit.

PRIVILEGIUM XLIV.

Quamvis citatus coram non suo Iudice (i. e. Iudice incompetente) teneatur comparere, saltem suum Privilegium allegaturus; fallit in studentibus, qui si citentur à Præatore, vel à non suis iudicibus, non tenentur comparere,

buffus. Quod si quis, inquit, conduxerit equum, ut eat ad patriam pro certo pretio in singulos dies dando, non tenebitur dare pretium majus in redeundo, sed idem pretium dabitur, quia idem est labor in redeundo, ideo idem debet esse præmium. Decisio adeo clara est, ut rationem dubitandi non videam.

PRIVILEGIUM CLII.

Quod Scholastici habent tres Judices, potestatem, doctorem & Episcopum. P. 233.

OBSERVATIO.

§. I. Quod coram Potestate, id est, Judice loci ordinario conveniri nequeant Studiosi inviti, hoc sine dubio est Privilegium, quo adhuc hodie fruuntur. Si vero volunt coram Judice ordinario se sistere, hoc ipsis non est prohibitum, nisi juxta Rebuffum, scholaris sit *clericus*, in quem ne quidem volentem Laicus jurisdictionem exercere potest. Sed hoc quidem ex jure Canonico, aliter apud Protestantes observatur.

PRIVILEGIUM CLIII.

Licet judicium, ubi sit coëptum,
etiam

re, etiam privilegium allegaturi.

P. 236.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit, quia quando notorie constat, aliquem esse privilegiatum, (seu, quando notorium est, Judicem citantem esse incomperentem) tunc Citatus non tenetur privilegium suum allegare. Sed hoc juris communis est & v. g. Civis oppidanus, quando à Rectore Academiae citatur, eodem privilegio gaudet, si ita dicere fas est.

§. II. Ista, addit, intellige, quando constaret illum esse scholasticum, utpote si in Citationem diceretur, citetis talem N. scholasticum Parisiensem; si vero hoc non diceretur, citatus deberet probare, se esse scholarem. Et istud, inquit, est tutius, ut semper privilegium allegetur, ut is, qui citavit, in expensas condemnatur.

PRIVILEGIUM CLV.

Licet filiusfam. in patris potestate existens non possit in judicio stare sine consensu patris; fallit in studentibus, qui tam in civilibus, quam in criminalibus in studio existentes agere possunt. P. 237.

OBSER.

OBSERVATIO.

§. I. Leges, quæ in actionibus à filiofam. instituendis consensum patris requirunt, de peculio adventitio loquuntur. Ratione peculii quasi castrensis ergo sine dubio agere poterit filius, quia hic pro Patrefam. habetur. Haftenus E. singulare quid subest. Quod verò Studiosus etiã in criminalibus agere possit, si forsã e. g. injuria aliqua adficiatur, hoc unicuique filiofam. licet, præcipuè si Pater absens est.

PRIVILEGIUM CLVI.

Quamvis Monachus non habeat personam legitimam standi in judicio sine licentia Abbatis, vel alterius superioris; tamen quando est in studio, poterit implorare officium judicis, ut sibi Monasterium alimenta præstet. P. 238.

OBSERVATIO.

§. I. Monachus non habet personam standi, quoties *actio ordinaria* instituenda; at verò talis actio hic non instituitur, E. hoc ex interpretatione restrictiva fluit, vide quæ in simili casu de filiofam. diximus in *Us. pract. Distinct. jurid. ad tit. ff. de pecul. Dist. 1. p. 13.*

PRIVI-

PRIVILEGIUM CLVII.

Qui convenit Studentes alibi, quam
coram iudicibus suis, cadit causa.

P. 239.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc notoriè non observatur, sed Studiosus coram incompetente Iudice conventus absolvitur saltem ab instantia & adversarius communiter in expensas condemnatur, quod & intuitu aliorum obtinet, qui studiis non sunt dediti. Pœna amissionis causæ statuitur quidem in *Auth. statuimus. C. de Episc. & Cler.* in eo casu, si quis Clericum ad iudicium seculare pertraxerit; sed singularia non sunt extendenda. Taceo, quod nec dicta dispositio intuitu clericorum apud nos obtineat, sed originem crasso Papatui debeat.

PRIVILEGIUM CLIX.

Quod licet Dominus non habeat jurisdictionem in suos domesticos & famulos; fallit in Doctore, qui habet jurisdictionem in suos scholares. P. 239.

M

OBSER-

OBSERVATIO.

§ I. Hoc apud nos experientia contrariatur, imo ipse Rebuffus addit: sed hodie sunt constituti conservatores, qui jurisdictionem in scholasticos habent & exercent & sunt duo dati, (in Gallia) unus à Rege, vel plures, alter à Papa. Ex quo reliqua corruunt, quæ adducit, quod tamen Doctores possent cognoscere, si scholares ad eos irent. Hoc enim vi jurisdictionis, quam Doctores non habent, fieri non potest.

PRIVILEGIUM CLIX.

Quod artium Magistri sunt Judices inter suos discipulos. p. 240.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc ex præcedentibus corruit. Magistri, qua Magistri, non habent jurisdictionem. Aliud, si integrum Corpus Professorum consideres. Sed de eo nunc non est sermo.

PRIVILEGIUM CLX.

Quod si scholaris fuerit coram suo Judice conventus, coram illo potest fieri Reconventio, licet Actor

ctor non adsumferit illum Judicem sponte. P. 241.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc plane juris communis est per *l. 14. C. de sent. & interloc.* Illustr. Stryk. *introd. ad prax. cap. 14. §. 1.*

PRIVILEGIUM CLXI.

Quod licet jure novo non valeat quis adversarium suum ultra unam diætam trahere; fallit in scholaribus, qui possunt suos debitores coram suis conservatoribus & injuriatores usque ad quatuor diätas convenire. P. 241.

OBSERVATIO.

§. I. In *c. 11. §. 1. X. de Rescript. in 6.* dicitur, quod si Actor, vel Reus ejusdem civitatis fuerit, vel diœcesis, extra illam Civitatem, vel diœcesin causa cognoscenda alicui committi non debeat, certis casibus exceptis, ubi tamen Reus ultra unam diætam extra diœcesin non est extrahendus. Diætam esse dicit 20. milliarium ex *l. 1. ff. si quis. Caut. in jud. fist.* E. Diæta est eine Tage-Reise.

§. II. Pro stabiliendo interim Privilegio

M 2

suo

suo ad Leges Galliaë atque Hispaniaë provocat, quæ nobis incognita sunt. Apud nos Commissiones vel in eo loco, ubi Reus commoratur, vel ad minimum in vicinia expediuntur, sine distinctione, an Studiosus, an alius quis Commissionem impetraverit.

PRIVILEGIUM CLXII.

Quod etsi Actor debeat sequi forum Rei; fallit tamen in scholaribus, qui suos debitores coram suis conservatoribus possunt convenire. P. 242.

OBSERVATIO.

§. I. Apud nos ad minimum hoc privilegium non observatur.

PRIVILEGIUM CLXIII.

Quod licet ab interlocutoria non sit jure civili regulariter licitum appellare; fallit in scholasticis. Ibid.

OBSERVATIO.

§. I. Miserum in hanc rem adducit argumentum Rebuffus ex verbis *Auth. Habita* ibi: *ab omni injuria defendamus*, E. dicit, etiam
ab

ab injuria levi defendendi sunt scholastici. Apud nos in multis locis tam Studiosis, quam aliis à sententiis interlocutoriis appellare licet; ubi vero in aliis locis appellatio prohibetur, ibi nec Studiosis speciale quid indulget solet, de quo ipse conqueritur Rebuffus, & hinc Studiosos cum Davide ex Psalmo LIX. clamare dicit: Da nobis auxilium de tribulatione, &c.

PRIVILEGIUM CLXIV.

Quia esto, quod omisso medio de jure civili ad superiorem non sit appellandum; fallit tamen in scholaribus. P. 243.

OBSERVATIO.

§ I. Iterum hac ratione utitur, quia Imperator *in Auth. Habita* se sponte ad defensionem scholarium offert, E. omisso intermedio Judice ad Eum appellare licet. Sed quemadmodum argumentum misere cohæret, ita quoque praxis prætenso huic privilegio refragatur.

PRIVILEGIUM CLXV.

Quod quamvis Studiosus non in-

M 3

tret

tret scholas, sed domi repetendo
studeat, gaudebit tamen privile-
giis scholarium. P. 247.

OBSERVATIO.

§. I. Circa hoc Privilegium DD. inter se
non convenire dicit, multos enim allegat,
qui eidem subscribunt, è contrario etiam
multos, qui illud negant. Conciliatautem
eos *pag. 248.* distinguendo: utrum scilicet
scholaris nil prorsus studeat, nec intret scho-
las; an vero studeat, ac sit profectus, ut du-
bia per se explicare possit. Priori casu ces-
sare dicit Privilegium, non posteriori.

§. II. Sed de priori casu non erat quæstio
in proposito Privilegio, E. inepte ita conci-
liantur dissentientes. Interim, si quis do-
mi studiis diligenter incumbit, licet non
frequentet Collegia, propterea eum privile-
giis Studiosorum indignum esse non existi-
mo. Sapientia enim ad Collegia non est al-
ligata.

PRIVILEGIUM CLXVI.

Quod Privilegia, quæ competunt
scholaribus, competunt etiam co-
rum famulis & nunciis. P. 249.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Hoc admitto quoad fori competen-
tiam, non autem quoad reliqua. Interim
hoc non est Privilegium Studiosorum, sed
famulorum eorum.

PRIVILEGIUM CLXVII.

Quia si longo tempore stetit fa-
mulus cum Studioſo illi intervi-
endo, nulla de ſalario facta men-
tione, nec conventionē, non
poterit poſtea in fine ſalarium
petere. P. 253.

OBSERVATIO.

§. I. Hoc non eſt ſpeciale in famulis Stu-
dioſorum, ſed in aliis etiam obtinet, niſi
per mores certi quid jam fuerit determina-
tum. Ejusmodi enim famuli præter cibum
& veſtitum nihil merentur, quia operas exi-
guas præſtant.

§. II. Conqueritur *p. 254.* Rebuffus, quod
famuli Studioſorum victu tenui & veſtitu vili
contenti eſſe debeant; ſed hodie potius
querela invertenda eſſet, quod ſcilicet famu-
lorum veſtitus nimis pretioſus ſit, ut inter-
dum famulus à domino vix dignoſci queat.

PRIVILEGIUM CLXII.

Sicut contra dotem non accipitur compensatio: ita nec contra Doctores, vel scholares sua petentes stipendia, vel alimenta. P. 254.

OBSERVATIO.

§. I. Res est expedita ex iis, quæ ad *tit. ff. de compens.* communiter tradere solent DD. Et per hoc, inquit Rebuffus p. 255. respondit cuidam bursario, qui Primario tenebatur ratione Processus in decem, ut non possit compensari debitum cum pecuniis, quæ pro victu singulis hebdomadis dantur, ne Collegiatus fame interea pereat.

PRIVILEGIUM CLXIX.

Quod licet sit peccatum ambitionis & præsumptionis petere honores; scholasticus tamen doctus & dignus potest petere citra peccatum honorem & dignitatem Doctoratus. P. 255.

OBSERVATIO.

§. I. Effatum Christi *Mattb. 23. v. 8. seqq.* est, *ne vocamini Rabbi, aut Doctores*, ex quo ratio-

rationem dubitandi desumpsit Rebuffus. Sed præcedentes versiculi 3 & 4. ostendunt clare, quod Salvator de eo saltem casu loquatur, quando quis *ex fastu & solida ambitione* ejusmodi titulos ambit. Si E. fastus deficit, tunc non est Privilegium, sed ex interpretatione restrictiva fuit, quod is, qui Magistri aut Doctoris titulum ambit, contra Præceptum Christi non peccet. Interim recte dicit Autor, paucis hoc concessum esse, quia domina ambitio totum possidet orbem.

PRIVILEGIUM CLXX.

Quamvis amicus pro amico non possit esse testis, nec socius pro socio, fallit in scholaribus, qui pro suis sociis testificantes non repelluntur propter amicitiam scholasticam. P. 256.

OBSERVATIO.

§. I. Restringit hoc ad eum casum, si de tempore studii sociorum suorum deponunt & quod viderint e.g. socium in studio & lectiones audientem. Sad hic nihil peculiare adest, quia in tali casu vix alii testes haberi

M 5

possunt

possunt, at verò tunc & illi, qui alias inhabiles sunt, admitti solent.

PRIVILEGIUM XLXXI.

Licet non videatur dare fidejussorem idoneum, qui dat privilegium; fallit in scholaribus, qui si fuerint conventi in loco studii, possunt alios studentes privilegiatos fidejussores dare. P. 257.

OBSERVATIO.

§. I. In *l. 3. C. de privil. scholar. lib. 12.* ad quam provocat Rebuffus, non est sermo de Studiosis, sed de militantibus in sacro Palatio, v. Gothofr. *ad rubr. d. t.* Et præterea hoc privilegium in praxi non observatur.

PRIVILEGIUM CLXXII.

Quod si scholaris pro suo socio fidejussit & postea velit ad literarum studium accedere, potest agere contra Creditorem, ad subrogandum alium & ut ab illa fidejussione liberetur. P. 258.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Si fidejussor diu steterit in obligatione, tunc admitto, alias non, sed tunc nihil speciale adest. Quo etiam pertinet, quod addit, si Studiosus pignori dederit libros, vel vestes pro socio, poterit eos petere. Putat quidem, hoc etiam non expectata temporis diuturnitate fieri posse; sed hoc ex erronea hypothese profluit, ac si Studiosi libros obligare nequeant, quam supra refutavimus.

PRIVILEGIUM CLXXIII.

Si Præfectus vigilum noctu, vel interdiu capiat scholarem & hic dare velit fidejussores de judicio sisti, Præfectus autem eos recipere recusat, tunc tenetur actione injuriarum. P. 239.

OBSERVATIO.

§. I. Præfectis Vigilum apud nos non competit potestas dimittendi captivos & acceptandi fidejussores, E. applicari nequit Privilegium. Ipse vero Magistratus in causis levioribus (de quibus loquitur Rebuffus) non solum Studiosos, sed alios quoque illiteratos præstita

stita idonea cautione ex carcere dimittere tenetur.

PRIVILEGIUM CLXXIV.

Si quis indebitè alimenta Studioſo ſolvit, eadem repetere nequit.

P. 260.

OBSERVATIO.

§. I. Afferunt communiter DD. pietatis cauſa ſolutum non poſſe per conditionem indebiti repeti & piis cauſis alimentorum cauſam quoque annumerant. At verò hoc non ad ſolos Studioſos, ſed ad omnes pauperes pertinet, v. Engelbrecht *ad ff. de Cond. indeb. l. 7. in f.*

PRIVILEGIUM CLXXV.

Licet donatio inter virum & uxorem non valeat, fallit, quando uxor dives donaret ſcholari pauperi, ut efficeretur Licentiatus, vel Doctor, & ut illa vocari poſſit Domina & effici Domicella.

P. 260.

OBSER-

OBSERVATIO.

§. I. Ad consequendas dignitates donatio inter Conjuges indistincte est permiffa, *l. 40. ff. de don. int. Vir. & Ux.* Lepide addit Rebuffus, quod tamen Maritus postea non teneatur uxorem vocare dominam, quia privilegio, quod uxor ex persona mariti est consecuta, adversus illum uti non debet.

PRIVILEGIUM CLXXVI.

Quod si utriusvis juris scholasticus partim legat ante adeptum gradum Doctoratus, & partim postea, illud tempus, quo legit ante gradum Doctoratus, computabitur illi, ut Comes efficiatur.

P. 261.

OBSERVATIO.

§. I. Rationem reddit, quia in *l. un. C. de Profess. qui in urbe Constantin. lib. 12.* solum requiritur, ut sint *juris periti*, non verò Doctores. Hoc quidem ita est, sed quia tamen Lex de *Professoribus* loquitur, qui scilicet publica autoritate constituti sunt & qui *inter statutos connumerantur*, quales non sunt Studiosi legentes; hinc minus rectè sese habere

re existimo assertum Rebuffi. Taceo, quod dispositio specialis de Professoribus Constantinopolitanis ad nostros indistinctè applicari nequeat.

PRIVILEGIUM CLXXVII.

Quod Pater filio suo scholastico, licet sit potentior ratione privilegii, cedere possit jura & actiones sibi competentes. p. 261.

OBSERVATIO.

§. I. In Gallia hoc privilegium usum habere potest, prout adducit Rebuffus, quod facta cessione Studiosus debitorem coram suo conservatore convenire queat. Sed hoc nihil ad nos. Apud nos cessionarius non utitur privilegio proprio in præjudicium debitoris, v. Lauterbach. p. 334.

PRIVILEGIUM CLXXIIIX.

Quod postquam hæc scholasticorum privilegia sunt in corpore juris clausa, ob id motu proprio concessa esse censentur. p. 271.

OBSERVATIO.

§. I. Ex quo infertur, dicit, quod hæc
privi-

privilegia contra scholasticos retorqueri nequeant. Sed hoc quidem, si modo revera adest Privilegium, & alias fieri nequit, sive Privilegium motu proprio, sive ad instantiam alicujus concessum, unde non video, ex quo fundamento præsens hocce assertum, in numerum Privilegiorum retulerit Autor, nisi forte, ut eò magis illum augeter.

PRIVILEGIUM CLXXIX.

Quod si mandetur per Regem, ut omnes exempti habeant solvere collectas, vel alia munera, non obstantibus privilegiis quibuscunque, scholares tamen non tenebuntur solvere. P. 272.

OBSERVATIO.

§. I. De hoc Privilegio valde dubito. Dicit quidem, quod generalis privilegiorum derogatio non comprehendat privilegia in corpore juris clausa, qualia sunt scholasticorum privilegia; sed hæc est petitio principii. Absque dubio enim Princeps privilegiis in corpore juris clausis æquè ut aliis derogare potest.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CLXXX.

Quod ista Privilegia non solum
competant scholaribus Legum
& Canonum Theologiæ, sed et-
iam scholaribus cujuscunque Fa-
cultatis, etiamsi Grammaticæ
studeant. P. 274.

OBSERVATIO.

§. I. Hic non adest novum Privilegium,
sed declaratio, quid sub vocabulo *Scholaris*
comprehendatur, ubi quoad eos, qui Gram-
maticæ incumbunt, hanc rationem adducit
Rebuffus, quia hi multis se exponunt peri-
culis & verberibus & se amore scientiæ
exinaniunt, ideo hæc eis privilegia
concedentur.

F I N I S.

8 37 $\frac{10}{R, 7}$

AB 37 $\frac{10}{K, 7}$

Ka 6A02 a

B
S
E
R
V
A
T
I
O
N
E
S

D
E

C
I
V
I
L
E
G
I
I
S

C
U
D
I
O
S
O
R
U
M,

A
D

C
O
M
M
U
N
I
T
A
T
U
M
R
E
B
U
F
F
U
M,

D
e
M
o
n
t
e
p
e
s
s
u
l
a
n
o.

A
u
t
o
r
e

F
R
I
D.
L
U
D
O
V
I
C
I,

D.
P.
P.
E
T
F
A
C.
J
U
R
I
D.

A
D
S
E
S
S
O
R
E.

H
A
L
E
M
A
G
D
E
B
U
R
G
I
C
Æ,

C
H
R
I
S
T
O
P
H.
A
N
D
R.
Z
E
I
T
L
E
R.

A
n.
M
D
C
C
V.

